

Bulletin advokacie

Staňte se Talentem roku 2023 • Výkon funkce statutárního orgánu obchodní korporace v trestněprávních souvislostech • Konsenzuální vyřízení věci v tr. řízení proti právníkům osobám • Náhrada nemajetkové újmy právnické osoby? • K problematice zastavování bezvýsledných exekucí • Digitální pracovní platformy jako zaměstnavatelé •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA

V sídle ČAK v Praze i v Pobočce Brno se konaly historicky první Dny otevřených dveří.

Čtěte na str. 4.

**KDO BYL
JUDr. ANTONÍN
KLOUDA?**

Čtěte na str. 56-59.

Komentáře Wolters Kluwer

Zákon o preventivní restrukturalizaci

Praktický komentář

Adam Sigmund, Jaroslav Brož, Lucie Kačerová, Petr Kališ, Roman Macháček, Lukáš Mikeska, Antonín Stanislav, Marek Šmůla, Jan Vavřina, Jiří Voda, Michal Žižlavský

Zákon o preventivní restrukturalizaci přináší bezpečná řešení pro podniky, které chtějí řešit své finanční obtíže mimo rámec veřejného insolvenčního řízení. Jeho vůbec první komentář podává praktický pohled na fungování preventivních restrukturalizací, tedy na možnou budoucí praxi preventivních restrukturalizací, která se teprve bude formovat, stejně jako judikatura.

Zákon o ochraně oznamovatelů (171/2023 Sb.)

Praktický komentář

Michal Nulíček, Anna Cervanová, František Nonnemann, Magdaléna Králová

Komentář dlouho očekávaného zákona o ochraně oznamovatelů přináší velmi jasný a praktický návod, jak nastavit vnitřní pravidla a systémy organizací a připravit se na nové povinnosti, které zákon o ochraně oznamovatelů přináší. Autoři vycházejí ze svých praktických zkušeností, získaných během bezmála dvou desetiletí při zavádění a fungování různých typů compliance programů.

Zákon o zadávání veřejných zakázek | Zákon o registru smluv

Komentář | 2. vydání

Vilém Podešva, Jiří Votrubec, Lukáš Sommer, Jan Bořuta, Martin Fišer, Martin Flaškár, Jiří Harnach, Michal Kožár, Denisa Marečková, David Mlíčko

Druhé vydání komentáře zákona o zadávání veřejných zakázek reaguje na červencovou novelu, která přináší komplexní revizi zákona. Novela zejména zpřesňuje některá ustanovení a přináší změny, jež mají vést ke snížení administrativní zátěže na straně zadavatelů i dodavatelů. Novelizace odstraňuje i nepřiměřenou přísnost některých pravidel či legislativně technické nedostatky. Kromě nového výkladu a aktualizace textu původního komentáře autoři doplňují svůj text i o novou rozhodovací praxi ÚOHS a judikaturu.

Součástí knihy je také komentář k zákonu o registru smluv.

Listina základních práv a svobod

Komentář | 2. vydání

Ivo Pospíšil, Tomáš Langášek, Vojtěch Šimíček, Eliška Wagnerová a kol.

Komentář Listiny základních práv a svobod ve 2., doplněném a aktualizovaném vydání přináší po 11 letech ještě podrobnější výklad, který autoři uvádějí v širších mezinárodněprávních či srovnávacích souvislostech. V komentáři se rozsáhle pracuje s domácí judikaturou, ale také s rozhodnutími ESLP, SDEU a dalších mezinárodních orgánů. Výklad se často opírá o srovnání se zahraničními katalogy lidských práv a o judikaturu ústavních soudů evropských zemí. Autoři komentáře působí u nejvyšších soudních institucí, ale i na půdě mezinárodní u Evropského soudu pro lidská práva a na katedrách ústavního práva pražské, brněnské a olomoucké právnické fakulty.

Všechny komentáře jsou součástí nabídky ASPI.

Komentáře je možné zakoupit v tištěné i elektronické podobě na obchod.wolterskluwer.cz

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
JUDr. Petr Čáp,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

**Pokyny pro autory najdete v Advokátním
deníku pod rubrikou BA online.**

Objednávky předplatného

zasílejte
na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555
nebo na 606 404 953. Media kit a další
informace naleznete na internetových
stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz)
a www.advokatnidenik.cz.

Toto číslo vyšlo 16. 11. 2023 v nákladu
15 850 výtisků.

Obálka: Den otevřených dveří v sídle ČAK
v Praze – foto redakce
Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Michala Plachká: **Proč se nám nechce do advokacie?** 3

Aktuality

Jaké byly historicky první komorové Dny otevřených dveří v Praze a v Brně? Red..... 4
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném 5
**Právník roku 2023: Prodej vstupenek na květnový galavečer
do Obecního domu bude zahájen již 1. prosince** ichta 10
**Nastartujte svou profesní kariéru v české justici jako Talent roku
Právníka roku 2023** 11

z právní teorie a praxe

Články

**Výkon funkce statutárního orgánu obchodní korporace v trestněprávních
souvislostech** František Púry, Martin Richter 13
Konsenzuální vyřízení věci v trestním řízení proti právníkům osobám
Tomáš Gřivna, Lukáš Bohuslav 19
Náhrada nemajetkové újmy právníké osoby? Luboš Tichý, Jan Dubický 24
K problematice zastavování bezvysledných exekucí
Miloslav Zwiefelhofer, Martin Štika 34
Digitální pracovní platformy jako zaměstnavatelé Vojtěch Jirásko 38

Z judikatury

**NS: K doručování usnesení s výzvou k odstranění nedostatků podání vyhlášeného
při jednání konaném v přítomnosti účastníka nebo jeho zástupce** 43
**ÚS: K předpokladům přípustnosti dovolání: formalistický výklad
a odchýlení se od judikatury Ústavního soudu, ESLP či SD EU** 45
**NSS: K povinnosti správního soudu přerušit řízení a vyčkat rozhodnutí
Soudního dvora EU o stejné právní otázce** 47
**ESLP: Provádění důkazů v cizině ve věcech občanských
a právo na spravedlivý proces** 49

Z odborné literatury

Michal Nulíček, Anna Cervanová, František Nonnemann, Magdaléna Králová:
Zákon o ochraně oznamovatelů. Praktický komentář (Vladimír Valenta) 50
Tomáš Lechner: **Nařízení eIDAS a české adaptační zákony. Komentář** (Pavel Mates) 51
Milan Kindl, Aleš Rozehnal a kolektiv: **Občanské právo. Souhrnný výklad**
(Martin Vychopeň) 51
Stanislav Termann, Juraj Eisel: **Time management** (Jiří Mulák) 52

z advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková 53
**Exkluzivní podmínky pojištění vozidel mohou advokáti
a advokátky čerpat i v roce 2024** Tereza Poláková 55
**Nezapomínejme na advokáty-hrdiny, abychom měli další,
až je budeme potřebovat! Rozhovor s Janem Kloudou a jeho otcem Vladimírem,
potomky prezidenta Advokátní komory v Čechách** Hana Rýdlová 56

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK 60
Randovy medaile za rok 2023 obdrželo šest osobností, včetně advokátních Red. 61

Z právnícké společnosti

Právníká firma roku 2023 zná své vítěze Red. 62

Nakonec

Kresba Lubomíra Lichého 64
Víte, že... Stanislav Balík 64

black weeks

20% sleva
na celou kolekci

-50%

na vybrané produkty

NATUZZI
ITALIA

NATUZZI ITALIA
V Jámě 3 – Praha 1
Rohanské nábřeží 25 – Praha 8
Svratecká 989 – Modřice
Příkop 4 – Brno
www.natuzzi.cz

Proč se nám nechce do advokacie?

Milé kolegyně a kolegové,

vyšla na mě milá povinnost pozdravit vás prostřednictvím úvodníku přesně uprostřed našeho funkčního období v představenstvu. A to vybízí k malému bilancování, co se nám daří. A na čem musíme ještě pracovat.

Začnu tématem těžším, advokátním tarifem. Změnit tento předpis je přesně tak náročné, jak tomu skutečnost, že se to nepovedlo už 17 let, napovídá. Je to priorita, kterou nám už snad nebudeme dlužit dlouho. Stále je také v legislativním procesu novela zákona o advokacii, která má umožnit, aby advokátní koncipienti mohli vykonávat praxi i na zkrácený úvazek, a ulehčit tak zapojení advokátním rodičům nebo kolegům vytiženým i v akademické sféře. Potřebujeme ji také pro vhodnější úpravu advokátního tajemství a jako podklad pro možnost vzdáleného hlasování na sněmu. To abychom dali snadněji dostupný hlas i advokátům, kteří z jakéhokoli důvodu do Prahy nebudou moci ten den přijet. Aby mandát pro ty, kteří mají advokacii vést v příštích letech, byl co nejsilnější.

Ale spousta věcí se daří už teď. Osobně mám velkou radost z projektu *Advokáti do dětských domovů*, kde i díky vašemu zapojení usnadňujeme dětem, které vycházejí z dětských domovů, jejich první kroky a pomáháme jim orientovat se v nejrůznějších právních situacích.

Komora a lidé, kteří za ní stojí, čím dál otevřeněji komunikují, pouští se do nových projektů a poslouchají, co říkáte vy. Obrovský kus práce je samozřejmě ještě před námi.

Poslední týdny advokátním světem rezonuje jedno téma, a tím je klesající zájem o vstup do advokacie. První, co advokáta napadne, je, jestli to je vážně problém. Menší konkurence přece není špatná. Jenže to problém může být. Od úbytku kvalitních kolegů, až po otázku budoucí dostupnosti právních služeb v regionech. Ale i ve vztahu k lidem, kteří už v advokacii jsou, určitě stojí za to přemýšlet nad tím, co můžeme dělat pro to, aby advokacie byla co nejlepší volbou.

Většina témat, které se v této souvislosti zmiňují, souvisí s nastavením uvnitř konkrétní kanceláře. Ale na některých můžeme pracovat i jako Komora. Nebo i sami.

Moc se mi líbí iniciativy, do kterých se občas kolegové pustí. Když se podíváte za hranice vlastní kanceláře a běžné agendy a vymyslíte nebo se zapojíte do něčeho, co udělá tu naši profesi trochu zajímavější, inspirativnější a otevřenější.

Ať jde o setkání ke sdílení zkušeností z vedení kancelář, o spojení sil k vytvoření vzorových investičních dokumentací, advokátní laser game, nebo třeba netradiční fotbalově-právní konferenci, každá taková aktivita v mých očích posouvá advokacii zajímavým směrem.

A snažíme se o to i na Komoře. Teď na podzim jsme třeba uspořádali Dny otevřených dveří v Praze i Brně (viz zpráva na str. 4 – pozn. red.), kde jste si mohli projít prostory své Komory, dozvědět se

o projektech a možnostech zapojení do nich a seznámit se s lidmi, kteří za Komorou stojí. A se kterými se vám pak budou problémy nebo nápady řešit snáz.

A v Praze jdeme s tou otevřeností ještě dál. Uspořádali jsme besedu s advokátkami a advokáty, na které jsme se vzájemně inspirovali v tom, jak přistupujeme k motivaci lidí. Jsme sice konkurenti, často i poměrně nelítostní, ale přesto věřím, že dává velký smysl se v některých oblastech učit navzájem. I když to zvedá latku všem. Nebo vlastně právě proto.

Protože to, jak je advokacie stresující povolání, nezměníme. Je to logickým důsledkem toho, jak podstatné věci pro klienty řešíme. Ale rozhodně můžeme pracovat na tom, aby tento stres byl vyvážen co nejvíce podnětnými a inspirativními projekty a setkáními.

Tak moc děkuji všem, kteří se do nich zapojují, nebo je třeba i úplně sami vymýšlejí.

Má to smysl, opravdu.

Michala Plachká!

JUDr. MICHALA PLACHKÁ, LL.M.,
místopředsedkyně ČAK

Jaké byly historicky první komorové Dny otevřených dveří v Praze a v Brně?

Nepochybně úspěšné! Jak Kaňkův palác, sídlo ČAK na pražské Národní třídě, tak sídlo brněnské pobočky – Kleinův palác na brněnském náměstí Svobody, navštívily desítky advokátů a advokátek, kteří měli možnost projít si s odborným výkladem obě nádherné historické budovy, ale také diskutovat s členy představenstva ČAK i vedoucími pracovníky Komory.

Brno potvrdilo, že je hlavním městem české justice, protože **nejdříve se komorový Den otevřených dveří konal právě v Pobočce ČAK, která uvítala své návštěvníky ve středu 25. října**. Dveře do budovy symbolicky otevřeli krátce po deváté hodině ranní ředitelka brněnské pobočky JUDr. Irena Schejbalová, místopředsedkyně ČAK JUDr. Michala Plachká, LL.M., a nedávno zvolený nový místopředseda JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M. (na snímku), kteří byli návštěvníkům z řad advokacie, ostatních právnických profesí i běžné veřejnosti celý den k dispozici.

Historii a prostory Kleinova paláce zájemcům představil ve dvou komentovaných prohlídkách Mgr. Michal Doležel, český politik, archeolog a etnolog. Ve dvorním traktu Kleinova paláce byla dále připravena výstava z fondu projektu Paměť národa „Ticho na místech vzdechů“; v přednáškové místnosti ve IV. nadzemním podlaží pak probíhaly krátké projekce z dokumentů tohoto projektu.

Jen o třináct dní později, **v úterý 7. listopadu odpoledne přivítalo první zvědavé návštěvníky i pražské sídlo Komory**. S histo-

torií sídla ČAK, barokního Kaňkova paláce z první poloviny 18. století od architekta Jana Ferdinanda Hübnera, je seznámila vedoucí Odboru vnějších vztahů ČAK PhDr. Iva Chaloupková. Jak vysvětlila, v roce 1838 stavbu zakoupil renomovaný pražský advokát Jan Nepomuk Kaňka mladší, po kterém palác nese svoje dnešní jméno. Kaňkova vdova Vilemína rozená Aptová pak ve své poslední vůli z 24. května 1895 založila „Nadaci dr. Jana Kaňky pro ctihodné chudé advokáty, kteří vykonávají povolání své v království Českém, jakož i pro chudé vdovy a chudé sirotky takových advokátů“, a k vrchní správě nadace byl povolán výbor Advokátní komory v království Českém. Od té doby, tedy již přes sto dvacet let, patří dům české advokacii.

Česká advokátní komora je vlastníkem paláce od roku 1990, v roce 1996 Komora financovala jeho rekonstrukci a také stavbu nádvoří budovy. Návštěvníci si v rámci Dne otevřených dveří prohlédli rovněž hlavní reprezentační místnost Kaňkova paláce, která slouží k jednání představenstva, přijímání zahraničních i tuzemských návštěv a dalším akcím.

V rámci prohlídky sídla Komory se od 15 hodin konal v zasedací místnosti ve třetím patře paláce **workshop „Motivace lidí v advokátní kanceláři“**, jehož se za představenstvo ČAK zúčastnili její předseda JUDr. Robert Němec, LL.M., obě místopředsedkyně, JUDr. Monika Novotná a JUDr. Michala Plachká, LL.M., dále místopředseda JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M., člen představenstva Mgr. Lukáš Trojan, a náhradník představenstva ČAK Mgr. Pavel Kroupa.

Ve skoro dvě hodiny trvající živé diskusi, do níž se zapojili jak členové představenstva, tak i účastníci workshopu, se hovořilo především o struktuře advokátní kanceláře, systému odměňování jednotlivých zaměstnanců a jejich rolích v rámci kanceláře, faktoru věku při práci s klienty, či nákladech na činnost kanceláře. Tématem druhé části workshopu pak byly další motivační prvky, přičemž jako zásadní se podle debaty ukazuje flexibilní pracovní doba a ne/možnost pracovat „na dálku“. (Podrobnou zprávu o workshopu najdete v Advokátním deníku.)

Lze jistě uzavřít, že první Den otevřených dveří se setkal s velkým zájmem. Nadále samozřejmě platí, že do Komory, ať již v Praze, nebo v Brně, budou pro advokáty, advokátky, koncipienty a koncipientky dveře otevřené vždy, nejen během podobných akcí. Stačí vejít...

...ostatně, Den otevřených dveří do sídla ČAK měl ve středu 8. listopadu dopoledne ještě jeden milý dozvuk. Dvě kolegyně advokátky si spletly termín jeho konání a přijely až ve středu. Ale vůbec to nevadilo, připravili jsme pro ně speciální soukromou prohlídku Kaňkova paláce, když už na svou Komoru vážily cestu ze Žďáru nad Sázavou a od Mělníka!

✦ Red.

✦ Foto: redakce BA

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- o výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2024
- o výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2024
- o výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2023
- o výši a splatnosti pojistného pro rok 2024

Vážené advokátky, vážení advokáti,

v rámci pokračující digitalizace činností České advokátní komory (dále též jen „Komora“) vám **je v těchto dnech do datové schránky doručován předpis povinných plateb** stanovených v § 30 zákona o advokacii, tedy příspěvku na činnost Komory a příspěvku do sociálního fondu Komory na rok 2024.

Jste-li účastní hromadného pojištění pro případ odpovědnosti za újmu způsobenou klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii, sjednaného Komorou podle § 24c odst. 1 zákona o advokacii, **obdržíte rovněž samostatný předpis pojistného na rok 2024 s individuálním variabilním symbolem**. V této souvislosti upozorňujeme na **zvýšení pojistného o 500 Kč na částku 7 200 Kč ročně, k němuž dochází od 1. ledna 2024 za současného zvýšení pojistného limitu o 500 000 Kč na 7 500 000 Kč**.

Dochází tedy k oddělení povinných plateb a pojistného, s čímž souvisí změna variabilních symbolů.

Podrobné informace o všech povinných platbách i pojistném přinášíme v následujícím sdělení:

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2024

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2024 činí

- 10 600 Kč;
- 3 800 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie;
- 1/12 příspěvku uvedeného v bodě a) za každý i započatý kalendářní měsíc daného kalendářního roku, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů v průběhu roku 2024, a to za podmínky, že k zápisu došlo do šesti měsíců od složení advokátní zkoušky, zkoušky způsobilosti nebo jiné zkoušky podle § 6 odst. 1 zákona o advokacii. Výše příspěvku se zaokrouhuje na celé koruny nahoru;
- 5 300 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2024 a nejde-li o případ dle bodu c).

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2024.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2024, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2024

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2024 činí

- 500 Kč,
- 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2024,
- odvod neplatí advokáti, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2024.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2024, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100.

Při platbě převodním příkazem je třeba uvést **variabilní symbol**, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, **sestavující nově ze čtyřmístného platebního titulu pro příspěvek a odvod do sociálního fondu (4524)** a pětímístného evidenčního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s evidenčním číslem 04876 pro rok 2024 je 452404876.

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2023

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropská advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2023 činí

- 3 600 Kč;
- pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů;
- pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;
- pokud advokátní koncipient přerušil výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušil výkon právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušování výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušování výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2024.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se platí převodem na účet Komory č. 6724361087/2700.

Při platbě převodním příkazem je třeba uvést **variabilní symbol**, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, **sestavující nově ze čtyřmístného platebního titulu pro fond koncipientů (4124)** a pětímístného evidenčního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s evidenčním číslem 14876 za rok 2023 je 412414876.

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2024

HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ

1. Advokáti vykonávající advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění

- platí pojistné ve výši **7 200 Kč** na rok 2024 do **31. 12. 2023**; č. ú. **12432011/0100**
- nezasílají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění
- mají-li pozastaven výkon advokacie, hromadné pojištění neplatí
- **nepřejí-li si být nadále účastni hromadného pojištění, sdělí neprodleně tuto skutečnost Komoře**

POJIŠTĚNÍ NA ZÁKLADĚ RÁMCOVÉ POJISTNÉ SMLOUVY Č. 2904309313, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH DODATKŮ (DÁLE JEN „HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ ADVOKÁTŮ“), UZAVŘENÉ MEZI GENERALI ČESKOU POJIŠŤOVNOU, A. S., A KOMOROU:

Hromadné pojištění advokátů se vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn. hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii.

Limit pojistného plnění z hromadného pojištění advokátů činí **7 500 000 Kč**.

Pojistné se platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést **variabilní symbol**, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, **sestavující nově ze čtyřmístného čísla platebního titulu pro pojistné (4424)** a pětimístného evidenčního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s evidenčním číslem 04876 pro rok 2024 je 442404876.

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů ke dni 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období, a to od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku (bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsaní další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti). Znamená to, že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2024 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 1. až 30. 6. 2024, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Tito advokáti budou platit pojistné až na II. pololetí roku 2024, a to v poloviční výši. Advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 7. až 31. 12. 2024 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2024, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Povinnost zaplatit pojistné budou mít až pro rok 2025. Znamená to, že advokáti, kteří budou zapsaní do seznamu advokátů v období od 2. 1. do 1. 7. 2024, hradí pouze poloviční pojistné ve výši 3 600 Kč. Toto poloviční pojistné je splatné do týdne po zápisu nebo změně ve způsobu výkonu advokacie.

Hromadné pojištění se nevztahuje na:

- advokáty s **pozastaveným výkonem advokacie**, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokacii nevykonávají;
- **advokáty, kteří advokacii vykonávají v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti**, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2023 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2024 individuálně pojištěn. Minimální limit pojistného plnění však nesmí být nižší, než kolik by činil v případě hromadného pojištění advokátů, tj. **7 500 000 Kč**. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění

- platí pojistné ve výši **7 200 Kč** na rok 2024 do **31. 12. 2023**; č. ú. **12432011/0100**
- nedokládají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění; advokáti odpovídají sami za správné nastavení limitu pojistného plnění

Viz předchozí informace týkající se advokátů vykonávajících advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění, a navíc:

Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou dále povinni být individuálně pojištěni pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako společník sdružení (§ 14 zákona) za újmu, za kterou advokát odpovídá podle § 24 odst. 1 zákona a podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, **bude u každého společníka sdružení stanoven pro rok 2024 částkou 7 500 000 Kč v případě dvoučlenného sdružení, jinak částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem všech společníků sdružení.**

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, **se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky sdružení.**

Příklad: U tříčlenného sdružení je povinný minimální limit pojistného plnění pro každého ze společníků sdružení 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč. Pokud je tento společník sdružení účasten hromadného pojištění s limitem pojistného plnění 7 500 000 Kč, je třeba, aby se dále individuálně pojistil do limitu 9 000 000 Kč, tj. zvýšil si limit o další 1 500 000 Kč.

INDIVIDUÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

ADVOKÁTI POJIŠTĚNÍ INDIVIDUÁLNÍ POJISTNOU SMLOUVOU, STEJNĚ JAKO SPOLEČNOSTI POJIŠTĚNÉ INDIVIDUÁLNÍ POJISTNOU SMLOUVOU, DORUČÍ KOMOŘE POTVRZENÍ O POJIŠTĚNÍ NEJPOZDĚJI DO 31. 12. 2023. INDIVIDUÁLNĚ POJIŠTĚNÝMI SE ROZUMÍ:

1. Advokáti vykonávající advokacii samostatně

Spolupracující advokáti

Pokud je spolupracující advokát pojištěn v rámci individuálního pojištění společnosti nebo advokáta, se kterými trvale spolupracuje, a z tohoto důvodu si nepřeje být účastníkem hromadného pojištění, je povinen tuto skutečnost Komoře oznámit do 31. 12. 2023; pokud tak neučiní, bude zahrnut do hromadného pojištění advokátů a bude povinen zaplatit pojistné jako samostatný advokát.

2. Zahraniční advokáti a usazení evropští advokáti

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojistit se individuálně. Minimální limit pojistného plnění činí **7 500 000 Kč**.

3. Advokáti vykonávající advokacii jako společníci obchodní společnosti

Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti nejsou účastni hromadného pojištění, a jsou tedy povinni být pojištěni samostatně, včetně pojištění pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, bude u každého ze společníků společnosti stanoven pro rok 2024 částkou **7 500 000 Kč** v případě dvoučlenné společnosti, jinak částkou **3 000 000 Kč**, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, bude u každého z komplementářů stanoven pro rok 2024 částkou **7 500 000 Kč** v případě společnosti o celkovém počtu dvou komplementářů, jinak částkou **3 000 000 Kč**, násobenou počtem komplementářů této společnosti.

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení, se vztahuje také na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.

Příklad: Společnost (veřejná obchodní nebo komanditní) se třemi společníky/komplementáři hradí pojistné pro povinný limit pojistného plnění 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč za každého společníka/komplementáře. Pojistné platí přímo pojistiteli.

4. Advokátní společnosti

Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od svého vzniku do dne svého zrušení pojištěny pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídají podle § 24 odst. 2. Minimální limit pojistného plnění z pojištění společnosti musí činit **nejméně 50 000 000 Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným**, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, nebo **nejméně 10 000 000 Kč za každého komanditistu komanditní společnosti**, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, **minimálně však 50 000 000 Kč u společnosti s ručením omezeným a 10 000 000 Kč u komanditní společnosti**.

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období roku 2024 jsou advokáti povinni předložit Komoře nejpozději do 31. 12. 2023, bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojištění Komoře předložili. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

PLATNÉ ZNĚNÍ USNESENÍ PŘEDSTAVENSTVA ČAK Č. 4/2009 VĚSTNÍKU JE K DISPOZICI NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH KOMORY WWW.CAK.CZ.

Sledujte

ADVOKÁTNÍ DENÍK

Christian Bibelriether

Advokát • Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

ZIZLAVSKY > 30 let

**Preventivní
restrukturalizace**

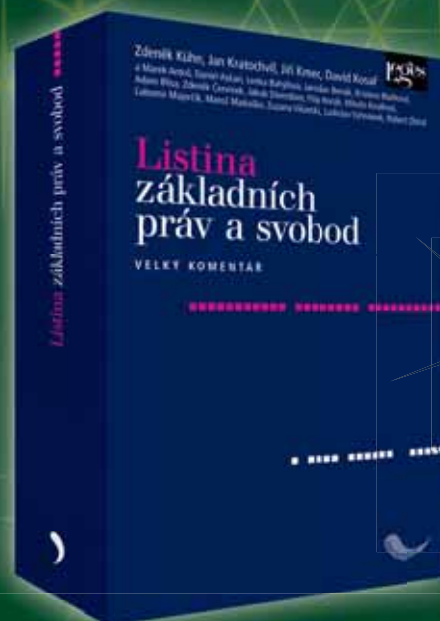
praktická řešení
hrozícího úpadku

zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

**Naše hvězdy
roku 2023**

Leges

právník roku 2023

Prodej vstupenek na květnový galavečer do Obecního domu bude zahájen již 1. prosince

Sice plíživě, ale přesto se blíží čas dárků vánočních, a vymýšlet je i pro kolegy či kolegyně v advokátní kanceláři může být někdy oříšek. Máme pro vás ale zaručený tip – opět s předstihem budeme otevírat prodej vstupenek na galavečer Právníka roku 2023. Třeba právě vstupenka pro kolegyni či kolegu by mohla jako vánoční dárek ve vaší advokátní kanceláři dobře posloužit a potěšit. . .

Budoucí (dosud neznámí) vítězové letošního ročníku i organizátoři celostátní soutěže Právník roku (Česká advokátní komora a vzdělávací a mediální skupina EPRAVO.CZ) se s hosty galavečera setkají **17. května 2023 v Obecním domě v Praze. Historicky poprvé se slavnostní předávání ocenění odehraje ve skvostné Smetanově síni a následný společenský večer nás zavede i do malebných salonků, kudy kráčela česká historie.**

Jména moderátorů 18. slavnostního večera i hudebních hvězd budeme průběžně zveřejňovat a v této nejisté době snad může už teď potěšit informace, že cena vstupenek zůstává i pro letošní rok ve stejné výši jako vloni, tedy 1 500 korun za jednu vstupenku.

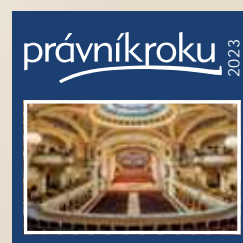
JAK VSTUPENKY ZAKOUPIT?

Vstupenky si můžete stejně jako vloni zakoupit elektronicky a komfortně – okamžitou platbou přes platební bránu. Žádné vyplňování složitých formulářů, žádné zálohové faktury a rozesílání papírových vstupenek.

Ty své obdržíte po zaplacení do e-mailu s QR kódem. Zcela shodně, jako když si kupujete elektronicky vstupenky na sportovní akce či velké koncerty. Stačí mít tuto elektronickou vstupenku na galavečer s sebou v mobilu či vytištěnou z e-mailu, jejich kontrola bude probíhat u vstupu do Obecního domu.

VSTUPENKY SI BUDETE MOCI ZAKOUPIT NA ADVOKÁTNÍM DENÍKU (www.advokatnidenik.cz) A WEBU ČAK (www.cak.cz).

KLIKNĚTE VŽDY NA TENTO BANNER A BUDETE PŘESMĚROVáni K PLATEBNÍ BRÁNĚ:

DATUM ZAHÁJENÍ PRODEJE: 1. PROSINCE 2023

Sledujte dále Advokátní deník, Bulletin advokacie či web ČAK, kde naleznete postupně doplňované aktuální informace o programu galavečera – vždy pod bannerem Právník roku 2023.

✦ icha

Nastartujte svou profesní kariéru v české justici jako Talent roku Právníka roku 2023

Jste mladá právnička či mladý právník do třiatřiceti let v jakékoliv právnické profesi a baví vás psát, ať již se jedná o texty odborné, či literární? Tak právě pro vás je určena kategorie Talent roku prestižní justiční soutěže Právník roku, jejíž již 18. ročník vyhlásila Česká advokátní komora a mediální a vzdělávací skupina EPRAVO.CZ.

Co musíte udělat, pokud se rozhodnete soutěže účastnit?

- Stačí jediné: zaslat nejpozději do čtvrtka 29. února 2024 autentickou odbornou či literární práci s justiční tematikou na adresu: chaloupkova@cak.cz či miroslav.chochola@epravogroup.com

Práci odevzdávejte s prohlášením, že je originální a určena pouze do soutěže o Talent roku a v úpravě, v níž se standardně odevzdávají odborné práce; lze ji odevzdat v pdf či wordovém dokumentu. Dále uveďte svoje profesní působení, datum narození, e-mail a telefon. Doručení práce vám potvrdíme.

Autor/ka práce musí oslavit třiatřicáté narozeniny nejpozději 29. února 2024.

Co na vás čeká, pokud vás odborná porota vybere mezi tři nejlepší?

- Účast na galavečeru Právníka roku 2023, který se bude konat v pátek 17. května 2024 historicky poprvé ve Smetanově síni Obecního domu v Praze.
- Vystoupení na pódiu, kde ceny pro kategorii Talent roku obvykle předává úřadující ministr spravedlnosti.
- Vítěz si z pódia kromě skleněné plastiky sv. Yva odnese i šek na 100 tisíc korun, autor či autorka, která získá 2. místo, odejde s šekem na 50 tisíc korun a ten či ta, jehož práce se umístila na 3. místě, obdrží šek na 20 tisíc korun.
- Na autory tří nejlepších prací budou čekat i poukazy na roční licenci aplikace ASPI nebo Praetor od společnosti Wolters Kluwer.
- Všechny tři oceněné práce budou v souladu se statutem soutěže zveřejněny v Bulletinu advokacie a v Advokátním deníku.

Neumístěné práce z této kategorie pak mohou jejich autoři pochopitelně dále publikovat.

Víte, že...

... mezi těmi, kteří si odnesli některé ocenění právě v kategorii Talent roku soutěže Právník roku, jsou např. pražská vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová (Právník roku 2006), advokátka a docentka na Katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně Dana Ondřejová a exprezident Unie státních zástupců Jan Lata (Právník roku 2009), soudce Nejvyššího soudu Pavel Tůma (Právník roku 2011), advokátka, expertka v oblasti ochrany osobnosti a mediálního práva Eva Ondřejová (Právník roku 2013), soudní exekutor Martin Štika (Právník roku 2017), či advokát a tajemník Katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Jiří Mulák (Právník roku 2018)?

Nastartujte svoji kariéru účastí v této soutěži i vy!

INVESTUJTE DO SOUDNÍCH SPORŮ A DIVERZIFIKUJTE SVÉ PORTFOLIO

LitFin SICAV a.s.

První fond kvalifikovaných investorů, založený ve spolupráci s WOOD & Company, investující do mezinárodních skupinových soudních sporů, nabízející atraktivní a tržně nekorelované zhodnocení na úrovni 12-15 % p.a.*

LIT·FIN
LITIGATION FINANCIERS

Distribuční partneři

WOOD
& Company

CONSEQ

www.litfin.capital/fund

*Očekávané zhodnocení pro držitele investičních akcií podfondu Alpha třídy A (v měně CZK nebo EUR) s předností prioritního výnosu na úrovni 12 % p.a. Odhadovaná výkonnost nezaručuje budoucí výnos.

Z PRÁVNÍ TEORIE A PRAXE

Výkon funkce statutárního orgánu obchodní korporace v trestněprávních souvislostech

Funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace je z hlediska její právní úpravy doménou především obchodního práva a v případě obecných otázek týkajících se statutárního orgánu jakékoli právnické osoby se zde uplatní též občanský zákoník. Je však rovněž nesporné, že existuje i celá řada trestněprávních souvislostí ohledně výkonu funkce člena statutárního orgánu právnické osoby. V tomto příspěvku jsme se pokusili upozornit na některé z nich, a to ve vztahu k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace.

JUDr. František Púry, Ph.D.,
je předsedou trestního kolegia
Nejvyššího soudu.

JUDr. Martin Richter, Ph.D.,
působí jako advokát a odborný asistent
na Katedře trestního práva Právnické
fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Nebudeme se ovšem primárně věnovat trestněprávním důsledkům porušení povinnosti člena statutárního orgánu vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře, což je sice téma, které se zde nabízí, ale domníváme se, že k němu už bylo i v poslední době uveřejněno několik různých příspěvků¹ a je vhodné zabývat se i dalšími souvislostmi.

Svou pozornost jsme proto zaměřili na jiné, aktuální otázky, abychom zčásti upozornili jednak na **novou právní úpravu překážek výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a jednak na další souvislosti týkající se např. trestní odpovědnosti právnických osob, delegace povinností člena statutárního orgánu na jiné osoby nebo významu kodexů corporate governance.**

K předpokladům výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace

Různé právní předpisy stanoví určité podmínky k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, a to zčásti i tím, že vymezují některé překážky k tomuto výkonu, resp. překážky, které brání tomu, aby byl někdo vůbec ustanoven do takové funkce. Pro účely tohoto příspěvku budeme používat jen formulaci „výkon funkce člena statutárního orgánu“, byť překážka může spočívat již v tom, že konkrétní osoba vůbec nemůže být zvolena, ustanovena nebo jinak povolána do této funkce, a tedy ji ani nemůže vykonávat.

Z hlediska souvislosti s trestním právem zde má zásadní význam zejména **ust. § 46 odst. 1 zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích**, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „z. o. k.“), **po novele provedené zákonem č. 416/2022 Sb.** (s účinností od 1. 7. 2023). Toto ustanovení má ovšem poněkud širší dosah, protože upravuje **překážku výkonu funkce** osoby, která je členem (jakéhokoli) orgánu obchodní korporace a je do funkce volena, jmenována či jinak povolávána a pro niž používá zákon legislativní zkratku „*člen voleného orgánu*“, takže jde nejen o člena statutárního orgánu. Navíc citované ustanovení pod písm. d) vymezuje i další překážku, která nemá vztah k trestnímu právu, takže jí nadále nebudeme věnovat pozornost.

Podle § 46 odst. 1 z. o. k. je tedy překážkou výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace především trest zákazu činnosti v podobě:

¹ Z dřívějších pojednání na toto téma lze uvést např. F. Púry: Možnosti trestního postihu porušení péče řádného hospodáře o cizí majetek, Právní rozhledy č. 15/2010, str. 541; z novějších pak např. T. Gřivna: Porušení péče řádného hospodáře z pohledu trestního práva ČR, in B. Havel, L. Žitňanská (eds.): Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporativního, insolvenčního a trestního práva, Wolters Kluwer ČR, Praha 2020, str. 43; T. Moravec, L. Andreisová: Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance, Grada Publishing, Praha 2021, str. 145.

- a) zákazu vykonávat funkci člena řídicího, kontrolního nebo správního orgánu právnické osoby **uloženého rozhodnutím orgánu veřejné moci České republiky, jiného členského státu Evropské unie nebo státu Evropského hospodářského prostoru, anebo rozhodnutím mezinárodní organizace**, nebo i takto uloženého zákazu vykonávat činnost související s podnikáním v oblasti podnikání nebo oboru činnosti, který odpovídá předmětu podnikání nebo činnosti obchodní korporace,
- b) zákazu vykonávat funkci člena řídicího, kontrolního nebo správního orgánu právnické osoby **uloženého rozhodnutím orgánu veřejné moci jiného státu** z důvodů obdobných důvodům pro jeho uložení v České republice, jakož i takového zákazu vykonávat činnost související s podnikáním v oblasti podnikání nebo oboru činnosti, který odpovídá předmětu podnikání nebo činnosti obchodní korporace.

Pokud jde o trest zákazu činnosti uložený za trestný čin spáchaný v souvislosti s takovou činností podle § 73 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), nebo podle § 20 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „ZTOPO“), ten bude překážkou výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace ve smyslu výše citovaných ustanovení zákona o obchodních korporacích především tehdy, jestliže dané osobě, a to fyzické nebo právnické, která by se měla stát členem takového orgánu nebo jím již je, byl uložen zejména zákaz činnosti pravomocným odsuzujícím rozsudkem trestního soudu v podobě, že se pachatel (obviněnému) zakazuje výkon funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu obchodních korporací. To je v praxi celkem obvyklé vymezení především v případech určitých typů hospodářské a majetkové kriminality, byť se i zde vyskytují některé nepřesnosti.² Je zřejmě nesporné, že **kdyby pravomocně odsouzený pachatel úmyslně nerespektoval uvedený zákaz, nechal se ustanovit (zvolit) do funkce člena statutárního orgánu a vykonával ji, spáchal by přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.**

Překážkou ovšem je i to, pokud trest zákazu činnosti nebyl odsouzenému vymezen přímo jako zákaz výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, ale tak, že se týká takové (jiné) činnosti, která ovšem **souvisí s podnikáním v oblasti podnikání nebo oboru činnosti**, který odpovídá předmětu podnikání nebo činnosti dané obchodní korporace. Jestliže tedy byl pachatel uložen trest zákazu činnosti spočívající např. v zákazu obchodování s investičními nástroji, nemůže se stát členem představenstva investiční společnosti (§ 7 zák. č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů) ani vykonávat tuto funkci, protože investiční společnost má právní formu akciové společnosti (§ 479 odst. 1 zákona o investičních společnostech a investičních fondech) a jejím hlavním posláním je mj. právě taková činnost, kterou lze zjednodušeně označit za obchodování s investičními nástroji (§ 11 odst. 1 zákona o investičních společnostech a investičních fondech). V tomto případě je ovšem sporné, zda by se odsouzený pachatel mohl dopustit přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kdyby se i přes zmíněné omezení nechal ustanovit do funkce člena statutárního orgánu (představenstva) tako-

vé obchodní korporace, ale reálně nevykonával tu činnost, jejíž zákaz výkonu mu byl uložen trestem zákazu činnosti (např. ono obchodování s investičními nástroji). Podle našeho názoru by zde nebylo možné dovodit, že „*vykonával činnost, která mu byla zakázána*“, a že tedy naplnil objektivní stránku skutkové podstaty zmíněného přečinu.

Oba výše uvedené zákazy činnosti nemusí mít podobu jen trestu uloženého za trestný čin v trestním řízení, ale stejná překážka bude spočívat i v obdobné sankci uložené jako **správní trest zákazu činnosti** podle § 47 zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, za některý z přestupků, pokud to bude přicházet v úvahu. To patrně nebude natolik praktické jako další překážka spočívající v **pravomocném rozhodnutí soudu o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce podle § 63 z. o. k.**, které ovšem není vázáno na spáchání trestného činu nebo přestupku, ale na opakované nebo závažné porušení povinnosti člena statutárního orgánu při výkonu funkce v posledních třech letech před zahájením řízení, v němž bylo vydáno takové rozhodnutí. Tento důvod vyloučení tedy nemusí souviset s trestním právem, byť i ono opakované nebo závažné porušení povinnosti člena statutárního orgánu při výkonu funkce může být v některých případech trestným činem.

Půjde-li o překážky podle § 46 odst. 1 písm. a) a b) z. o. k. založené rozhodnutím orgánu veřejné moci jiného členského státu Evropské unie, státu Evropského hospodářského prostoru nebo jiného státu, bude nezbytné porovnat naši právní úpravu s příslušnými ustanoveními tohoto jiného státu a na základě toho dovodit obdobnou povahu zákazu činnosti.

Spornou otázkou může být, **zda překážky podle § 46 odst. 1 písm. a) a b) z. o. k. přetrvávají i poté, co bylo pravomocně podmíněně upuštěno od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti** podle § 90 tr. zákoníku, jehož uložení zakládá tuto překážku, pokud však ještě nenastaly okolnosti uvedené v § 91 odst. 1 tr. zákoníku, **tj. soud ještě nevyslovil, že se odsouzený osvědčil**, ani že vykoná zbytek trestu zákazu činnosti, resp. podle § 91 odst. 4 tr. zákoníku nevznikla fikce, že se odsouzený osvědčil. Po podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti totiž odsouzený nevykonává tento trest, dokud mu příp. není nařízen výkon jeho zbytku, byť ho má stále uložený. Proto by zde podle našeho názoru v této době neměla být zmíněná překážka.

Konečně poslední alternativa, která zakládá překážku výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace podle § 46 odst. 1 písm. c) z. o. k., spočívá v **pravomocném odsouzení pachatele za určité, zde výslovně vyjmenované trestné činy**, i když mu nebyl uložen trest zákazu činnosti (v podobě zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a člena statutárního orgánu obchodní korporace nebo zákazu takové činnosti, která souvisí s předmětem podnikání nebo činnosti obchodní korporace). Výčet těchto trestných činů je proveden pod body 1 až 4 v citovaném ustanovení.

První skupinou jsou **konkrétní trestné činy proti majetku** vyjmenované jejich názvem, jejichž skutkové podstaty jsou obsaženy v hlavě V. zvláštní části trestního zákoníku, a to trestné činy zpronevěry (§ 206 tr. zákoníku), podvodu (§ 209 tr. zákoníku), pojistného podvodu (§ 210 tr. zákoníku), úvěrového podvodu (§ 211 tr. zákoníku), dotačního podvodu (§ 212 tr. zákoníku), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 tr. zákoníku), legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217 tr. zákoníku), lichvy (§ 218 tr. zákoníku), porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 tr. zákoníku), porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (§ 221 tr. zákoníku), poškození věřitele (§ 222 tr. zákoníku), zvyhodnění

² Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 5 Tdo 637/2009, uveřejněné pod č. 4/2011-II. Sb. rozh tr.

věřitele (§ 223 tr. zákoníku), způsobení úpadku (§ 224 tr. zákoníku), porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225 tr. zákoníku), plechtích v insolvenčním řízení (§ 226 tr. zákoníku) a porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227 tr. zákoníku).

Druhou skupinou jsou **restné činy daňové, poplatkové nebo devizové**, jejichž skutkové podstaty jsou obsaženy v dílu 2 hlavy VI. zvláštní části restního zákoníku, tj. v ust. § 240 až 247 tr. zákoníku.

Podobně je vymezena třetí skupina restných činů, kde jde o **restné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou**, jejichž skutkové podstaty jsou vymezeny v dílu 3 téže hlavy zvláštní části restního zákoníku, tedy v ust. § 248 až 267 tr. zákoníku.

Poslední skupinu, kde pravomocné odsouzení pachatele za takový restný čin představuje překážku pro výkon funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, zákon specifikuje tak, že jde o **restné činy obdobné restným činům podle předchozích alternativ v zahraničí**. I zde tedy bude nezbytné porovnat naši právní úpravu s příslušnými ustanoveními jiného státu, kdy odsouzení za určitý restný čin by mělo založit překážku podle § 46 odst. 1 písm. c) z. o. k.

K tomu, kdy odsuzující rozhodnutí nabývá v restním řízení právní moci, viz ust. § 139 zák. č. 141/1961 Sb., restního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. řád“); jde o nabytí **právní moci odsuzujícího rozsudku**, jímž byl pachatel (obviněný) uznán vinným některým ze shora vypočtených restných činů. Jde-li o souběh více restných činů, postačí k tomu, aby vznikla tato překážka, že alespoň jeden z nich patří do zmíněného výčtu.

Zákon zde nevyžaduje, aby kterýkoli z uvedených restných činů byl spáchán v nějaké souvislosti s výkonem funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace, postačí tedy pravomocné odsouzení za takový restný čin bez dalšího a bez ohledu na to, jaká sankce byla uložena za jeho spáchání. To může vyvolávat důvodné pochybnosti, zda nejde o zbytečně široké vymezení překážky obsažené v § 46 odst. 1 písm. c) z. o. k., které bude diskvalifikovat určitou osobu i tehdy, když jí spáchaný restný čin zde vyjmenovaný, za který byla odsouzena, vůbec nesouvisí s funkcí člena statutárního orgánu obchodní korporace a nevyvolává pochybnosti o způsobilosti k jejímu výkonu.

Překážku ovšem nepředstavuje pravomocné odsouzení za kterýkoli ze zmíněných restných činů, jestliže se ohledně tohoto odsouzení hledí na pachatele, jako by nebyl odsouzen (§ 106 tr. zákoníku). Ke vzniku této fikce neodsouzení dochází v různých případech na základě odlišných podmínek podle toho, zda a jaký rest byl pachateli uloženo, resp. zda mu bylo uloženo a vykonáno ochranné opatření. Na pachatele se hledí, jako by nebyl odsouzen, zejména v případě zahlazení odsouzení podle § 105 tr. zákoníku, po výkonu některých druhů restů (§ 65 odst. 5, § 69 odst. 3, § 74 odst. 2, § 74b odst. 2, § 83 odst. 4, § 86 odst. 3 tr. zákoníku), nebo v případě upuštění od potrestání (§ 46 odst. 4 tr. zákoníku) a podmíněného upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 odst. 9 tr. zákoníku). Bylo-li pachateli uloženo více restů vedle sebe, může se na něj hledět, jako by nebyl odsouzen, jen když jsou splněny podmínky pro zahlazení odsouzení nebo pro vznik fikce neodsouzení ze zákona u všech uložených restů (§ 105 odst. 5, 6 tr. zákoníku). Jestliže bylo pachateli uloženo ochranné opatření, může u něj vzniknout fikce neodsouzení z důvodu zahlazení odsouzení nebo přímo ze zákona jen tehdy, když už bylo ochranné opatření vykonáno nebo jinak ukončeno (§ 105 odst. 7 tr. zákoníku).

Dále je třeba upozornit na to, že **v některých případech může nastat více překážek uvedených v § 46 odst. 1 písm. a) až c)**

z. o. k. vedle sebe podle toho, za jaký restný čin byl pachatel odsouzen a jaký rest mu byl uloženo. Tak např. při odsouzení za restný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku a uložení restu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace vznikne u pachatele (odsouzeného) překážka podle § 46 odst. 1 písm. a) i podle písm. c) bodu 1 z. o. k. Přitom **trvání překážek podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) z. o. k. bude odlišné** a rovněž závislé na restném činu, za který byl pachatel odsouzen, a na sankci, jaká mu byla uložena za jeho spáchání. Byl-li tedy pachatel odsouzen např. za takový restný čin uvedený v § 46 odst. 1 písm. c) z. o. k., který není zvlášť závažným zločinem (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), a to jen k peněžitému restu, který zaplatil, tj. vykonal, vznikne hned po výkonu tohoto restu fikce, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen (§ 69 odst. 3 tr. zákoníku), a tím pomine překážka výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace. Jestliže však byl takovému pachateli uloženo třeba i rest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu (§ 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku) a vedle toho rest zákazu činnosti (§ 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku), jehož vymezení tvoří překážku ve smyslu § 46 odst. 1 písm. a) nebo b) z. o. k., bude trvání překážky výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace závislé na délce zkušební doby podmíněného odsouzení a délce restu zákazu činnosti a v návaznosti na to příp. i na dalších okolnostech, např. zda se pachatel při podmíněném odsouzení osvědčil (nebo mu byla třeba prodloužena zkušební doba), či nikoli, zda bylo podmíněně upuštěno od výkonu zbytku restu zákazu činnosti atd.

Existence překážky výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace podle § 46 odst. 1 z. o. k. pak odůvodňuje zápis do evidence osob vyloučených z výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace podle § 70 a násl. z. o. k.

Jak vyplývá ze shora citované právní úpravy i z důvodové zprávy k zákonu č. 416/2022 Sb., **překážky k výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace jsou nyní vymezeny v § 46 odst. 1 z. o. k. značně odlišně od obecné podmínky bezúhonnosti podle § 6 odst. 2 zák. č. 455/1991 Sb., živnostenského zákona**, ve znění pozdějších předpisů, která se zde neuplatní.

Individuální a kolektivní statutární orgán a některé zvláštnosti z toho vyplývající pro možnou restní odpovědnost

Podle toho, zda je statutární orgán obchodní korporace individuální, nebo kolektivní a kolik osob se podílelo na protiprávním jednání, a podle dalších okolností **přichází v úvahu:**

- restní odpovědnost konkrétní fyzické osoby jako člena statutárního orgánu nebo více členů kolektivního statutárního orgánu,
- restní odpovědnost fyzické osoby jednající za právnickou osobu v případě konkrétního a speciálního subjektu,
- restní odpovědnost právnické osoby.

Restní odpovědnost konkrétní fyzické osoby jako člena statutárního orgánu nebo více členů kolektivního statutárního orgánu

Restní odpovědnost konkrétní fyzické osoby jako člena statutárního orgánu (např. jednatele společnosti s ručením omezeným) nebo více členů kolektivního statutárního orgánu obchodní korporace (např. členů představenstva akciové společnosti

či družstva) přichází v úvahu, a to příp. i vedle trestní odpovědnosti samotné obchodní korporace jako právnické osoby, především tehdy, **jestliže tato fyzická osoba v souvislosti s výkonem funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace svým jednáním v rámci její činnosti naplnila znaky skutkové podstaty určitého trestného činu.**

V praxi pak bylo např. judikováno, že pokud rozhodlo představenstvo akciové společnosti jako kolektivní statutární orgán o určité otázce, která má význam pro naplnění znaků trestného činu, nevylučuje to obecně individuální trestní odpovědnost jednotlivých fyzických osob jako členů takového kolektivního orgánu, kteří se na zmíněném rozhodnutí podíleli, jestliže naplnili svým jednáním všechny znaky určitého trestného činu. **Konkrétní podíl jednotlivých fyzických osob na takovém rozhodnutí kolektivního orgánu však musí být prokázán.**³ Ostatně i proto např. ust. § 194 odst. 2, § 440 odst. 2, 3 a § 709 odst. 1, 2 z. o. k. vyžadují, aby se o průběhu jednání kolektivního statutárního orgánu některých obchodních korporací, tj. více jednatelů společnosti s ručením omezeným, představenstva akciové společnosti a představenstva družstva, pořizoval zápis, v němž se jmenovitě uvedou členové těchto kolektivních statutárních orgánů, kteří hlasovali proti jednotlivým rozhodnutím nebo se zdrželi hlasování; u neuvedených členů se má za to, že hlasovali pro přijetí rozhodnutí. **Nejde tedy o kolektivní trestní odpovědnost** automaticky všech členů kolektivního statutárního orgánu obchodní korporace jen z důvodu, že v rozhodné době byli jeho členy, ale vyžaduje se, aby ti, kteří mají nést trestní odpovědnost, svým rozhodnutím přispěli ke spáchání trestného činu.⁴ K tomu může dojít jak v roli spolupachatelů (§ 23 tr. zákoníku), tak i v roli účastníků na trestném činu jiného, tj. organizátorů [§ 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], návodců [§ 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku] nebo pomocníků [§ 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku]. Trestná činnost člena statutárního orgánu obchodní korporace pak může spočívat jednak v **iniciování** určitého rozhodnutí, ale též v jeho **schválení a realizaci**, a to podle toho, jaké jednání bylo v příčinné souvislosti s následkem významným pro trestní právo.

Trestní odpovědnost fyzické osoby jednající za právnickou osobu v případě konkrétního a speciálního subjektu

Trestní odpovědnost fyzické osoby jednající za právnickou osobu v případě konkrétního a speciálního subjektu přichází v úvahu tam, kde trestní zákon vyžaduje pro spáchání určitého trestného činu zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele podle § 114 odst. 1 tr. zákoníku. Zde se uplatní institut tzv. **jednání za jiného** ve smyslu § 114 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož platí, že jestliže zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, postačí,

3 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 1998, sp. zn. 5 Tz 43/98, uveřejněný pod č. 23/1999-II. Sb. rozh. tr.; usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 1. 2001, sp. zn. 8 To 7/2001, uveřejněné pod č. 47/2001 Sb. rozh. tr.; přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 5 Tdo 827/2012, uveřejněné pod č. 2/2014-I. Sb. rozh. tr.

4 K tomu lze odkázat i na příspěvek F. Púry, P. Šámal: Trestní odpovědnost v souvislosti s rozhodováním kolektivních orgánů, Právník č. 11/2013, str. 1065.

5 Viz k tomu též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. 5 Tdo 784/2016, uveřejněné pod č. 34/2017 Sb. rozh. tr.

6 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 8 Tdo 972/2016, uveřejněné pod č. 29/2017 Sb. rozh. tr.

že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná.

To tedy znamená, že např. trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, u něhož může být pachatelem jen konkrétní subjekt, který je dlužníkem v úpadku, spáchá i jednatel společnosti s ručením omezeným, ačkoli dlužníkem je jen tato společnost, a nikoli její jednatel, pokud ovšem zmaří uspokojení věřitele společnosti s ručením omezeným tím, že úmyslně zvýhodní jiného jejího věřitele. Podobně by tomu bylo v případě speciálního subjektu, jímž je např. pachatel trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, jestliže třeba jako člen představenstva akciové společnosti porušil svou povinnost péče řádného hospodáře a způsobil škodu na cizím spravovaném majetku, který byl svěřen do správy akciové společnosti jako nositelky zákonem uložené povinnosti spravovat nebo opatrovat cizí majetek.

Trestní odpovědnost právnické osoby

Protiprávní čin člena statutárního orgánu obchodní korporace při výkonu jeho funkce, tj. **byl-li tento čin spáchán v zájmu této obchodní korporace jako právnické osoby nebo v rámci její činnosti, může založit trestní odpovědnost obchodní korporace**, protože jde o trestný čin spáchaný právnickou osobou ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) ZTOPO a jako takový je přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 2 písm. a) ZTOPO. Blíže k tomu viz následující samostatnou část tohoto příspěvku. Přitom podle § 8 odst. 3 ZTOPO platí, že trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v § 8 odst. 1 a 2 ZTOPO.⁵ Navíc, jak v této souvislosti vyplývá z ust. § 9 odst. 3 ZTOPO, trestní odpovědnosti právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 ZTOPO a trestní odpovědnosti těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby.

Význam výkonu funkce statutárního orgánu pro trestní odpovědnost obchodní korporace jako právnické osoby

Jak již bylo zmíněno výše, protiprávní čin člena statutárního orgánu obchodní korporace, který byl spáchán v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, se podle § 8 odst. 1 písm. a) ZTOPO vždy považuje za trestný čin právnické osoby a je jí automaticky přičitatelný ve smyslu § 8 odst. 2 písm. a) ZTOPO. To pochopitelně platí, jen jde-li o trestné činy, na něž se nevztahuje výjimka podle § 7 ZTOPO, tj. nejsou-li vyjmenované v taxativním výčtu zde obsaženém.

Trestní odpovědnost obchodní korporace ovšem nemůže založit takový protiprávní čin člena jejího statutárního orgánu, který sice spáchal tento člen v rámci činnosti obchodní korporace, ale na její úkor. Jak v této souvislosti dovodila judikatura, obecně zde sice platí to, že právnická osoba odpovídá za volbu fyzických osob oprávněných za ni jednat, avšak byla-li právnická osoba zneužita ke spáchání trestného činu fyzickou osobou jednající za ni, zpravidla není možné dovodit spáchání trestného činu i touto právnickou osobou.⁶

Obecně **je trestným činem přičitatelným právnické osobě takové jednání fyzické osoby, které je ve prospěch právnické osoby a svým obsahem a účelem je jednáním právnické osoby navenek.** Jestliže by však např. jednatel právnické osoby – společností s ručením omezeným řídil její motorové vozidlo, jímž vykonal

jízdy výlučně pro své soukromé účely a svůj osobní prospěch, ač mu byl pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, nejde o protiprávní čin spáchaný v zájmu zmíněné obchodní korporace, která se jím proto jako právnická osoba nemůže dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.⁷

Jednání člena statutárního orgánu obchodní korporace může mít rovněž vliv na spáchání trestného činu touto právnickou osobou v případě, že se protiprávního činu v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti **dopustí její zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení** (dále jen „zaměstnanec“) **při plnění pracovních úkolů** ve smyslu § 8 odst. 1 písm. d) ZTOPO. V takovém případě je totiž možnost, aby byl protiprávní čin zaměstnance přičítán trestně odpovědné obchodní korporaci, podmíněna podle § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO tím, že tento čin byl spáchán na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu – mj. – člena statutárního orgánu obchodní korporace [§ 8 odst. 1 písm. a) ZTOPO], anebo proto, že tento orgán neprovedl taková opatření, která měl provést podle jiného právního předpisu nebo která po něm lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedl povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž je nadřízen, anebo neučinil nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu [to se týká i dalších orgánů a osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) ZTOPO].⁸

Jestliže ovšem statutární orgán naopak provede zmíněná opatření, která měl provést podle jiného právního předpisu nebo která po něm lze spravedlivě požadovat, a to včetně povinné nebo potřebné kontroly nad činností zaměstnanců a nezbytných opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu, bude tím vyloučena trestní odpovědnost obchodní korporace jako právnické osoby a trestní odpovědnost pak ponese samotný zaměstnanec. **Aktivita či naopak pasivita člena statutárního orgánu obchodní korporace tedy má stěžejní význam jak pro spáchání trestného činu touto právnickou osobou, tak pro prevenci kriminality a pro vyloučení trestní odpovědnosti obchodní korporace.**

Člen statutárního orgánu obchodní korporace pak může mít rozhodující vliv i na to, zda se tato právnická osoba příp. zproští trestní odpovědnosti ve smyslu § 8 odst. 5 ZTOPO, protože v obvyklých případech bude především na něm, aby zajistil, že obchodní korporace vynaloží veškeré úsilí, které na ní bylo možné spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v § 8 odst. 1 ZTOPO. Zde obecně platí, že ke zproštění trestní odpovědnosti právnické osoby podle § 8 odst. 5 ZTOPO dochází v případě, jestliže i přes vynaložení veškeré snahy, které bylo možné po ní spravedlivě požadovat, aby zabránila spáchání protiprávního činu, došlo k takovému činu. Bude tomu tak zejména tehdy, pokud jednání některé z osob uvedených v § 8 odst. 1 ZTOPO bylo **určitým excesem**, kterému právnická osoba nemohla zabránit, a proto se nejví jako spravedlivé jí takové jednání přičíst.

K tomu bylo dále judikováno, že **opatření právnické osoby sloužící k předcházení spáchání protiprávního činu má primárně spočívat v tom, aby byly dodržovány všechny právní předpisy, které je tato právnická osoba povinna respektovat, a vnitřní předpisy, které právnická osoba přijala** ke konkretizaci povinností vyplývajících z právních předpisů a jež jsou pro osoby v řídicím, kontrolním nebo vedoucím postavení závazné a jimiž jsou povinni se řídit zaměstnanci při plnění pracovních úkolů. K závěru o splnění podmínek podle § 8 odst. 5 ZTOPO však nesta-

čí prosté přijetí vnitřních předpisů nebo jiných opatření. Důležité je především zajištění dodržování těchto opatření, kontrola jejich plnění a případná detekce jejich porušení a následná adekvátní reakce.⁹

Možnost trestní odpovědnosti za porušení povinnosti delegované statutárním orgánem na jinou osobu

Z ust. § 163 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „o. z.“), vyplývá, že statutární orgán právnické osoby má poměrně široký okruh oprávnění, protože mu náleží veškerá působnost, kterou zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby, a podle § 164 odst. 1 o. z. může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech. Určitou konkretizaci pak ve vztahu ke statutárním orgánům obchodních korporací obsahují příslušná ustanovení zákona o obchodních korporacích, např. podle § 195 odst. 1 z. o. k. jednateli společnosti s ručením omezeným přísluší obchodní vedení této společnosti, podobně podle § 435 odst. 2 z. o. k. představenstvu akciové společnosti (v dualistickém systému) a podle § 456 odst. 2 z. o. k. správní radě akciové společnosti (v monistickém systému) přísluší obchodní vedení této společnosti a podle § 706 odst. 1 z. o. k. představenstvu družstva přísluší obchodní vedení družstva. Vzhledem k uvedenému se proto **v případech, kdy došlo ke spáchání trestného činu v rámci činnosti právnické osoby, a tedy i obchodní korporace, obvykle dovozuje trestní odpovědnost člena jejího statutárního orgánu. Neplatí to ovšem bezvýjimečně** a rozhodně nelze vždy automaticky klást za vinu trestný čin členu statutárního orgánu obchodní korporace, jak je ostatně zřejmé i z následující judikatury.

Tak např. při posuzování trestní odpovědnosti za přečin zkrsování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 tr. zákoníku, k němuž mělo dojít nikoli řádným vedením účetnictví právnické osoby jejím statutárním orgánem, nelze vycházet jen z formálního označení funkce fyzické osoby, která má být pachatelem uvedeného přečinu, ale je třeba respektovat celkový charakter a povahu právního vztahu mezi touto fyzickou osobou a právnickou osobou, jakož i skutečný obsah činnosti, kterou fyzická osoba prováděla ve prospěch dané právnické osoby. Proto není vyloučeno, aby nesla primární odpovědnost za uvedený trestný čin jiná fyzická osoba, kterou statutární orgán právnické osoby pověřil vedením jejího účetnictví, byť ji poté řádně nekontroloval a umožnil, aby taková fyzická osoba spáchala výše uvedený trestný čin. Člen statutárního orgánu by pak mohl být účastníkem ve formě pomoci na tomto trestném činu [§ 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku], u něhož může postačovat s poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku) uplatnění jen odpovědnosti podle jiného právního předpisu, např. podle zákona o účetnictví.¹⁰

Podobně v jiném případě bylo judikováno, že přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku

⁷ Viz příměně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, uveřejněné pod č. 23/2016-I. Sb. rozh. tr.

⁸ K ust. § 8 odst. 1 písm. d), odst. 2 písm. b) ZTOPO viz příměně judikát v podobě rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 7 Tz 9/2021, uveřejněný pod č. 17/2022 Sb. rozh. tr.

⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 7 Tdo 110/2019, uveřejněné pod č. 50/2020 Sb. rozh. tr.

¹⁰ Tento případ byl řešen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 5 Tdo 108/2019, které bylo uveřejněno pod č. 11/2020 Sb. rozh. tr. a týká se předsedy bývalého občanského sdružení (nyní jde o spolek).

se zpravidla nedopustí statutární orgán obchodní společnosti – daňového dlužníka, pokud jako osoba povinná učinit prohlášení o majetku na základě výzvy správce daně podle § 180 zák. č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, učiní kroky ke splnění této výzvy tím, že pověří zpracováním a podáním takového prohlášení další osoby k tomu způsobilé, které pracují pro obchodní společnost a na něž se statutární orgán důvodně spoléhá. V takovém případě z důvodu (byť i nepřiměřeného) spoléhání se na konkrétní okolnosti statutární orgán nejedná ani s úmyslem nepřímým podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, přestože pověřené osoby nepodaly prohlášení o majetku za povinnou obchodní společnost.¹¹

Důvodná delegace povinnosti, jejímž nesplněním nebo porušením byl spáchán trestný čin, na jinou osobu k tomu určenou a způsobilou bude zpravidla vylučovat trestní odpovědnost člena statutárního orgánu obchodní korporace, který uvedenou povinnost takto delegoval. V úvahu by pak mohla přicházet **nanejvýš odpovědnost za jednání z nedbalosti**, pokud by ovšem pro spáchání určitého trestného činu postačovalo nedbalostní zavinění pachatele.¹²

Význam principů dobré správy obchodních korporací (*corporate governance*) pro trestní (ne)odpovědnost člena statutárního orgánu

Trestní právo a normy zakládající trestní odpovědnost fyzických a právnických osob sice výslovně nepočítají s něčím, co označujeme jako principy *corporate governance* (dále též ve zkratce jen „CG“) nebo kodexy dobré správy obchodních korporací.¹³ Ani praxe orgánů činných v trestním řízení a judikatura z odvětví trestního práva zatím nepracují s uvedenými pojmy, přestože se v souvislosti s určitými trestnými činy dovozuje trestní odpovědnost některých osob i s poukazem na pravidla dobré správy, resp. na jejich porušení v konkrétním případě, zejména jde-li o trestné činy porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 a 221 tr. zákoníku, některé jiné trestné činy proti majetku nebo trestné činy hospodářské.

Pravidla CG obsažená v kodexech dobré správy a řízení obchodních korporací tedy představují důležitou konkretizaci práv a povinností příslušných fyzických osob působících ve strukturách dané obchodní korporace, a to i členů statutárních orgánů. Zákonem stanovená nebo smluvně převzatá práva a povinnosti bývají poměrně obecně formulovány a v každém posuzovaném případě je třeba – z hlediska uplatnění případné trestní odpovědnosti – nejen dohledat jejich konkrétní adresáty, ale též

přesně vymezit rozsah a obsah právě jejich práv a povinností. Přitom i skutkové podstaty příslušných trestných činů mnohdy uvádějí jen obecný odkaz na nějakou takto formulovanou mimotrestní právní normu nebo obsahují určité normativní znaky, jejichž výklad se rovněž musí opírat o odpovídající mimotrestní právní normy.

Ve vztahu k činnosti obchodních korporací jde typicky o trestné činy porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku (úmyslná varianta) nebo podle § 221 tr. zákoníku (nedbalostní varianta), u nichž je trestní odpovědnost vázána na porušení povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek, přičemž jde o povinnost (podle § 221 tr. zákoníku důležitou) uloženou podle zákona nebo převzatou smluvně (zpravidla na podkladě smlouvy uzavřené rovněž podle zákona). Pokud jde o správu majetku obchodní korporace, o nakládání a hospodaření s ním a o jeho ochranu, klíčovým je zde i pro posouzení, zda byl spáchán trestný čin, pojem „*péče řádného hospodáře*“ formulovaný v mnoha ustanoveních občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Z hlediska trestní odpovědnosti pak mají v tomto směru význam především ust. § 159 odst. 1, § 1411 o. z. a některá další, § 51 odst. 1, § 52 odst. 1 z. o. k. a některá další, v nichž je zakotvena povinnost péče řádného hospodáře člena voleného orgánu právnické osoby, resp. člena voleného orgánu obchodní korporace. Tato povinnost pak dopadá zejména na člena statutárního orgánu příslušné obchodní korporace, byť vedle něj nebo místo něj může v konkrétním případě nést odpovědnost (i trestní) za porušení takové povinnosti též jiná fyzická osoba oprávněná zastupovat obchodní korporaci, resp. hospodařit s jejím majetkem jako její zaměstnanec nebo člen nebo jako její zástupce (např. též prokurista, advokát, vedoucí organizační složky), pokud tato fyzická osoba porušila svou zákonem uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek a způsobila škodu na cizím majetku; k tomu lze odkázat zejména na ust. § 151 a násl., § 161 a násl., § 436 a násl., § 450 a násl. o. z., § 44 odst. 4, 5 z. o. k.

Jak již bylo naznačeno, i v těchto případech jde ovšem o poměrně obecně vymezenou povinnost, proto **její potřebnou konkretizaci ve vztahu k příslušné osobě a co do podrobnějšího stanovení jejích práv a povinností z ní vyplývajících by měla obsahovat právě vnitřní pravidla obchodní korporace založená na principech CG a kodexech dobré správy.** Taková pravidla umožňují opřít případnou trestní odpovědnost za porušení povinnosti péče řádného hospodáře o spolehlivý mimotrestní základ, který umožní dovodit spáchání určitého trestného činu jednak konkrétní osobou a jednak v důsledku porušení jednoznačně specifikovaných práv a povinností takové osoby.

Závěrem

Výše uvedenými úvahami se pochopitelně nevyčerpávají všechny trestněprávní souvislosti výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace. Bylo by jistě možné zabývat se např. některými majetkovými vztahy obchodních korporací a důsledky vyplývajícími z nich pro členy jejich statutárních orgánů a dalšími otázkami. To však prozatím ponecháme na nějakou jinou příležitost. Naší ambicí bylo v tomto příspěvku jednak **upozornit na trestněprávní otázky týkající se nové právní úpravy překážky výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace a jednak připomenout určité – někdy poněkud opomíjené – souvislosti výkonu této funkce**, a to i z hlediska limitace trestní odpovědnosti člena statutárního orgánu obchodní korporace.¹⁴ ❀

11 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1114/2020, uveřejněné pod č. 4/2022 Sb. rozh. tr.

12 Viz k tomu přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1101/2018, týkající se trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. Rozhodnutí se zabývá mj. významem toho, že podnikatel delegoval povinnost vést účetnictví a zpracovat a podat daňová přiznání na jinou osobu, které důvěřoval a spoléhal na ni, ale náležitě ji nekontroloval, ačkoli jejím jednáním došlo ke zkrácení daní a jiných plateb.

13 K tomu viz podrobněji např. v publikacích T. Moravec, L. Andreisová, op. cit. sub 1, str. 110; I. Štenglová, B. Havel (eds.): Prozařování OECD principů corporate governance do národních kodexů dobré správy obchodních korporací, Wolters Kluwer ČR, Praha 2022. Tato část našeho pojednání vychází z příspěvku ve druhé z citovaných publikací: F. Púry: Prozařování principů corporate governance do národních kodexů dobré správy obchodních korporací a trestní právo, str. 97.

14 Text příspěvku byl v červnu 2023 přednesen na XXX. Karlovarských právnických dnech.

Konsenzuální vyřízení věci v trestním řízení proti právnickým osobám

Následující článek se zaměřuje na konsenzuální způsoby řešení trestních věcí, které jsou stejně jako trestní odpovědnost právnických osob v českém právním řádu stále relativně novými fenomény, jejichž společné zkoumání zasluhuje zvláštní pozornost.

Prof. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.,

je advokátem a vedoucím Katedry trestního práva PF UK v Praze.

Doc. JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.,

je advokátem a docentem na Katedře trestního práva PF UK v Praze.

Za konsenzuální způsob či formu řešení trestních věcí považujeme postup v trestním řízení, jenž je založen na souhlasném vyjádření několika stran, resp. subjektů trestního řízení, u nichž se vyžaduje s ohledem na jejich postavení větší či menší míra participace v trestním procesu. Zatímco konsenzuální způsoby řešení trestních věcí, mezi které lze zařadit zejména podmíněně zastavení trestního stíhání, narovnání či dohodu o vině a trestu, tak jako trestní odpovědnost právnických osob byly v odborné literatuře již podrobeny vcelku podrobnému zkoumání, tak právě spojení obou těchto jevů není věnována dostatečná pozornost.

Úprava zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“ či „ZTOPO“), speciálním způsobem problematiku konsenzuálních způsobů vyřešení trestní věci či odklonů neupravuje, proto se dle dikce ust. § 1 odst. 2 ZTOPO užití normy trestního řádu. Nebrání tomu ani názor prezentovaný v literatuře,¹ že odklony v trestním řízení proti právnickým osobám nelze v aplikační praxi užívat, neboť tento názor je nesprávný a aplikační praxi překonaný.

V příspěvku se věnujeme třem důležitým aspektům:

- a) vymezení účelu trestní odpovědnosti právnických osob a jejich trestání;
- b) přiblížení možných východisek de lege ferenda ohledně konsenzuálního řešení trestních věcí v trestním řízení proti právnickým osobám;

- c) vyjádření souhlasného stanoviska za právníkou osobu v trestním řízení ohledně konsenzuálního vyřízení věci.

Vymezení účelu trestní odpovědnosti právnických osob a jejich trestání

Pokud hovoříme o propojení trestní odpovědnosti právnických osob a konsenzuálního způsobu řešení trestních věcí, v první řadě je třeba si vymežit účel zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a účel trestání právnických osob. Ty však v textu zákona nejsou žádným způsobem stanoveny či vymezeny. Právní úprava je v tomto směru poplatná době svého vzniku, kdy bylo úspěchem institut trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu vůbec inkorporovat. Nedošlo tak k důkladnému a dostatečnému zamyšlení se především nad některými důsledky úpravy trestů, které lze právnickým osobám uložit.

Účel zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a trestání právnických osob je tak třeba dovozovat. V této souvislosti je relevantní uvažovat nad tím, zda právní úprava nevyžaduje revizi a zvolení specifitějšího přístupu k trestání právnických osob.

Účel zákona o trestní odpovědnosti právnických osob spatřujeme zejména v důrazu na preventivní přístup právníkové osoby, aby přijala opatření nastíněná v ust. § 8 odst. 2 písm. b) a odst. 5 ZTOPO. Jedná se o opatření, jejichž přijetí lze po právníkové osobě spravedlivě požadovat, aby předešla spáchání trestného činu, za který by dle zásad přičitatelnosti mohla být následně trestně odpovědná. V případě, že na tato opatření právníková osoba rezignuje, nevěnuje se jim a nezáleží jí na zásadách dobré správy, společenské odpovědnosti a kvalitě řádného podnikání, nelze čekat nic jiného než odezvu ve formě spravedlivé represe ze strany orgánů činných v trestním řízení. Na základě progresu přístupu firem, zejména na těch velkých, se však dříve mnohdy rezignační přístup k trestní odpovědnosti právnických osob mění. Právníkové osoby jsou často schopny osvědčit přijetí opatření se zaměřením na spáchaný trestný čin, prokázat dostatečný přístup k řízení compliance rizik, stejně jako k plnění dalších závazků zejména vůči státu.² Právníková osoba

1 Srov. J. Vidrna: Některé procesní aspekty zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, in J. Jelínek a kol.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – bilance a perspektivy, Leges, Praha 2013, str. 238–246.

2 K tomu srov. Nejvyšší státní zastupitelství: Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Průvodce právní úpravou pro státní zástupce, 3., přepracované vydání, str. 33 [cit. 2023-04-30], dostupné z [www: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/11/Metodika-NSZ-k-%C2%A7-8-odst.-5-ZTOPO-2020.pdf](https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/11/Metodika-NSZ-k-%C2%A7-8-odst.-5-ZTOPO-2020.pdf).

však nikdy nedokáže zcela zabránit excessu ze strany fyzické osoby. Pokud neprokáže existenci v zásadě dokonalého compliance programu, pak je odsouzena a je jí uložen trest. V ust. § 14 ZTOPO nalezneme kritéria a okolnosti důležité pro stanovení druhu trestu a jeho výměry, včetně důsledků spojených s uložením trestu pro budoucí činnost právnické osoby, stejně jako pro třetí osoby. Tyto předpoklady jsou spojeny s ukládáním trestu právnické osobě, bylo by však vhodné takovou konstrukci ve větší míře zvažovat i při užití odklonů v trestním řízení, resp. konsenzuálního způsobu řešení trestní věci. Konkrétním projevem by pak mělo být jejich širší uplatnění v trestním řízení, aby právnická osoba byla dostatečně potrestána, ale aby zároveň byly reflektovány důsledky, které pro právnickou osobu plynou z trestního řízení pro její budoucí činnost.

Pokud se zaměříme na zásady pro ukládání trestů a normy o přiměřenosti trestních sankcí v trestním zákoníku a v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob s přihlédnutím k odlišnostem povahy právnických osob, tak ty dostatečně nereflktují předpokládaný cíl, resp. účel úpravy trestní odpovědnosti právnických osob.³ Gobert se zamýšlí nad tím, zda teorie trestu u fyzických osob lze uplatňovat i na osoby právnické, a dochází k závěru, že „v některých případech méně či více vhodně, ale zdá se, že celkově hrají důležitější roli než u osob fyzických“.⁴

Obecně je základním účelem (úkolem) trestu ochrana společnosti před trestnými činy.⁵ U právnických osob sehraje významnou úlohu účelu trestu prevence, a to jak individuální, tak generální, včetně prvku společenského odsouzení, ale rovněž represe. Tresty, které mají zejména ekonomickou povahu, se sleduje především účinnější ochrana významných společenských zájmů. Specifickým účelem potrestání právnické osoby je i ovlivnění jejího postavení s ohledem na růst a prosperitu.⁶

Účel a smysl trestu u právnických osob je obecně třeba hledat v několika rovinách. Tou první je zabránit odsouzené právnické osobě v páchání další trestné činnosti, aby se eliminovaly potenciální kriminogenní faktory, jejichž důsledkem došlo ke spáchání trestné činnosti.

Druhou rovinou je **prevence, zejména generální,** kterou je vyslán ve vztahu k veřejnosti (jiným právnickým osobám) signál o následcích spáchané trestné činnosti.

Třetí rovinou je **represe,** která mnohdy spočívá mj. ve snížení podnikatelské činnosti, a s tím souvisejícím snížením zisku podnikající právnické osoby.

V mnoha případech však právnická osoba pocítuje nejen primární trest, ale zejména jeho sekundární důsledky, které mohou přerušit v až zcela nepředpokládaný dopad spočívající ve ztrátě mnoha tisícovek pracovních míst a značný zásah do hospodářství státu. Jedná se zejména o trest zákazu činnosti (§ 20 ZTOPO) či zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži (§ 21 ZTOPO).

Jsmo přesvědčeni, že **trest uložený právnické osobě musí respektovat povahu účinné, přiměřené a odstrašující sankce** ve smyslu mezinárodních závazků, ale je žádoucí při respektu k těmto standardům, aby byla zachována činnost jinak standardně existujících právnických osob, zejména pokud hovoříme o obchodních společnostech. Nejen u velkých právnických osob z hlediska rozsahu a objemu vykonávané činnosti **nemůže být cílem pouhé jejich potrestání,** aniž bychom měli zhodnotit dopad uloženého trestu v širším kontextu.

Účel trestu u právnických osob musí reflektovat maximální možnou eliminaci nebezpečí, že trestní sankcí uloženou právnické osobě budou postiženi nevinní lidé, např. věřitelé, jejichž pohledávky nebude možné v důsledku uložených sankcí uspokojit, nebo drobní akcionáři, kteří nemohli závadné chování ovlivnit.⁷ Uvedené tvrzení platí rovněž pro zaměstnance právnické osoby. Dopady do oblasti sociální, hospodářské a ekonomické mohou být značné. Krucialním faktorem tedy je, do jaké míry má uložený trest jinak řádně fungující společnosti zamezit její existenci a provozu do budoucna.

Ohledně sekundárních důsledků z hlediska výkonu podnikatelské činnosti některých právnických osob nelze odhlédnout od zák. č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Ten v ust. § 74 odst. 1 písm. a) normuje nezpůsobilost v nadlimitním režimu u dodavatele účastnit se zadávacího řízení za předpokladu, že ten byl v zemi svého sídla v posledních pěti letech před zahájením zadávacího řízení pravomocně odsouzen pro relativně široce vymezený výčet trestných činů (nebo obdobný trestný čin podle právního řádu země sídla dodavatele), přičemž k zahlázeným odsouzením se nepřihlíží. Uvedený předpis sice nabízí v ust. § 76 možnost rehabilitace právnické osoby vedoucí k obnovení způsobilosti v zadávacím řízení, tato eventualita spočívající v přijetí dostatečných nápravných opatření je však značně neurčitá a zatěžující.

Přiblížení možných východisek *de lege ferenda* ohledně konsenzuálního řešení trestních věcí v trestním řízení proti právnickým osobám

Cesta standardního postupu v trestním řízení proti právnické osobě a její vyústění v odsuzující rozsudek není pro zachování činnosti právnické osoby vždy dostatečným a vhodným východiskem. Je proto třeba poukázat na **možnosti alternativního řešení trestních věcí právnických osob.** Jako efektivní řešení potrestání právnické osoby se jeví **postih majetkové i nemajetkové sféry právnické osoby, který by však skýtal možnost zachování další podnikatelské existence** právnické osoby, která spáchala trestný čin.

Úprava v USA

Inspirací může být především angloamerický přístup k postihu právnických osob. V USA, kde dohodou o vině a trestu končí 98 % všech federálních trestních věcí, se v posledních dvou dekadách objevují **dva nové přístupy k trestnímu stíhání právnických osob, a to *Deferred Prosecution Agreement* (dále jen „DPA“) a *Non Prosecution Agreement* (dále jen „NPA“).** Jedná se o **dohody, jejichž uzavřením právnická osoba nepřiznává vinu, avšak souhlasí s uložením některého či některých postihujících opatření.**

3 Srov. L. Bohuslav: Sankcionování právnických osob *de lege ferenda*, in T. Gřivna, H. Šimánová: Trestní právo s lidskou tvář: V upomínku na Marii Vanduchovou, 1. vydání, Wolters Kluwer ČR, Praha 2021, str. 29-37.

4 J. J. Gobert, M. Punch: Rethinking Corporate Crime, Butterworths, London 2003, str. 217.

5 P. Šámal, T. Gřivna, L. Bohuslav, O. Novotný, J. Herczeg, M. Vanduchová a kol.: Trestní právo hmotné, 9. vyd., Wolters Kluwer ČR, Praha 2022, str. 330.

6 Srov. P. Šámal, J. Dědič, T. Gřivna, F. Pury, J. Říha: Trestní odpovědnost právnických osob, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2018, str. 378.

7 J. Musil: Trestní odpovědnost právnických osob – ano či ne? Trestní právo č. 7-8/2000, str. 5.

Těmi jsou především náhrada škody, propadnutí majetku, peněžitý trest a další právní a strukturální opatření ohledně řízení právní osoby. Mezi lety 1997-2011 došlo k razantnímu růstu DPA a NPA, a to čtyřnásobně.

Uvedené dohody obsahují tyto čtyři prvky: přiznání skutečností, dohodu o spolupráci, upřesněné podmínky pro uzavření dohody o vině a trestu a dohody o náhradě škody, a dohodu o peněžitých a nepeněžitých sankcích.⁸

Stejně jako tradiční dohody o vině a trestu i NPA a DPA jsou dohodami před zahájením soudního řízení, jejichž prostřednictvím se vláda a korporace společně vyhýbají trestnímu stíhání a značným nákladům na soudní řízení. Hlavní rozdíl mezi NPA a DPA spočívá v tom, že DPA zahrnují podání obžaloby u federálního soudu, stejně jako v případě, že by státní zástupce předložil věc k projednání soudu. V případě DPA se státní zástupce a právníká osoba dohodnou na uzavření dohody, ačkoliv státní zástupce podá na právníkou osobu obžalobu u federálního soudu. Státní zástupce se však s právníkou osobou dohodne rovněž na tom, že odloží trestní stíhání až do uplynutí určitého období.⁹

Nicméně je třeba poznamenat, že DPA a NPA se nesetkávají pouze s pozitivním přijetím, neboť existuje obava, že tyto dohody omezují trestní a odstrašující hodnotu trestního stíhání a odsuzování právnických osob, které by mělo být doprovázeno snahou státu o prosazování práva. Může se velmi dobře stát, že nárůst těchto dohod představuje vítězství sil velkého byznysu, které po desetiletí usilovaly o oslabení nebo odstranění trestní odpovědnosti právnických osob. Konečně, pokud jde o rozdíly ve výsledcích urovnání, kterých dosahují státní zástupci a právníkové osoby prostřednictvím NPA a DPA oproti standardním dohodám o vině a trestu, nejmarkantnější rozdíly nespočívají v peněžních částkách, které by se mohly výrazněji lišit, ale v jejich využití k získání nepeněžních ústupků od stíhané právníkové osoby.¹⁰

Trestní stíhání a trestání právnických osob může mít hroživé vedlejší důsledky, které mohou společnosti vyřadit z podnikání a způsobit obrovské sociální a ekonomické škody. Podle tohoto názoru, který se stal dominantním v literatuře po pádu společnosti Arthur Andersen po jejím stíhání v důsledku skandálu Enron, může být i trestní obvinění trestem smrti pro společnost. Ministerstvo spravedlnosti USA tento názor nepřímě přijalo, když odmítlo stíhat mnoho velkých společností a upřednostnilo urovnání trestních sporů pomocí institutu DPA.

Přesto neexistují žádné důkazy, které by potvrzovaly existenci „Andersenova efektu“ a tolik diskutovaného trestu smrti pro právníkové osoby. Bylo zjištěno, že žádná veřejně obchodovaná společnost neutrpěla kvůli odsouzení, ke kterému došlo v letech 2001 až 2010. Kromě toho mnoho odsouzení zahrnovalo dohody o vině a trestu, které ukládaly compliance programy. Dle tohoto názoru odsouzení pro právníkové osoby nemá tak fatální důsledky, jak se obecně předpokládalo. Odsouzení (dohodou o vině a trestu) lze využít k získání compliance programu stejně účinně jako DPA. DPA by tak mělo být vyhrazeno pouze pro mimořádné případy.¹¹

V roce 1999 vydal náměstek federálního generálního prokurátora memorandum s názvem *Bringing Criminal Charges Against Corporations*, které sloužilo jako vodítko pro státní zástupce při rozhodování o tom, zda obvinit právníkou osobu z trestného činu. Obsahovalo osm faktorů, které by měl státní zástupce zvážit při rozhodování o tom, zda právníkou osobu stíhat. Navzdory několikanásobným revizím ze strany následujících náměstků generálního prokurátora byly tyto faktory v podstatě převzaty do *United States Attorney's Manual* (dále jen „USAM“) z roku 2008.¹²

Podle USAM měli státní zástupci uplatňovat při rozhodování o obvinění právníkové osoby stejná kritéria, která se běžně používají při rozhodování o obvinění fyzické osoby. Mezi tyto úvahy patřily tyto aspekty: dostatečnost důkazů, pravděpodobnost úspěchu u soudu, pravděpodobné odstrašující, rehabilitační a jiné účinky, které by mohly mít vliv na rozhodnutí soudu, důsledky odsouzení a přiměřenost netrestních přístupů. **Státní zástupce měl podle USAM zvážit následujících devět faktorů:**

1. povahu a závažnost trestného činu;
2. rozšířenost protiprávního jednání v rámci korporace, včetně spoluúčasti vedení společnosti na protiprávním jednání nebo jeho schvalování;
3. historii obdobných pochybení společnosti;
4. včasné a dobrovolné zveřejnění;
5. existenci a účinnost předchozího dodržování předpisů ze strany právníkové osoby;
6. opatření k nápravě;
7. vedlejší důsledky;
8. přiměřenost trestního stíhání osob odpovědných za jednání společnosti;
9. přiměřenost nápravných opatření, jako jsou občanskoprávní nebo regulační donucovací opatření.¹³

USAM byl v roce 2018 komplexně revidován a přejmenován na *Justice Manual* (dále „JM“). V části 9.28 000 *Principles of Federal Prosecution of Business Organizations*¹⁴ jsou stanoveny **podmínky a faktory, které má prokurátor vyhodnotit při rozhodování, zda podá obžalobu, či zda bude postupovat cestou DPA nebo NPA, přičemž to jsou:**

1. povaha a závažnost trestného činu, včetně rizika poškození veřejnosti, a příslušné politiky a priority, pokud existují, upravující stíhání korporací za určité kategorie trestné činnosti (viz JM 9-28.400);
2. všudypřítomnost protiprávního jednání v rámci korporace včetně spoluúčasti na protiprávním jednání jednotlivců ve vedení podniku nebo jeho přehlížení (viz JM 9-28.500);
3. historie podobného pochybení korporace, včetně předchozích trestních, občanskoprávních a regulačních vynucovacích opatření proti ní, a to jak na domácí, tak mezinárodní úrovni (viz JM 9-28.600);
4. ochota korporace spolupracovat, včetně případných pochybení ze strany jejích současných a bývalých zaměstnanců, ředitelů, úředníků a zástupců, jakož i dalších jednotlivců a subjektů, kteří se podíleli na vyšetřovaném pochybení (viz JM 9-28.700);

8 C. R. Alexander, M. A. Cohen: The Evolution of Corporate Criminal Settlements: an Empirical Perspective on Non-Prosecution, Deferred Prosecution, and Plea Agreements, *American Criminal Law Review* č. 3/2015, str. 3 [cit. 2023-04-30], dostupné z [www: https://gould.usc.edu/centers/class/class-workshops/documents/Alexander_paper.pdf](https://gould.usc.edu/centers/class/class-workshops/documents/Alexander_paper.pdf).

9 Tamtéž, str. 9.

10 Tamtéž, str. 4.

11 Dle G. Markoff: Arthur Andersen and the Myth of the Corporate Death Penalty: Corporate Criminal Convictions in the Twenty-First Century, *University of Pennsylvania Journal of Business Law* č. 3/2013, str. 797-798.

12 Op. cit. sub 8, str. 3.

13 Tamtéž, str. 15-16.

14 Ministerstvo spravedlnosti USA: Principles of Federal Prosecution of Business Organizations [cit. 2023-04-30], dostupné z [www: https://www.justice.gov/jm/jm-9-28000-principles-federal-prosecution-business-organizations](https://www.justice.gov/jm/jm-9-28000-principles-federal-prosecution-business-organizations).

5. přiměřenost a účinnost programu dodržování předpisů společnosti v době spáchání trestného činu, jakož i v době rozhodnutí o obvinění (viz JM 9-28.800);
6. včasné a dobrovolné odhalení protiprávního jednání korporací (viz JM 9-28.900);
7. nápravná opatření korporace včetně úsilí o implementaci přiměřeného a účinného firemního programu dodržování předpisů, resp. vylepšení toho stávajícího, o nahrazení odpovědného vedení, o disciplinární opatření nebo propuštění viníků, o provedení opatření finanční kompenzace, která trestají protiprávní jednání, nebo zaplacení restituce (viz JM 9-28.1000);
8. vedlejší důsledky včetně toho, zda nedošlo k nepřiměřené újmě akcionářům, zaměstnancům, zákazníkům a dalším osobám, a také dopadu na veřejnost vyplývající z trestního stíhání (viz JM 9-28.1100);
9. přiměřenost nápravných opatření, jako jsou občanskoprávní nebo regulační vycucovací opatření, na vnitrostátní nebo mezinárodní úrovni, včetně nápravných opatření vyplývajících ze spolupráce korporace s příslušnými vládními agenturami (viz JM 9-28.1200);
10. přiměřenost stíhání osob odpovědných za pochybení korporace (viz JM 9-28.1300);
11. zájmy případných obětí (viz JM 9-28.1400) včetně toho, jaké kroky podnikla společnost k identifikaci potenciálních obětí nebo jiných osob nebo subjektů, které byly trestným činem významně, byť nepřímo, poškozeny, a jaké kroky podnikla ke zmírnění takové újmy.

Justice Manual uvádí, že při sjednávání dohod o vině a trestu s právníckými osobami by státní zástupci měli stejně jako v případě fyzických osob obecně usilovat o přiznání viny za odpovídající trestný čin. Kromě toho by podmínky dohody o vině a trestu měly obsahovat vhodná ustanovení, která zajistí potrestání, odstrašení, nápravu a dodržování dohody o vině a trestu v kontextu korporací (viz JM 9-28.1600).

Podle *United States Sentencing Commission Guidelines Manual*¹⁵ přiznání viny před zahájením soudního řízení představuje významný důkaz o kladném přijetí odpovědnosti, pokud není převáženo jednáním společnosti, které by bylo s přijetím odpovědnosti nekonzistentní. Přijetí odpovědnosti je jedním z alternativních požadavků, jež vedou k uložení trestu právnícké osobě v nižší sazbě (ust. 14 § 8C2.6).

Úprava ve Francii¹⁶

Určitou inspiraci, pokud jde o možnost alternativního postupu v trestním řízení proti právníckým osobám, lze najít rovněž ve francouzské právní úpravě, konkrétně v čl. 41-1 až 41-3-1 francouzského trestního řádu – Code de procédure pénale (dále jen „CPP“).

15 United States Sentencing Commission: United States Sentencing Commission Guidelines Manual 2021 [cit. 2023-04-30], dostupné z [www: https://www.uscc.gov/sites/default/files/pdf/guidelines-manual/2021/GLMFull.pdf](https://www.uscc.gov/sites/default/files/pdf/guidelines-manual/2021/GLMFull.pdf).

16 Tato a následující kapitola (Závěry pro českou právní úpravu) částečně vycházejí z textu: L. Bohuslav: Možnosti alternativního řešení trestních věcí právníckých osob, in T. Gřivna, H. Šimánová: Deset let trestní odpovědnosti právníckých osob v ČR. Pohledy zpět i vpřed, 1. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2021, str. 212-221.

17 Tak např. deset největších pokut uložených podle amerického zákona proti korupčním praktikám v zahraničí z roku 1977 (FCPA – Foreign Corruption Practices Act), kdy částka je uváděna pro zjednodušení v amerických dolarech: 1. Siemens (Německo), 2008, pokuta 800 mil.; 2. Alstom (Francie), 2014, pokuta 772 mil.; 3. Telia (Švédsko), 2017, pokuta 691,6 mil.; 4. KBR/Halliburton (USA), 2009, pokuta 579 mil.;

Čl. 41-1-2 CPP, který normuje úpravu odklonů výlučně ve vztahu k právníckým osobám, upravuje institut „*convention judiciaire d'intérêt public*“. Jedná se o **formu soudní dohody ve veřejném zájmu**, která byla do francouzského právního řádu inkorporována v roce 2016.

Uzavření této soudní dohody může státní zástupce navrhnout obviněné právnícké osobě u taxativně vymezených trestných činů. V soudní dohodě se právnícká osoba musí zavázat ke splnění minimálně jedné z následujících povinností:

a) Uhrazení pokuty do veřejného rozpočtu, kdy výše takové pokuty je přímo úměrná výši prospěchu získaného zjištěnými porušeními právních předpisů, a to až do výše 30 % částky rovnající se průměrnému ročnímu obrátu vypočtenému z posledních tří ročních obrátů ke dni zjištění porušení právních předpisů.

b) Podrobit se na dobu maximálně tří let kontrole Francouzské protikorupční agentury.

V případech, že je znám poškozený, tak pokud právnícká osoba neprokáže, že došlo k náhradě způsobené škody, stanoví soudní dohoda výši a podmínky náhrady škody, která byla trestným činem způsobena a kterou je třeba uhradit, a to ve lhůtě jednoho roku.

Závěry pro českou právní úpravu

V českých podmínkách lze možná řešení naplňující především účel trestání právníckých osob pro běžně fungující společnosti hledat v postihu právnícké osoby, který by dostatečně respektoval dosavadní řádnou existenci právnícké osoby, zohlednil překročení trestních předpisů a zároveň jí umožnil se ze spáchaného trestného činu ponaučit. **Dle našeho názoru by měla být zohledněna především následující kritéria a opatření:**

a) obecný zájem na zachování činnosti právnícké osoby,

b) zaplacení významné peněžité částky, která bude plynout do státního rozpočtu či na jinak strukturovaný legislativně stanovený účet či účel,

c) obligatorní (soudní) dohled nad činností právnícké osoby pro futuro,

d) nutnost prokázání účinnosti přijatých opatření po spáchání trestného činu za současného stanovení zkušební doby, jinak řečeno, obligatorní přijetí opatření, která jsou podstatou compliance programu, a

e) efektivní odškodnění poškozeného.

Aplikace uvedených aspektů by nabyla na významu právě při konzenzálním způsobu řešení trestních věcí, kdy *de lege ferenda* nelze opomíjet institut, který lze nazvat **dohodou o trestu**, neboť právnícká osoba, resp. její představitelé, kteří za ni v trestním řízení vystupují (srov. další část), si mnohdy trestné činnosti nejenže nemusí být vědomi, ale následně nejsou schopni se k ní přílehavým způsobem v trestním řízení vyjádřit. Trest by pak měl spočívat především v zaplacení dohodnuté peněžní částky a přijetí výše uvedených opatření nebo některého z nich. Takovou formu trestu pak nelze interpretovat jako vykoupení se z trestné činnosti, ale jako předejití způsobení násobně mnohem větších škod, které hrozí v případě uložení trestu zákazu činnosti (§ 20 ZTOPO) či zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži (§ 21 ZTOPO). Sekundární důsledky uložení trestu totiž mohou být fatální pro právníckou osobu a značně komplikující i pro řádný chod státu s ohledem na zaměstnanost, hospodářství či placení obligatorních plateb, které jsou příjmem státu.

Je třeba mít na zřeteli, že obchodní společnosti, které se dopustily závažného prohřešku, jsou ochotny zaplatit z českého pohledu závratné peněžité částky¹⁷ směřující do státního rozpočtu, aby za-

chovaly svou činnost. Takové právnické osoby zároveň disponují precizními a efektivními compliance programy *pro futuro*. **Považujeme za žádoucí vyvolat diskusi o nových formách konsenzuálního řešení trestních věcí proti právnickým osobám, které by respektovaly specifika institutu trestní odpovědnosti s důrazem na zachování činnosti právnických osob.**

Vyjádření souhlasného stanoviska za právnickou osobu v trestním řízení ohledně konsenzuálního vyřízení věci

Krátkou pozornost je třeba věnovat rovněž důležité procesní záležitosti v trestním řízení proti právnické osobě. Jedná se o otázku, **kdo je oprávněn za právnickou osobu vyjádřit souhlas (doznat se) s podmíněným zastavením trestního stíhání (§ 307 tr. řádu) či prohlásit, že právnická osoba spáchala skutek, pro který je trestně stíhána, u dohody o vině a trestu (§ 175a tr. řádu), resp. narovnání (§ 309 tr. řádu).**

Dle ust. § 34 odst. 1 ZTOPO je zřejmé, že za právnickou osobu činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Ten v § 21 odst. 1 upravuje, že se jedná o člena statutárního orgánu, resp. jeho předsedu, zaměstnance (člena), který tím byl statutárním orgánem pověřen, či vedoucího odštěpného závodu ohledně tohoto závodu a prokuristu, pokud je oprávněn jednat podle prokury samostatně. Za právnickou osobu může činit úkony v trestním řízení dále zvolený zmocněnec (§ 34 odst. 2 ZTOPO) či opatrovník (§ 34 odst. 5 ZTOPO). Nicméně platí, že vždy se může jednat jen o jednu osobu (§ 34 odst. 3 ZTOPO).

Za sporné lze považovat závěry plynoucí z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 5 Tz 41/2014, publikovaného pod č. 28/2015 Sb. rozh. tr., které se věnovalo doznání ze strany právnické osoby u podmíněného zastavení trestního stíhání. Právní věta tohoto rozhodnutí zní: „Doznání požadované ust. § 307 odst. 1 písm. a) tr. řádu bude v řízení o přečinu vedeném jak proti fyzické osobě, tak i proti právnické osobě, jejímž jménem obviněná fyzická osoba měla přečin spáchat, naplněno tím, že doznání učiní tato obviněná fyzická osoba (§ 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob). Souhlas s podmíněným zastavením trestního stíhání takové právnické osoby nemůže vyjádřit obviněná fyzická osoba (§ 34 odst. 4 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob), nýbrž osoba oprávněná v trestním řízení vedeném proti právnické osobě činit úkony ve smyslu § 34 odst. 1, 2 nebo 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, resp. § 21 odst. 1, 2, 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.“

V dané trestní věci státní zástupce rozhodl o podmíněném zastavení trestního stíhání dvou právnických osob, kdy jednatele těchto společností jako osoby oprávněné činit úkony za obviněné právnické osoby v trestním řízení souhlasili s podmíněným zastavením trestního stíhání svých společností poté, co doznání učinily fyzické osoby, které trestný čin spáchaly. Nejvyšší soud konstatoval, že takové doznání nemohla učinit právnická osoba, zjednodušeně řečeno, s odůvodněním, že zástupci právnické osoby o trestné činnosti nic nevěděli, a proto se k ní nemohli doznat.

Dle našeho názoru **nemůže obstát argumentace, že pokud zástupce právnické osoby pro úkony v trestním řízení, jenž o samotné situaci v právnické osobě, skutku a trestném činu, přijatých opatřeních, vnitřním fungování apod. v podstatě nic neví, je dosazený v zásadě formálně, tak nemůže projevit vůli za právnickou osobu a učinit požadované doznání.**¹⁸ Bylo by tak žádoucí, aby doznání ve smyslu ust. § 307 odst. 1 tr. řádu učinila práv-

nická osoba, za niž v trestním řízení jedná její zástupce, neboť je to on, kdo přirozeně hájí zájmy právnické osoby v trestním řízení. Interpretaci uvedeného usnesení Nejvyššího soudu, která by doznání fyzické osoby učinila podmínkou *sine qua non* podmíněného zastavení trestního stíhání právnické osoby, rovněž nelze považovat za správnou. **Řešením je legislativní změna**, která by vyhověla praktickým požadavkům vyplývajícím z aplikační praxe a učinila doznání ohledně podmíněného zastavení trestního stíhání právnické osoby souladné s ust. § 307 odst. 1 písm. a) tr. řádu. Forma vyjádření souhlasného stanoviska pak už spočívá pouze v legislativně-technické úpravě. Je třeba vycházet ze zákonné premisy, že právnická osoba je samostatným subjektem trestního řízení, který se musí rozhodnout a vyjádřit své stanovisko, ať už to bude prostřednictvím zástupce, zmocněnce, či opatrovníka. Zájmy právnické osoby mohou být naprosto odlišné od zájmů fyzické osoby, jejíž trestný čin je právnické osobě přičítán.

Obdobné závěry platí pro prohlášení skutku, pro který je právnická osoba stíhána, u dohody o vině a trestu a narovnání.

Závěr

Současná úprava trestání právnických osob vyžaduje vyvolání důkladné a hlubší diskuse, která by reflektovala účel trestní odpovědnosti právnických osob a účel trestání právnických osob. V příspěvku byly tyto pojmy a jejich některé aspekty vyloženy. Vstupním argumentem do této diskuse, která by uvedené účely reflektovala, může být inspirace vymezení konsenzuálního způsobu řešení trestních věcí u právnických osob zejména v USA.

Lze uvažovat především o zakotvení dohody o trestu s možností uložení specifických opatření (např. soudní dohled nad právnickou osobou či přijetí compliance programu), jež by právnická osoba musela dodržet. Jsme přesvědčeni, že taková úprava by přílehavěji odpovídala samotné podstatě institutu trestní odpovědnosti právnických osob a zároveň by z procesního hlediska korelovala s vyjádřením stanoviska právnické osoby k jejímu trestnímu stíhání. V neposlední řadě by se jednalo o symbiotické prolnutí konsenzuálního řešení trestních věcí a trestní odpovědnosti právnických osob.¹⁹ ❖

5. Teva Pharmaceutical (Izrael), 2016, pokuta 519 mil.; 6. BAE (Spojené království), 2010, pokuta 400 mil.; 7. Total SA (Francie), 2013, pokuta 398 mil.; 8. VimpelCom (Nizozemsko), 2016, pokuta 397,6 mil.; 9. Alcoa (USA), 2014, pokuta 384 mil.; 10. Snamprogetti Netherlands B.V./ENI S.p.A (Nizozemsko/Itálie), 2010, pokuta 365 mil.

18 Op. cit. sub 6, str. 378.

19 Text příspěvku byl v červnu 2023 přednesen na XXX. Karlovarských právnických dnech.

Již 30 let pro Vás překládáme

- Odborné právní texty
- Texty pro publikování
- Ověřené překlady
- Elektronické ověřené překlady

EXPRESNÍ
TERMÍNY

☎ 233 331 627
www.spevacek.info

SPĚVÁČEK
překladačská agentura

Náhrada nemajetkové újmy právnické osoby?

Předmětem tohoto článku je aktuální problém zásadního významu. Jeho jádro spočívá v tom, zda může podle platného občanského zákoníku vzniknout právnické osobě nemajetková újma na osobnostním právu pověsti a soukromí a zda právnické osobě vzniká právo na náhradu takové újmy ve formě zadostiučinění. Bezprostředním podnětem k sepsání tohoto příspěvku jsou dva na první pohled protikladné rozsudky českých soudů.

Prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc.,
je vedoucím Centra právní
komparatistiky PF UK v Praze.

Jan Dubický
je studentem PF UK v Praze.

I. Problematika. Účel

Úvodem je třeba zdůraznit „negativní“ vymezení problematiky, kterou se zabýváme. Soustředujeme se pouze a jenom na náhradu nemajetkové újmy poškozené právnické osoby. Předpokládáme tedy splnění všech předpokladů odpovědnostního vztahu, tedy především existenci protiprávního zásahu do pověsti a soukromí právnické osoby.

Rozsudkem z dne 30. 11. 2021, sp. zn. **23 Cdo 327/2021**, odmítl Nejvyšší soud dovolání žalovaného a konstatoval, že právnická osoba nemá právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do své pověsti podle § 135 odst. 2 o. z., není-li výslovně ujednáno jinak. Naproti tomu rozsudek Městského soudu v Praze vynesený 30. 10. 2022, sp. zn. **22 Co 200/2022**, dovodil oprávněnost náhrady nemajetkové újmy ve formě peněžitého zadostiučinění z § 2988 o. z. v důsledku porušení pravidel soutěžního jednání tím, že dané protiprávní jednání naplnilo veškeré podmínky generální klauzule nekalé soutěže podle § 2976 odst. 1 o. z. Ve svém rozsudku uložil městský soud kromě peněžitého zadostiučinění ještě povinnost omluvy, přičemž ohledně výše zadostiučinění v penězích, kterou přiznal, a vyhověl tak plně žalobě, konstatoval, že s ohledem na zásah, ke kterému došlo v periodiku určeném potenciálními zákazníkům žalobkyně v nákladu 55 000 výtisků, není výše zadostiučinění nepřiměřeně vysoká.

Zatímco v rozsudku Nejvyššího soudu se jedná o objektivní odpovědnost za porušení osobnostních práv podle speciálního ust. § 135 o. z., Městský soud v Praze zvolil řešení na základě odpovědnosti za újmu způsobenou protiprávním nekalosoutěžním jednáním, a vychází tak z odpovědnosti za zavinění. Na první pohled a možná zdánlivě jde do jisté míry o extrémní pozici. Zatímco **Nejvyšší soud odmítá přiznat jakoukoliv náhradu za nemajetkovou újmu právnické osoby, Městský soud v Praze je v zásadě přesvědčen o oprávněnosti této náhrady**, a protože si je vědom, že ani teleologickou redukcí s ohledem na předchozí rozsudek Nejvyššího soudu svého cíle nemůže dosáhnout interpretací § 135 o. z., zakládá svůj koncept na odpovědnosti za škodu prostřednictvím úpravy práva proti nekalé soutěži.

Účelem tohoto příspěvku je prezentovat řešení vycházející ze smyslu dvou relevantních právních oblastí, a to **obecného osobnostního práva a práva deliktního, a jejich úpravy v o. z.** Naší snahou je reflektovat relevantní zájmy, jež ochrana práv právnických osob sleduje. Vycházíme z historické a komparativní analýzy; na jejím základě dospíváme k ideálnímu modelu, tedy optimálnímu řešení (III.5), které je základním měřítkem pro zjišťování nedokonalostí platné právní úpravy či její interpretace, na něž upozorňujeme v závěru (ad IV).

Hypotéza, kterou se pokusíme dokázat, zní: podle právní úpravy deliktního práva obsažené v občanském zákoníku lze přiznat právnické osobě i peněžitou náhradu nemajetkové újmy vzniklé protiprávním zásahem do její pověsti nebo soukromí podle § 135 odst. 2 o. z.

Ke splnění tohoto úkolu je zapotřebí objasnit především tyto klíčové otázky:

1. Jaká je povaha pověsti a soukromí právnické osoby ve srovnání s obdobnými statky tvořícími součást osobnostních práv fyzické osoby?
2. Má poškození pověsti a soukromí právnické osoby za následek jen majetkovou újmu, anebo i nemajetkový reflex, tedy nemajetkovou újmu?
3. Do jaké míry má vliv poškození uvedených dvou statků právnické osoby na práva fyzických osob, tvořících substrát právnické osoby?
4. Do jaké míry má při řešení otázky náhrady nemajetkové újmy právnické osoby význam její orientace na zisk, resp. její charakter jako neziskové organizace podléhající zákazu rozdělování zisku?

Již úvodem budiž řečeno, že shora citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze nejsou ve vzájemném rozporu a obě lze považovat za v zásadě souladná s právem.

II. Základní pojmy

Úkolem této části je vymezit základní pojmy, o které se v rámci naší problematiky jedná, a tak koncipovat základ ideálního modelu, tedy *tertium comparationis* (ad III.5). Při vymezování základních pojmů nám jde především o stručné vysvětlení účelu a funkcí dvou právních oblastí, a to práva deliktčního a práva osobnostního.

1. Osobnostní právo a jeho ochrana

Občanský zákoník upravuje ochranu a výkon osobnostních práv, jež ve své většině zřejmě kromě práva na jméno (statusové právo) patří do oblasti přirozených práv lidské osobnosti. Jsou zaručena jako základní práva ústavním pořádkem (Listinou) a unijními, resp. mezinárodními, úpravami. Smyslem úpravy ochrany osobnostních práv (ochrany osobnosti) je uznání osobnosti člověka a jeho všestranného svobodného rozvoje. Klíčovým pojmem je osobnost člověka.¹ Je zřejmě nejdůležitějším předmětem absolutních práv podle občanského zákoníku. Člověk je tak subjektem soukromých práv a současně předmětem ochrany občanského práva. Osobnost je sociální jednotka charakteristická určitou sociálně psychologickou strukturou a fyzickými rysy, jež jsou spojeny s její tělesnou schránkou a zdravím. Osobnost člověka má tedy určitou tělesnou stránku, stránku duchovní a duševní. Součástí, resp. složkami, osobnostních práv jsou především samotný život člověka, jeho zdraví, důstojnost, osobnost čili subjektivita člověka, rovnost zahrnující zákaz diskriminace, svoboda, čest a pověst člověka.

Občanský zákoník v § 82 chrání osobnost člověka před zásahy do ní. Upravuje tak osobnostněprávní delikttní odpovědnost, která předpokládá existenci protiprávního jednání, zásah do osobnosti člověka spočívající v jejím porušení nebo alespoň ohrožení (nemajetková újma) a existenci příčinné souvislosti mezi protiprávním zásahem a újmou. Odpovědnost za osobnostní delikty, jež se zaměřují na jednotlivé složky (součásti) osobnosti anebo projevy osobní povahy, nepředpokládá zavinění. Ochrana proti protiprávním zásahům do osobnosti člověka spočívá v zápůřčí (zdržovací) nároku a nároku odstraňovacím neboli restitučním.

Občanský zákoník dále upravuje i ochranu osobnosti právnické osoby a jejích složek, představujících jméno, pověst a soukromí, a to prostřednictvím negatorních nástrojů, kterými – obdobně jako u člověka – jsou zdržovací a odstraňovací žaloba (viz § 135).

Ani nárok na náhradu škody, resp. nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu, není prostředkem ochrany, jenž má základ v obecném osobnostním právu. Je právem plynoucím ze subjektivní delikttní odpovědnosti, která na rozdíl od shora uvedených negatorních nároků není podmíněna zaviněním porušitele.

2. Delikttní právo

Delikttní právo slouží k úpravě mimosmluvní odpovědnosti za následky (újmy) nežádoucího protiprávního jednání, včetně jejich předcházení a nápravy, ve formě především náhrady škody. Podle významu chráněných hodnot (statků, zájmů) a míry nebezpečnosti zdroje vzniku újmy je odstupňována přísnost (míra přičitatelnosti) odpovědnosti, mj. jako výsledek poměrování soukromých zájmů účastníků delikttního vztahu a zájmů veřejných. Přísnost odpovědnosti je závislá na významu chráněného zájmu. Čím vyšší je jeho hodnota,² tím důkladnější je jeho ochrana. Nejvyšší ochrany požívají život člověka, jeho tělesná a duševní integrita, lidská důstoj-

nost a svoboda člověka. Rozsáhlá ochrana je poskytována dalším základním právům, zejména vlastnictví. Charakteristickým prostředkem ochrany v delikttním právu je náhrada škody. Jinými právními prostředky ochrany jsou žaloba zápůřčí či odstraňovací.

Speciálním odvětvím delikttního práva je právo proti nekalé soutěži. Jeho účelem je vymezit odpovědnost za újmu způsobenou v hospodářském styku soutěžitelům nebo zákazníkům. Tato odpovědnost je odpovědností bez zavinění.³ Ochrannými prostředky proti nekalé soutěži se však toto odvětví od obecného delikttního práva odlišuje. Předně proto, že prvotními prostředky ochrany jsou zdržovací a odstraňovací žaloba (též negatorní ochrana), z nichž první je namířena již proti samotnému ohrožení nekalosoutěžním jednáním.⁴ Zákonodárce dále mj. předpokládá přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která spočívá zejména v újmě na zdraví, svobodě, důstojnosti, cti a jiných osobnostních právech, a náhradu majetkové škody.⁵ Podstatným se jeví pojetí zadostiučinění jakožto materiální i morální satisfakce.⁶

3. Problematika nemajetkové újmy neziskových právnických osob

Jak ještě blíže osvětlíme, při posuzování způsobilosti utrpět nemajetkovou újmu a poskytování její náhrady **považujeme za klíčové rozlišovat mezi právnickými osobami podnikatelského charakteru, jinak řečeno subjekty zaměřenými na zisk na straně jedné a subjekty neziskového zaměření na straně druhé.** Ty jsou obecně označovány za neziskové organizace a mají u nás především formu spolků.

Nezisková organizace, resp. nezisková právnická osoba, je velmi heterogenní kategorie. Stejně jako právo snaží se i jiné vědní disciplíny o funkcionální typologii tohoto fenoménu.⁷ Rozlišují se několikero typy těchto organizací.

První typ představují organizace, které jsou podporovány, resp. financovány, dobrovolnými příspěvky, a tudíž mají charakter věrné ruky (*Treuhand*). Druhým typem jsou organizace, jež právně nejsou orientovány na docilování zisků, ale ve skutečnosti se ocitají na trhu obdobně jako podniky. Třetím typem jsou neziskové organizace založené na členství. Mají tedy své členy, jako tomu je např. u spolků. Čtvrtým typem jsou organizace, jež jsou reprezentanty

1 K tomu srov. P. Tůma: Komentář k § 81 o. z., in P. Lavický (eds.): Občanský zákoník I, Obecná část (§ 1-302), komentář, 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2021, marg. č. 12 a násl.

2 Srov. k tomu čl. 2:102 Principů evropského delikttního práva (Principles of European Tort Law): „(1) Rozsah ochrany zájmu závisí na jeho povaze; čím vyšší je jeho hodnota, přesnější je jeho určení a jeho očitivost, tím rozsáhlejší je jeho ochrana. (2) Život, tělesná, duševní integrita, lidská důstojnost a svoboda požívají nejvyšší ochrany. (3) Rozsáhlá ochrana je zaručena majetkovým právům, včetně práv k nehmotným statkům.“

3 Viz např. P. Hajn: komentář k § 2976 a 2984, in J. Švestka et al.: Občanský zákoník. Komentář, sv. VI, 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2021, str. 1169, resp. 1207.

4 Viz § 2988 věta první o. z.: „Osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo nebo porušeno, může proti rušiteli požadovat, aby se nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav.“

5 Viz k tomu § 2988 věta druhá o. z.: „Dále může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.“

6 Srov. P. Hajn in op. cit. sub 3, komentář k § 2978, str. 1223 a 1224; J. Kindl: Komentář k § 2988, in F. Melzer, P. Těgl a kol.: Občanský zákoník, Komentář, sv. IX., Leges, Praha 2018, str. 1218, marg. č. 42.

7 K. J. Hopt, Th. von Hippel: Nonprofit – Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft – eine Einführung, in K. J. Hopt, Th. Von Hippel, W. R. Walz (eds.): Nonprofit – Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft, Mohr Siebeck, Tübingen 2004, str. 1.

určitých zájmů.⁸ Lze tedy shrnout, že nezisková organizace je pojem, jehož definičním znakem je zákaz rozdělování zisku.

Pro naše účely lze do kategorie neziskových právnických osob zařadit nejen spolky, ale i mnohé veřejnoprávní subjekty jednající ve veřejném zájmu ve smyslu odborných spolků podle směrnice č. 2020/1824 o zástupných žalobách, které mohou být i součástí činnosti veřejné správy. Důvodem zvláštního režimu neziskových organizací není jejich právní forma, nýbrž kritérium ekonomického charakteru spočívající v absenci orientace na zisk. Patří sem proto např. existující či bývalá občanská sdružení podle zák. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Naše vymezení neziskových organizací však nezahrnuje případy těchto subjektů, na něž jsou navázány podniky výdělečně činné.

III. Zájmová analýza. Srovnání

Při popisu a hodnocení jednotlivých úprav (viz III.1-4) vycházíme z otázek, které jsme položili v úvodu našeho příspěvku. Tyto otázky považujeme za kritéria, na jejichž základě popisujeme a hodnotíme relevantní právní úpravy.

Zkoumanou problematiku můžeme lépe postihnout, jestliže se seznámíme s jejím konceptem v jiných právních řádech.

Zcela jednoznačná není **judikatura ESLP**. Lze však soudit, že **jeho převažující názor mluví ve prospěch přiznání nemajetkové újmy právnické osobě**. To vyplývá z jeho rozhodnutí *Verinigung demokratisches Soldaten Österreichs a Gubi proti Rakousku* či z rozhodnutí *Comingerssol SA. proti Portugalsku*, v němž soud zdůraznil nutnost odčinění nemajetkové újmy i pro právnické osoby, neboť jde o hlavní formu nápravy, kterou má soud k dispozici. Za velmi významné je třeba považovat vymezení předmětu ochrany v tomto rozhodnutí. Za chráněné statky soud považuje pověst obchodní společnosti, nejistotu při plánování a rozhodování, naru-

šení vedení společnosti a v menší míře i úzkost a nepohodlí způsobené členům vedení společnosti.⁹

Principy evropského deliktivního práva (PETL), jež se zabývají „obecnou“ částí deliktivněprávní odpovědnosti, **otázku náhrady nemajetkové újmy právnické osoby neupravují. DCFR ponechává tuto problematiku v působnosti národních právních řádů.**

Proto ve stručnosti popíšeme a posléze (III.3, 4) zhodnotíme přístupy k jejímu řešení v německém, rakouském a francouzském právu, která jsou nejlépe srovnatelné, a navíc jejich přístupy nabízejí v podstatě jednoznačné řešení.

1. Přehled právní úpravy německé, rakouské a francouzské

a) Německé právo

aa) Obecně

Německé právo nemá přímo obdobné ustanovení, jako je § 135 o. z. Relevantní jsou ustanovení občanského zákoníku (BGB) o protiprávním jednání a náhradě nemajetkové újmy.¹⁰ Zásadní význam má ovšem zakotvení právního postavení právnické osoby v ústavě, i když „nepřímým způsobem“, totiž v relaci k fyzickým osobám.¹¹ Pro výklad a použití tohoto ustanovení je rozhodující, zda a do jaké míry se právnické osoby nacházejí při ochraně svých práv ve srovnatelné situaci ohrožení jako fyzické osoby,¹² neboť ze samotného znění čl. 19 plyne, že **právnické osoby soukromého práva se mohou dovolat základních práv**. Jinými slovy, jsou způsobilé k základním právům.¹³ Z uvedené ústavněprávní úpravy též vyplývá, že základní práva založená ústavou se při ohrožení základních práv právnické osoby vztahují i na fyzické osoby, které tvoří substrát osoby právnické a takřkajíc se nacházejí „za právníky osobami“.¹⁴

V Německu v době vzniku BGB neexistovala ochrana obecného osobnostního práva. Tu vytvořila judikatura až po druhé světové válce s odkazem na základní práva zakotvená v německé ústavě, v základním zákoně (Grundgesetz – dále GG), a to na právo na lidskou důstojnost a právo na obecnou svobodu jednání.¹⁵ Rozhodující je úvaha o tom, že „nikomu nesmí být bráněno v rozvoji osobnosti v rámci mravního společenského řádu“, jak to vyplývá z rozsudku Spolkového soudního dvora (dále „BGH“) **Caterina Valente**.¹⁶ Posléze se stalo rozhodujícím pro přiznání náhrady škody v případě porušení obecného osobnostního práva „jiné právo“ ve smyslu § 823 odst. 1 BGB. Jiná či ostatní práva jsou taková práva, která působí způsobem srovnatelným s vlastnickým právem uvedeným výslovně v zákoně.

V případě osobnostního práva má poškozený k dispozici především právo na žalobu na zdržení či odstranění následků ve smyslu § 1004 BGB.¹⁷ Později byl nárok na odškodnění nemajetkové újmy odvozen přímo ze základních práv.¹⁸ Peněžitá náhrada se však nepřiznává v každém případě porušení obecných osobnostních práv, ale jen za předpokladu, že porušení dosáhlo určité závažnosti (viz rozsudek ve věci *Caroline von Monaco*).

bb) Náhrada nemajetkové újmy právnické osoby

Relevantní judikatura německé nejvyšší soudní instance v civilních věcech, totiž BGH, považuje právnické osoby tradičně za nositele osobnostních práv. Osobnostní podnikatelské právo (německy *Unternehmenspersönlichkeitsrecht*) upravuje, a tedy chrání i nároky svých nositelů.¹⁹ **Podle judikatury jsou chráněny především čest a jméno právnických osob.**²⁰

8 K. J. Hopt, T. von Hippel, op. cit. sub 7, str. 10, 11.

9 Tento názor zastává ve své monografii V. Wilcox: *A Company's Right to Damages For Non-Pecuniary Loss*, Cambridge University Press, Cambridge 2016, str. 62, marg. č. 3/35 až 3/37.

10 Srov. § 823 odst. 1 BGB (v překladu autorů): „Kdo úmyslně nebo z nedbalosti poškodí život, tělo, zdraví, svobodu, majetek nebo jiné právo, je povinen nahradit škodu z toho vzniklou.“ § 824 odst. 1 BGB: „Kdo nepravdivě tvrdí nebo rozšiřuje určitou skutečnost, která je schopna ohrozit pověst jiného nebo přivodit jiné újmy pro jeho majetek nebo existenci, je povinen takto vzniklou škodu nahradit, jestliže nepravdivost sice nezná, ale znát musí.“ § 253 odst. 1 BGB: „Za škodu, která není majetkovou škodou, lze požadovat náhradu v penězích jen v případech stanovených zákonem.“ Odst. 2: „Existuje-li povinnost poskytnout náhradu škody pro poškození těla, zdraví, svobody nebo sexuální svobody, může být požadováno slušné odškodnění v penězích i v případech nemajetkové újmy“ (překlad autorů).

11 Čl. 19 odst. 3 německé ústavy (Grundgesetz) (v překladu autorů): „Základní práva platí i pro tuzemské právnické osoby, pokud jsou svou povahou pro ně použitelná.“

12 Srov. k tomu rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu – BVerfGE 45, 63/79, a komentář týmu H. D. Jarass, B. Pieroth: *Grundgesetz für Bundesrepublik Deutschland, Kommentar*, C. H. Beck, München 2004, str. 500.

13 Srov. např. BVerfGE 98, 106/116.

14 P. M. Huber, et al. (eds.): *Grundgesetz*, sv. 1, Kommentar, 7. vyd., C. H. Beck, München 2018, komentář k čl. 19 odst. 3 GG, marg. č. 228.

15 Čl. 2 odst. 1 písm. 1 ve spojení s čl. 1 odst. 1 GG.

16 Viz *Caterina Valente*, BGH NJW 1959, 1269 (1270).

17 Srov. § 1004 BGB.

18 Např. BGH NJW 1995, 861 – *Caroline von Monaco*.

19 BGH NJW 1999, 1281, 1986, 2957.

20 Např. BGH NJW 2009, 915, či dokonce Spolkový ústavní soud NJW 2006, 3769.

V literatuře je ovšem koncepce osobnostních práv právnických osob a jejich ochrany chápána rozdílným způsobem. Např. Rixecker přístup BGH kritizuje.²¹ Tvrdí, že právnícké osoby, včetně obchodních společností, spolků a jiných organizací nemají osobnostní práva. To vyplývá ze základního práva na vlastnictví podle čl. 14 odst. 1 GG. Tak lze ochranu opírat o § 823 odst. 2 ve smyslu § 185 a násl. StGB (trestního zákoníku) a § 824 BGB. V první řadě však je možné chránit jen před úmyslnými urážkami.²²

G. Wagner²³ uznává, že osobnostní ochrana zahrnuje nejen právnícké osoby,²⁴ ale též sdružení osob, pokud mohou být hmotněprávně nositeli nároků, jako jsou osobní společnosti, a dokonce k právu nezpůsobilé entity jako např. odbory. Totéž platí i pro osoby veřejného práva, jestliže se podílejí na hospodářské činnosti.

Hager²⁵ uvádí, že se posiluje tendence chápat osobnostní ochranu organizací primárně jako ochranu funkce. Tak se přesunuje důraz na ochranu podnikatelského provozu hospodářské činnosti.²⁶ Nositeli osobnostního práva jsou tak především společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Přitom poukazuje na znění čl. 19 odst. 2 německé ústavy (GG), podle kterého je třeba na právnícké osoby přiměřeně aplikovat ochranu základních práv fyzických osob. Ochrany požívají i politické strany, stejně jako nadace.

Beater²⁷ uvádí, že organizace a jiné instituce požívají ochrany osobnostních práv, pro kterou však platí určité zvláštnosti. Poškozený nemůže mít v zásadě nárok na peněžitou náhradu nemajetkové újmy.²⁸ Relevantní je, do jaké míry lze na tyto organizace používat úpravu osobnostní ochrany. To jednoznačně platí pro ochranu jména, ale též ochrana pověsti (cti) se obecně uznává. Naproti tomu součástí ochrany není soukromá sféra. Ochrany pověsti požívají osoby soukromého práva, osobní společnosti a též právnícké osoby veřejného práva, pokud plní veřejné úkoly.

Förster²⁹ tvrdí, že ochrany požívá i tzv. členské právo, které je svazkem jednotlivých majetkových práv. Ahrens³⁰ uvádí, že poškozenými mohou být i právnícké osoby. Podstatné je, že odpovědnost předpokládá zavinění, přičemž nedbalost se vztahuje pouze na nepravdivost tvrzení.

Brüggemeier³¹ uvádí, že na rozdíl od obecného soukromého práva je osobnostní právo vztaheno pouze na fyzické osoby. Lze však ve smyslu čl. 19 odst. 3 GG³² přiměřeně aplikovat tuto ochranu na právnícké osoby. Relevantní je rozlišování na podnikatelské subjekty a neziskové organizace. Odškodnění nemajetkové újmy lze poskytnout pouze omezeným způsobem na rozdíl od neziskových organizací, kde by měla být ochrana pověsti považována za základ odškodnění za nemajetkovou újmu.

b) Rakouské právo

Relevantní úprava se nachází v § 26³³ a v § 1330³⁴ obecného občanského zákoníku (ABGB). Charakteristickým rysem rakouského občanského práva je, že **lze vycházet z rovného postavení fyzické a právnícké osoby**. Obecné ustanovení ve druhé větě § 26 ABGB je základem této koncepce [„ve vztahu vůči třetím osobám požívají dovolené společnosti (rozuměj právnícké osoby) zpravidla stejná práva jako fyzické osoby“]. V tomto smyslu je třeba vykládat dikci speciálního ust. § 1330, a tak výrazy „někomu“ či „jiné osoby“ je třeba interpretovat tak, že se vztahují v zásadě rovnou měrou jak na osoby fyzické, tak na právnícké osoby.

V judikatuře rakouského Nejvyššího soudního dvora (OGH) jednoznačně převládá názor, že lze poskytovat náhradu nemajetkové újmy i právníckým osobám. V nauce pak tento názor rovněž převládá.

Významná je judikatura OGH interpretující § 1330 odst. 1 ABGB. Jde o ochranu cti, která vykazuje nepochybně významnou podobnost s ochranou pověsti právnických osob v českém právním řádu. Negativní právní praxe tohoto nejvyššího soudního orgánu v 90. letech³⁵ byla výslovně nejvyšším soudem odvolána.³⁶ Pro rakouskou judikaturu jsou relevantní rozhodnutí ve věci *Camel*.³⁷ V tomto rozsudku dovodil OGH, že slogan, který je namířen proti výrobkům majitele ochranné známky, jenž představuje urážky, resp. zesměšňování této známky, poškozují hospodářskou pověst.

Kissich³⁸ uvádí, že jsou chráněny i právnícké osoby, a to nejen podle § 1330 odst. 2, ale též podle § 1330 odst. 1. Kritiku tohoto názoru rakouský OGH výslovně zavrhl.³⁹ Jestliže je tvrzena o právnícké osobě lež, lze to považovat za hodnocení poškozující pověst právnícké osoby. K žalobě na náhradu škody jsou oprávněny i právnícké osoby, jež nejsou orientovány na zisk.

Danzl⁴⁰ tvrdí, že předmětem ochrany jsou absolutní práva, a to v odst. 1 osobní důstojnost a v odst. 2 pověst. K žalobě na ochranu jsou legitimovány i právnícké osoby.⁴¹ Ochrany požívají i samosprávné celky jakožto subjekty veřejného práva.⁴² Reischauer⁴³ tvrdí, že právnícké osoby mají zpravidla stejná práva jako fyzické osoby. Přísluší jim tedy i právo na čest a pověst.

21 R. Rixecker: Komentář k § 12 in Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, 7. vyd., C. H. Beck, München 2015, marg. č. 30 a násl.

22 Viz tamtéž, marg. č. 32.

23 G. Wagner: Komentář k § 824 in Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, 6. vyd., C. H. Beck, München 2013, marg. č. 62.

24 Viz BGH NJW 1975, 1882, 1982, 2246 aj.

25 J. Hager: Komentář k § 823 in J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Sellier/de Gruyter, Berlin 2017, str. 258.

26 BverfG NJW 1994, str. 1784.

27 A. Beater: Komentář k § 823 BGB, in Bürgerliches Gesetzbuch, sv. 12, Schuldrecht: 823-853 BGB, Kohlhammer Verlag, Köln 2005, str. 314, marg. č. 23 a 24.

28 BGHZ 78, 24.

29 B. Förster: Komentář k § 12 BGB, in H.-G. Bamberger, H. Roth: Bürgerliches Gesetzbuch, Kommentar, 4. vyd., C. H. Beck, München 2019, marg. č. 171.

30 H.-J. Ahrens, A. Spickhoff: Deliktsrecht, C. H. Beck, München 2022, str. 342, marg. č. 8.

31 G. Brüggemeier et al. (eds.): Personality Rights in European Tort Law, Cambridge University Press, Cambridge 2010, str. 575.

32 Tamtéž.

33 Velmi archaický text § 26 zní v českém překladu autorů: „Vzájemná práva členu dovolené společnosti se určují smlouvou nebo účelem a zvláštními pro ně vydanými předpisy. Naproti jiným osobám užívají dovolené společnosti zpravidla stejných práv jako osoby jednotlivé...“. Z toho se dovozuje v zásadě rovné postavení fyzických a právnických osob.

34 Viz § 1330 odst. 1: „Byla-li někomu urážkou pověstí způsobena skutečná škoda nebo ušlý zisk, je oprávněn požadovat náhradu.“ Odst. 2: „To platí též, jestliže někdo rozšiřuje skutečnosti, které ohrožují pověst, majetek nebo další rozvoj jiné osoby a jejichž nepravdivost znal nebo musel znát. V tomto případě lze požadovat i odstranění publikace.“ (Překlad autorů).

35 OGH z 9. 1. 1990, 4 Ob 9/90, označovaný jako pracovní úraz, a rozhodnutí z 11. 1. 1996, 6 Ob 600/95 MR 1996, označované jako zákaz faxování.

36 Viz OGH z 27. 2. 1997, 6 Ob 2393/96 xMR 1997, 83 ve věci *Tatlat*.

37 4 Ob 488/88 z 13. 9. 1988.

38 S. Kissich, in A. Kletečka, M. Schauer: ABGB – ON, Manz, Wien 2010, komentář k § 1330, marg. č. 68.

39 6 Ob 2393/96 x.

40 K.-H. Danzl: Komentář k § 1330 ABGB in Kurzkommentar zum ABGB (KBB), 6. vyd., Verlag Österreich, Wien 2020, marg. č. 1, 2.

41 RS0008985; 6 Ob 62/02i.

42 Např. 6 Ob 23/05h.

43 R. Reischauer: Komentář k § 1330 ABGB in P. Rummel: ABGB, 3. vyd., Manz, Wien, marg. č. 1a.

Harrer a E. M. Wagner⁴⁴ uvádějí, že je správné, že § 1330 odst. 1 zahrnuje též ochranu pověsti právnických osob. Plně se ztotožňuje s OGH⁴⁵ v tom smyslu, že hospodářská pověst právnické osoby, resp. podniku, představuje absolutně chráněné právo, které je chráněno nejen vůči nepravdivým tvrzením podle § 1330 odst. 2, nýbrž i proti pomluvám podle § 1330 odst. 1 ABGB.

Koziol⁴⁶ uvádí, že je třeba se plně ztotožnit s Fellnerovou,⁴⁷ neboť existují závažné důvody poskytovat též právnickým osobám ochranu náhradou škody při porušení imateriálních práv. Je třeba poukázat na to, že osobnostní práva uvnitř společnosti jsou tvořena i fyzickými osobami jako členy společnosti a účastníky na právním styku. Ve prospěch tohoto řešení mluví též § 26 ABGB, který vychází ze zásady rovného postavení fyzických a právnických osob. Je zřejmé, že právnické osoby nemohou utrpět bolest. Právnické osoby také nemohou uzavírat smlouvy nebo páchat protiprávní jednání, tyto akty jsou přičítány jednání fyzických osob, totiž jejich orgánu. Způsobilost k právům, která je ovládána principem přičítání, by měla působit nejen k tíži právnických osob, nýbrž i k jejich prospěchu, jestliže to vyžaduje ochranný účel právní normy. Je třeba proto přičítat následky poškození ideálních zájmů právnických osob ve smyslu nepříznivých pocitů jejich orgánů. Pro toto řešení mluví též to, že porušení ideálních práv právnických osob by jinak zůstalo bez jakékoliv sankce, a tudíž by nemělo žádné preventivní účinky.

c) Francouzské právo

Francouzské právo na rozdíl od zejména práva německého je konstruováno jinak.⁴⁸ Na rozdíl od BGB není ve francouzské generální delikt ní klauzuli uveden výčet chráněných práv nebo právních zájmů, takže každý zájem hodný ochrany včetně osobnostních práv může vést k nároku na náhradu škody. Neexistují ani taková ustanovení, jež by byla srovnatelná s § 253 BGB, která by omezovala náhradu nemateriální újmy. Hranice mezi materiální a nemateriální újmou má ve francouzském právu podstatně menší význam než v právu německém.

44 F. Harrer, E. M. Wagner, in M. Schwimann, G. E. Kodek: ABGB:

Praxiskommentar, 4. vyd., LexisNexis ARD ORAC, Wien 2016, marg. č. 7.

45 E4 OB 48/88.

46 H. Koziol: Österreichisches Haftpflichtrecht, sv. II, 3. vyd., Jan Sramek Verlag, Wien 2018, resp. H. Koziol: Grundfragen des Schadenersatzrechts, Jan Sramek Verlag, Wien 2010, str. 117.

47 M.-L. Fellner: Persönlichkeitschutz juristischer Personen, NWM Verlag Österreich GmbH, Wien, Graz 2007, zejména str. 17 a násl., str. 54-61, 235, 236.

48 Rozhodující je čl. 1240 (dříve 1382) CC, který zní: „Každý, kdo jinému zaviněně způsobí škodu, je povinen ji nahradit“ (překlad autorů).

49 F. Terré et al.: Les obligations, Dalloz, Paris 2018, str. 1024, marg. č. 938.

50 § 1330 odst. 1: „Byla-li někomu způsobena urážkou na cti skutečná škoda nebo ušel-li mu tím zisk, jest oprávněn žádati náhradu.“ Odst. 2: „To platí také, rozšiřuje-li někdo skutečnosti, které ohrožují úvěr, výdělek nebo zaopatrění jiného a jejichž nepravdivost znal nebo znáti musel. V tomto případě může být žádáno také odvolání a jeho uveřejnění. Za sdělení nevěřejně přednesené, jehož nepravdivosti sdělující nezná, neodpovídá, měl-li on anebo příjemce sdělení na něm oprávněný zájem.“

51 J. Sedláček, in F. Rouček, J. Sedláček (eds.): Komentář k čl. obecnému zákoníku občanskému, díl V., V. Linhart, Praha 1937, komentář k § 1330 OZO, str. 942.

52 Tamtéž, str. 945.

53 Ten v § 1169 stanovil, že „při vyměření náhrady škody jest hleděti k § 1157“.

54 „Občanskoprávní ochrana osobnosti nemůže být vázána na podmínku zavinění.“ Z. Kratochvíl et al. (eds.): Nové občanské právo, Orbis, Praha 1965, str. 57.

Oprávněna k náhradě nemateriální újmy je i právnická osoba. To se týká všech druhů těchto újem, i když právnická osoba nemá emoce obdobné fyzické osobě.⁴⁹

2. Přehled české právní úpravy. Vývoj

a) Úprava v o. z. o.⁵⁰

Relevantní je názor Sedláčka,⁵¹ který uvádí, že protiprávní jednání podle § 1330 se týká pouze majetku, neboť urážka na cti je relevantní jen tehdy, měla-li za následek újmu na majetku dotčené osoby. Ohledně práv dotčené osoby konstatuje, že se „naznačuje, že žalobce může žádati náhradu škody. Avšak jaká náhrada, když škoda jen hrozí? Hrozící újmou znehodnocuje se majetek a toto znehodnocení je škodou, ovšem škodou, která se nedá převést na peníze, nýbrž škodou, kterou možno reparovati jen tím, že žalovaný ustane ve své činnosti.“⁵²

Dochází tak k závěru, že žalovaný je nepravdivou zprávou povinen odvolat, odvolání uveřejnit a dalšího rozšiřování zprávy se zdržet. Neuvádí tedy možnost peněžitého zadostiučinění. O ochraně právnických osob tam není slovo. Judikatura stejně jako i Sedláček se dále zabývají samotnou podstatou zásahu do osobnostních práv.

b) Osnova čl. občanského zákoníku

Určitým pokrokem byl návrh československého občanského zákoníku.⁵³ Jeho § 1157 se zabývá náhradou nemajetkové újmy, neboť stanoví povinnost náhrady tomu, kdo ublíží jinému „na těle, nebo na zdraví, spočívající v úhradách nákladů na léčení poškozeného, nahrazení ušlého nebo ucházejícího výdělku a povinnosti zaplatit bolestné, které je přiměřené vytrpěným bolestem. Bolestem poškozeného se rovnají jeho duševní útrapy.“ Ani z tohoto znění není ovšem zřejmé, zda jsou k náhradě oprávněny právnické osoby.

c) Občanský zákoník č. 141/1950 Sb.

Koncepce prvního občanského zákoníku komunistické éry vyniká dvěma protiklady. Zatímco oblast osobních či osobnostních práv a oblast vlastnických práv je přísně podřízena ideologickému zadání, právo závazkové nese zřetelné stopy o. z. o. Určitou kuriozitou je tak § 21, který stanovil, že „právnickým osobám socialistickým, zejména dobrovolným organizacím vytvářeným lidem a národním nebo komunálním podnikům, přísluší zvláštní ochrana“.

Tento zákoník obsahoval úpravu ochrany jména (viz § 22), která spočívala v oprávnění domáhat se, aby od protiprávního užívání jména bylo upuštěno. Pozoruhodné je konstatování důvodové zprávy, která uvádí, že „nevylučuje se případný nárok na náhradu škody způsobené bezprávným užíváním jména, pro který platí obecná ustanovení o závazcích o náhradě škody“.

d) Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.

Druhá kodifikace občanského práva po roce 1948 se vyznačuje pokrokem v komplexní úpravě osobnostních práv, v § 11 stanovila obecnou úpravu ochrany osobnosti a uváděla některé zvláštní podstaty této ochrany příkladným výčtem jedenácti práv dotčené osoby. Ochrana osobnosti byla postavena na zásadě protiprávnosti zásahu a objektivní odpovědnosti za něj.⁵⁴ Na prvním místě byla chráněna čest občana (občanská čest). Subjektem ochrany byla jen fyzická osoba, neboť jen u ní lze mluvit o osobnosti. V jediném pří-

padě však **mohla právo na ochranu uplatnit podle § 14 společenská organizace, jestliže se zásah směřující proti osobnosti občana týká jeho činnosti v této organizaci.** Ta má právní zájem, aby osobnost jejího člena byla chráněna, neboť takový zásah ohrožuje i pověst organizace.⁵⁵

Prostředky ochrany uvedené v § 13 spočívaly v příkladmo uvedených instrumentech zdržovací žaloby a žaloby na odstranění, stejně jako v poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. To však mohlo být jen morální.⁵⁶ K. Knap a J. Švestka⁵⁷ ještě ve druhé polovině 80. let 20. století uvádějí, že obsahem zadostiučinění je morální plnění, např. ve formě prohlášení, odvolání, omluvy apod. Je tomu tak údajně proto, že odpovědnost za porušení osobnostních práv je založena na objektivním principu na rozdíl od odpovědnosti za škodu založené na principu zavinění.⁵⁸

e) Novela občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. z roku 1991

Novelou z roku 1991⁵⁹ došlo ke dvěma podstatným změnám. Ust. **§ 13 obč. zák. č. 40/1964 Sb. bylo rozšířeno o odst. 2 a 3**, podle nichž „*Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odst. 1, zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.*“ Výši náhrady podle odst. 2 určoval soud „*s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.*“

Podmínka oprávněnosti materiálního zadostiučinění je splněna u fyzické osoby, která vzhledem k intenzitě, trvání a široce veřejnému ohlasu nepříznivého následku ve společnosti a jinde pocituje újmu ve značné míře. Pro to však nejsou rozhodující pouhé subjektivní pocity dotčené osoby.⁶⁰

Druhou zásadní změnou je **zavedení § 19b kodifikujícího ochranu právnické osoby proti neoprávněnému použití jejího názvu a proti neoprávněnému zásahu do dobré pověsti právnické osoby**.⁶¹

Komentář k této novince je velmi lakonický a stručný.⁶² Doslova se uvádí, že „*mimo to*“ lze požadovat satisfakci, a to též v relutární formě. Úprava sice nepodmiňuje poskytnutí zadostiučinění obdobnými podmínkami jako v případě ochrany osobnosti podle § 13 odst. 2, avšak i v tomto případě je třeba vycházet z analogických kritérií. Je-li postačující zadostiučinění nepeněžitě, odporovalo by základním zásadám zákoníku přiznat zadostiučinění v penězích.⁶³ Aniž to komentáři připouštějí, **je zřejmé, že odpovědnost za neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby je objektivního charakteru.** Při stanovení povinnosti relutárního zadostiučinění nebylo nutné předpokládat zavinění škůdce. Protože však připouštějí použití analogických kritérií, jež jsou vlastní odpovědnosti za porušení osobnostních práv fyzické osoby podle § 13 novely občanského zákoníku č. 509/1991 Sb., a tento odpovědnostní režim nevyžaduje zavinění, je zřejmé, že předpokladem stanovení povinnosti zadostiučinění i ve prospěch právnické osoby je odpovědnost objektivní.

Autoři komentáře však nadto zdůrazňují možnost uplatnění náhrady škody prostřednictvím obecné úpravy delikttní odpovědnosti podle tehdejšího ust. § 420 obč. zák. č. 40/1964 Sb.⁶⁴ Přehlíží však zásadní rozdíl mezi těmito režimy, který právě spočívá v rozdílnosti předpokladů specifické odpovědnosti podle § 13 obč. zák. č. 40/1964 Sb. (objektivní princip – absence zavinění) a obecné delikttní odpovědnosti podle § 420 obč. zák. č. 40/1964 Sb. (předpoklad zavinění).

f) Platná úprava v § 135 o. z.

K významnému vývoji došlo pak přijetím občanského zákoníku, včetně dosud platného znění § 135. Právnická osoba, jež byla dotčena neoprávněným zásahem do svého práva názvu, byla oprávněna domáhat se, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Klíčovou je první věta odst. 2 tohoto ustanovení, která předpokládá, že „*Stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí...*“. Jde tedy o **stejnou míru ochrany, kterou požívá i fyzická osoba (člověk) podle § 82 odst. 1 o. z.** Jak již zmíněno, rozdíl oproti předchozí úpravě v § 19b novely občanského zákoníku č. 509/1991 Sb. je podstatný. **Platná úprava nepřipouští objektivní odpovědnost delikttní (škůdce) za zásah a škodu jím způsobenou.** Jinak řečeno, možnost požadovat nápravu ve formě náhrady škody či zadostiučinění podle platné úpravy předpokládá postup v režimu obecné úpravy delikttní odpovědnosti předpokládající zavinění škůdce.

Proto také v průběhu příprav novelizace občanského zákoníku v roce 2014 byla navrhována změna § 135, spočívající v zakotvení práva právnické osoby požadovat odčinění nemajetkové újmy do režimu předchozí úpravy v § 19b. Mj. se v odůvodnění tohoto návrhu uvádělo, že by došlo k „*obtížně odůvodnitelnému omezení ochrany dobré pověsti právnických osob*“. Návrh vycházel z toho, že úprava v § 135 vychází z konceptu, podle kterého právnická osoba nemůže utrpět nemajetkovou újmu. Argumentovalo se tím, že „*osoby v ní sdružené mohou pocítovat nemajetkovou újmu zájmů, pro jejichž prosazování byla právnická osoba zřízena*“.⁶⁵ Tyto argumenty byly však již ve stadiu přípravy novely občanského zákoníku v roce 2014 odmítnuty a ke změně úpravy obsažené v § 135 o. z. nedošlo.

K zásadní změně odpovědnostního režimu podle dnes platného § 135 nedošlo pouze redukcí chráněných práv v § 19b novely obč. zák. č. 40/1964 Sb., ale především v režimu delikttní škodní odpovědnosti, která byla platnou právní úpravou podřízena obecnému režimu subjektivní odpovědnosti, zatímco její koncept v § 13 odst. 2 předchozí úpravy byl založen na odpovědnosti bez zavinění.

Zákonodárce v o. z. uskutečnil významný krok v úpravě osobnostních práv a zásadním způsobem pozměnil koncepti delikttního práva. Komplexní kodifikaci osobnostních práv lze ocenit jako příspěvek do kultury evropského občanského práva, který svojí důkladností překonává neúplnou úpravu občanských kodexů Německa a Rakouska, jež je rozvíjena soudcovským právem.

55 Op. cit. sub 54, str. 64.

56 Tamtéž, str. 66.

57 In Z. Češka et al. (eds.): Občanský zákoník, komentář, díl I, Panorama, Praha 1987, str. 102.

58 Viz § 444.

59 Zákon č. 509/1991 Sb.

60 V tom smyslu viz J. Švestka, in J. Švestka et al. (eds.): Občanský zákoník I, Komentář, 2. vyd., Wolters Kluwer, Praha 2009, komentář k § 13 odst. 3, marg. č. 13.

61 § 19b odst. 3 o. z.

62 Viz K. Eliáš, J. Nykodým, in J. Švestka et al., op. cit. sub 60, str. 246, zejména str. 250, marg. č. 16.

63 Viz tamtéž, marg. č. 17.

64 Tamtéž.

65 Viz též odst. 119 odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021.

Z našeho hlediska má srovnání úpravy osobnostních práv člověka (fyzické osoby) a jejich ekvivalentů u právnických osob zásadní význam. V tomto ohledu je občanský zákoník konsekventní, neboť ochranu osobnostních práv příslušejících člověku a jejich obdobu upravil adekvátním způsobem. Nadřazenost člověka právnické osobě ve smyslu antropocentrického pojetí soukromého práva netřeba zdůrazňovat. Srovnáme-li způsob a míru jejich ochrany v § 82 odst. 1 a § 135 odst. 2 o. z., lze dospět k závěru, že jde o rovnocennou koncepci. Z tohoto hlediska vyniká nepřiměřenost názorů⁶⁶ domáhajících se vyšší ochrany právnických osob ve smyslu předchozí úpravy v § 19b novely obč. zák. č. 40/1964 Sb., která zcela záměrně posilovala ochranu právnických osob v souvislosti s jejich novým pojetím, a zejména posláním při rozvoji tržního hospodářství v 90. letech 20. století, zakotvením objektivní odpovědnosti škůdce za následky jeho protiprávního zásahu do dobré pověsti právnické osoby.

Názory české nauky nejsou jednoznačné. Týkají se ovšem pouze rozdílu v pojetí újmy utrpěné právnickou osobou zásahem do její pověsti a soukromí. Pro obnovení režimu objektivní odpovědnosti za újmu právnické osoby zásahem do její pověsti, resp. soukromí, se přimlouvá P. Hajn⁶⁷ a V. Janošek,⁶⁸ který považuje platné znění § 135 o. z. bez specifické odpovědnosti ve smyslu § 19b novely obč. zák. č. 40/1964 Sb. za nepravou mezeru v zákoně, jež je třeba „zaplnit“. Dovojuje, že s ohledem na § 423 odst. 2 *in fine* a § 288 lze podle ust. § 135 požadovat i zadostiučinění v penězích. Stručně pro právo na náhradu nemajetkové újmy pléduje T. Dvořák, který soudí, že právnická osoba má nárok, aby, „*ten, kdo tento zásah způsobil, ... poskytl přiměřené zadostiučinění (peněžité nebo nepeněžité povahy)*“.⁶⁹ Za výrazného obháje platné právní úpravy a úzkého vymezení nemajetkové újmy je třeba považovat K. Eliáše,⁷⁰ který přiznává, že protiprávní zásah do „*názvu, pověsti, soukromí a podobných statků (§ 135) právnickou osobu znevýhodňuje, tudíž má mít právo na reparaci negativního hospodářského důsledku tím způsobeného. Taková újma však nemůže být jiná než majetková, cestou k nápravě je tedy náhrada škody.*“ K. Eliáš tak popírá existenci vzniku nemajetkové újmy právnické osoby. V těchto intencích, jak již uvedeno, a zejména v souladu s komentářem P. Tůmy,⁷¹ se vyjádřil ve svém shora citovaném rozsudku Nejvyšší soud.

Pozoruhodná je ovšem **rozporuplná judikatura samotného Nejvyššího soudu**. Ten totiž i ve svém klíčovém rozsudku z roku 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, **konstatuje kontinuitu § 135 odst. 2 o. z. a § 19b odst. 3 novely obč. zák. č. 40/1964 Sb.** a uvádí, že „*ačkoli ust. § 135 odst. 2 o. z. používá jen pojem ‚pověst‘*

(oproti předchozímu zákonnému pojmu ‚dobrá pověst‘ podle § 19b odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb., účinného do 31. 12. 2013), obsah tohoto pojmu se nezměnil. Lze tak mít za to, že i nadále se zachovávají stejné principy, na nichž byla ochrana pověsti právnické osoby založena podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013.“⁷² Již v předchozích judikátech, na které odkazuje v předmětném rozhodnutí, Nejvyšší soud uvádí, že „*nadále lze mít zato, že pověst buduje právnická osoba od okamžiku svého vzniku, že právo na ochranu pověsti právnické osoby má povahu osobního práva a stejné zůstávají principy, na nichž je ochrana pověsti založena*“.⁷³ Nejvyšší soud tak přiznává ve smyslu § 135 odst. 2 o. z. právnické osobě právo, které je osobní povahy, je nezcizitelné a sleduje osud právnické osoby.⁷⁴

3. Srovnání

a) Postavení a ochrana právnické osoby

Předmětem právní ochrany jsou právní statky, jež jsou prvky (složkami) osobnosti právnické osoby, která jako subjekt práva tvoří neodmyslitelný prvek společnosti a jejího právního styku. Klíčovým předmětem ochrany je charakteristický rys její osobnosti, kterým je pověst právnické osoby, nebo, jak je tomu v jiných právních řádech (Německo a Rakousko), její čest či důstojnost, a dále soukromí právnické osoby. Tyto statky jsou obdobou součástí osobnostních práv fyzické osoby, obdobou klíčových prvků její osobnosti. Jejich ohrožením či poškozením je dotčena samotná existence, resp. fungování, právnické osoby. Koncepce právnické osoby vyjádřená v pozitivním právu (viz např. § 135 o. z.), rozvojem v judikatuře (zejména v Německu) a v právní nauce (ve všech srovnávaných systémech) svědčí o tom, že **nejen fyzické osoby, ale i osoby právnické podléhají režimu obecného osobnostního práva a požívají ochrany práva deliktního**. Např. právo na (dobrou) pověst je proti neoprávněným zásahům chráněno nejen obecnými nástroji prevence, tedy negatorními instrumenty, ale požívá ochrany i práva deliktního škodního.

b) Ochrana pověsti a soukromí právnické osoby

Ve všech srovnávaných právních řádech může mít poškození pověsti a dalších součástí právnické osoby za následek nejen následnou majetkovou újmu, ale i přímou nemajetkovou újmu a imateriální reflex majetkové újmy na jejích právech a na právech jejího osobního substrátu. Tak to jednoznačně připouští judikatura všech tří srovnávaných zahraničních právních řádů – Německa, Rakouska i Francie.

Relevantní je poškození, jež se dotýká osobního (lidského) substrátu právnické osoby, jež lze považovat za součást jejího soukromí, které je druhým prvkem (druhou složkou) její osobnosti, výslovně zákonem chráněným. Jde o poškození vztahů mezi fyzickými osobami a mezi fyzickými osobami a právnickou osobou, a to i porušením osobnostních prvků (složek) právnické osoby a jejího osobního substrátu.

c) Rovnoprávnost fyzické a právnické osoby

Na rozdíl od německého (viz čl. 19 odst. 2 GG) a rakouského (srov. shora § 26 ABGB) právního řádu není v českém právu obsažena klauzule, jež by se výslovně vztahovala k otázce postavení právnických osob ve srovnání s postavením osob fyzických. Především ústavní pořádek „*ve tomto ohledu nedává žádný přímý pokyn*“.⁷⁵ V zásadě však

66 Viz P. Hajn: Může právnická osoba utrpět nemajetkovou újmu?, na <https://www.patria.cz/pravo/2774534>; či V. Janošek in J. Petrov et al. (eds.): Občanský zákoník. Komentář, 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2022, komentář k § 135, marg. č. 11.

67 P. Hajn, op. cit. sub 66.

68 V. Janošek in J. Petrov et al. (eds.), op. cit. sub 66.

69 Viz T. Dvořák, in J. Švestka et al. (eds.): Občanský zákoník. Komentář. sv. I, 2. vyd., Wolters Kluwer, Praha 2020, komentář k § 135, str. 438.

70 K. Eliáš: Úvahy nad právem a jeho ohýbáním, Právní rozhledy č. 18/2022, str. 78.

71 P. Tůma in op. cit. sub 1.

72 Viz odst. 76.

73 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 23 Cdo 5173/2017.

74 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, odst. 77.

75 E. Wagnerová in E. Wagnerová et al. (eds.): Listina základních práv a svobod, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2012, Úvod, marg. č. 39.

lze připustit, že **i právnické osoby jsou oprávněny dovolat se čl. 5 Listiny základních práv a svobod** zakotvujícího způsobilost každého mít tato práva, i když je nutné souhlasit se zdrženlivým postojem Wagnerové, uvádějícím, že rozsah práv právnických osob je užší než těchto práv svědčících osobám fyzickým.⁷⁶

d) Rozdíly v koncepci právních úprav

Koncepčně se ochrana právnické osoby v českém pozitivním právu odlišuje od obdobných úprav v právu německém a rakouském. Zatímco v občanském zákoníku je výslovně stanovena negatorní ochrana právnické osoby, je v § 824 BGB upravena delikttní (škodní) odpovědnost za hrozící a vzniklou škodu v důsledku protiprávního zásahu do práva právnické osoby a obdobně je tomu i v § 1303 rakouského ABGB.

4. Shrnutí dosavadních poznatků. Východiska

Ze shora uvedeného rozboru plynou pro naši problematiku alespoň **tři poznatky** zásadního významu.

a) Osobnost člověka a osobnost právnické osoby. Koncepce ochrany právnické osoby

Obecné osobnostní právo vymezuje právní kategorie – statky, jež jsou součástí osobnosti člověka. Základy právní úpravy těchto pojmů se nacházejí zpravidla v předpisech upravujících základní práva (Ústava, Listina základních práv a svobod, Listina ZLPEU, EÚLP apod.).

V úzkém, striktním smyslu může být předmětem obecného osobnostního práva pouze člověk – fyzická osoba.⁷⁷ Podle tohoto pojetí nelze tvrdit, že právnická osoba je nositelem osobnostních práv ve smyslu tradičního chápání tohoto oboru, neboť osobnostní práva jsou ze samotné podstaty právy přirozenými, jež tvoří osobnost člověka.⁷⁸

Je ovšem třeba zvážit i odlišnou, širší koncepci, z níž nepochybně vychází úprava v § 135 o. z. I v oblasti ochrany osobnostních práv je účelem právní úpravy chování společnosti. S ohledem na nemožnost vyčerpávajícího právního postižení osobnosti člověka jakožto určité právní jednotky vycházejí osobnostní práva spíše z vnějších, a tedy objektivně postižitelných, projevů osobnosti, jakými jsou její samotný život, tělesná nedotknutelnost, stejně jako její pověst a tvůrčí svoboda člověka.⁷⁹ Člověk jako nejdůležitější součást společnosti potřebuje uznání svých práv. Proto jsou chráněny především jeho zmíněné vnější projevy. Součástí existence společnosti jsou právnické osoby jakožto výsledky tvůrčí svobody člověka. Představují totiž mj. významné účastníky právního styku. I právnické osoby mají právní osobnost, jsou způsobilé k právům a právním povinnostem.

O konstrukci osobnosti právnické osoby jako výtvaru člověka lze uvažovat na základě podobnosti určitých funkcí a projevů člověka a právnické osoby, tedy na základě byť neúplné analogie s osobností člověka. Objektivní právo, konkrétně o. z. v § 135, proto upravuje jejich projevy obdobně jako projevy osobnosti člověka, a tak jako chrání čest, vážnost a soukromí fyzické osoby, chrání pověst a soukromí osob právnických. Rozdíl mezi osobností člověka (fyzické osoby) a osobností osoby právnické je ovšem zřejmý již z jejich obsahu a rozsahu jejich kontroly. Zatímco působnost ochrany podle občanského zákoníku se u člověka vztahuje na neukončený výčet jednotlivých osobnostních prvků (složek, viz § 81 odst. 2), **je u právnické osoby poskytována ochrana jen jejím dvěma**

osobnostním právům, a to pověsti a soukromí. Přitom je třeba zdůraznit, že právem na soukromí rozumíme integritu právnické osoby zahrnující zejména její vnitřní mechanismy včetně jejího řízení, rozhodovacích, výrobních a jiných procesů, relevantních a dalších informací. Za podstatnou součást soukromí dále považujeme stav lidského substrátu právnické osoby včetně vzájemných vztahů mezi fyzickými osobami a jejich vztahu k osobě právnické.

b) Majetková škoda a nemajetková újma

I právnická osoba může být dotčena zásahy, jež mají či mohou mít stejnou či obdobnou povahu jako útoky proti osobnostním právům člověka nebo projevům těchto práv. Jsou namířeny proti samotné existenci právnické osoby nebo proti jejímu fungování (její činnosti). Obdobně jako u fyzických osob následky těchto zásahů mohou mít podobu majetkové (materiální) škody (ušlého zisku) a nemajetkové újmy.

Delikttní jednání může působit i proti fyzickým osobám tvořícím „součást“ právnické osoby, způsobovat jim škodu (např. strádání), a v důsledku toho omezení jejich činnosti či způsobilosti fungovat. Jinou formou dotčení osobního substrátu právnické osoby představuje následek zásahu proti právnické osobě, který se projevuje i na fyzických osobách, mající formu např. psychického otřesu, a tedy znejištění fyzických osob, jež se může negativně projevit na fungování právnické osoby [viz níže ad d) a IV.1].

Právo na odškodnění právnických osob [viz ad d)] nelze na základě tvrzení o tom, že právnické osoby nemohou pociťovat nemajetkové újmy na zdraví ani jiné nepříjemné okolnosti, odmítnout. Účel náhrady škody včetně nemajetkové újmy odůvodňuje její zásadní použití i na právnické osoby. V právním smyslu jsou újmy právnických osob určitelné stejným způsobem jako jiné předpoklady náhrady újmy u člověka, tedy prostřednictvím přičítání.

c) Spojitost újmy právnické osoby a újmy jejího „lidského“ substrátu. Ochrana soukromí

Součástí nemajetkové újmy právnické osoby může být újma na přirozených právech fyzických osob, jež tvoří její lidský substrát. **V zásadě se jedná o subjekty na úrovni vlastníků právnické osoby, jejích orgánů a zaměstnanců.** Zásah do chráněných práv právnické osoby může způsobit na druhé straně újmu na osobnostních právech těchto osob. Navíc nelze vyloučit ani negativní dopad poškození osobnostních práv relevantních fyzických osob do práv osob právnických.

Právnická osoba sice neodvozuje a nemůže přímo odvozovat své osobnostněprávní nároky z porušení či ohrožení právních statků fyzických osob, které jsou její „součástí“. V těchto případech se jedná o porušení vlastních práv fyzických osob. Těsná vazba mezi právnickými a fyzickými osobami znamená však ne-

⁷⁶ E. Wagnerová in op. cit. sub 75.

⁷⁷ Srov. k tomu P. Túma: Komentář k § 81 o. z., zejména marg. č. 18 ohledně osobní jedinečnosti člověka, op. cit. sub 1.

⁷⁸ Shora citovaný rozsudek Nejvyššího soudu (23 Cdo 327/2021) pak zastává koncepci vycházející z antropocentrického pojetí soukromého práva, a tedy rozlišování mezi postavením právnických a fyzických osob (srov. odst. 136 rozsudku). Právnickým osobám tento rozsudek nepřiznává osobnostní práva, ale připouští pouze „ochranu některých práv právnických osob osobní povahy“ (odst. 135 rozsudku NS).

⁷⁹ Srov. k tomu F. Bydliški in Ch. Kanzian et al. (eds.): Personen, Manz, Wien 1995, str. 335 a násl.

přímé působení protiprávních zásahů i do právní sféry fyzických osob. Fyzické osoby jsou velmi často nepřímo dotčeny zásahem vůči právnické osobě, zpravidla však nemají možnost se vůči takovým zásahům, tedy jednáním proti právnické osobě, bránit. Tato okolnost může odůvodňovat jejich ochranu prostřednictvím osobnostní ochrany právnických osob. I zde se tedy jedná o nepřímé propojení. Navíc lze tento argument jen posílit o tvrzení, že ochranou osobnosti právnických osob je zajišťován nejen rozvoj jejich samých, nýbrž i rozvoj fyzických osob s nimi spojených.

d) Odškodnění právnických osob

Odpovědnost za škodu je třeba posuzovat v obecném režimu deliktního práva, tedy jako odpovědnost subjektivní, a to v souladu s platnou úpravou, neboť zákon pro tyto případy objektivní odpovědnost nepřipouští (§ 2895 o. z.). Objektivní odpovědnost by znamenala neúměrnou ochranu. V souladu s koncepcí osobnostněprávní ochrany právnických osob je tak třeba připustit existenci subjektivní deliktní odpovědnosti.

Dalším rozhodujícím faktorem (parametrem) je problematika **náhrady újmy**. Zde je třeba v zásadě rozlišovat mezi podnikatelskými (ziskovými, výdělečnými) právnickými osobami a právnickými osobami označovanými jako neziskové organizace. Zatímco v prvním případě je třeba zdůrazňovat režim majetkové škody (újmy), u neziskových subjektů lze připustit jen náhradu nemajetkových újem.

U neziskových právnických osob nelze z povahy věci o ušlém zisku uvažovat. Je proto třeba brát v úvahu náhradu za narušení činnosti takové neziskové právnické osoby spočívající v oslabení jejího působení, jež se může projevovat v mnoha nejružnějších formách, jako např. v úbytku jejích členů, resp. osob spolupracujících, či osob závislých na činnosti neziskové organizace, ohrožení finanční podpory, na níž je právnická osoba závislá, apod.

Neziskové právnické osoby nelze ani na rozdíl od osob podnikatelského charakteru odškodňovat v režimu ochrany proti nekalé soutěži. Sotva totiž lze považovat neziskové organizace za účastníky hospodářského styku; nemohou být soutěžiteli. Nelze však vyloučit postavení neziskové organizace jako zákazníka soutěžitele ve smyslu např. české právní úpravy (viz § 2976 odst. 1 o. z.). V důsledku protiprávního poškození jejich pověsti jim může být způsobena majetková újma v důsledku odepření podpory jejich činnosti, resp. existence.

V důsledku neoprávněného zásahu (deliktního jednání) do chráněných osobnostních statků může vzniknout právnické osobě především majetková škoda ve formě ušlého zisku podnikatelského subjektu, kterážto problematika však není předmětem naší pozornosti.

Deliktním jednáním proti pověsti a soukromí podnikatelské právnické osoby může vzniknout i nemajetková újma. Ta může mít podobu zátěže, jejíž následky nelze mnohdy dosti dobře specifikovat. Týkájí se jejího postavení na trhu (u podnikatelské právnické osoby) a ve společnosti, mohou se projevovat dlouhodobým zkreslením jejího obrazu v chápání třetích osob (veřejnosti). Jinými slovy, její reputace v širokém smyslu je narušena; odlišuje se negativním způsobem od jejího dosavadního vnímání. Příčinou takového stavu může být jak narušení její pověsti, tak zásah do jejího soukromí, včetně poškození jejího lidského substrátu a vztahu mezi tímto substrátem a právnickou osobou.

Při úvaze o míře (rozsahu) náhrady nemajetkové újmy podnikatelské právnické osoby je třeba zvážit navíc dva aspekty. Je zřejmé,

že těžištěm usílí právnické osoby orientované na zisk je nepochybně dosažení náhrady (majetkové) škody ve formě ušlého zisku vzniklého poškozením pověsti a narušením jejího soukromí. V této souvislosti se tak zaprvé jedná o oprávněnost nahrazovat tomuto subjektu ještě nemajetkovou újmu, jak jsme ji vymezili shora. Přitom je třeba vycházet ze zásadní legitimacy této náhrady podle objektivních hledisek v daném oboru a přihlížet k míře citlivosti působení negativních následků v konkrétním případě. Zadruhé je třeba zohledňovat vztah mezi majetkovou škodou a nemajetkovou újmu v konkrétním případě. Jinými slovy, jde o princip vyvažování při kvalifikaci následků působení konkrétního jednání ve smyslu poměrování míry škody a míry nemajetkové újmy, včetně míry (rozsahu) jejich náhrad.

U náhrady nemajetkové újmy (zadostiučnění) je třeba brát vždy v úvahu její dvě formy, tedy morální a materiální satisfakci, a vážit jejich účinnost jak při jejich výlučném použití, tak i v kombinované aplikaci.

e) Otázky dokazování

Nárok na náhradu škody předpokládá **důkazní břemeno poškozeného**, jenž je povinen dokazovat všechny skutkové okolnosti představující předpoklady deliktní odpovědnosti. To by se mělo týkat i náhrady nemajetkové újmy.

Obecně lze ovšem doporučit **snížit míru důkazů**, a to zejména v otázce zavinění škůdce a v otázce výše škody, resp. její náhrady.

5. Ideální model

Při konstruování ideálního modelu jako jakéhosi *tertium comparationis* je třeba brát v úvahu některé základní „parametry“, kterými jsou účel osobnostního a deliktního práva (veřejný zájem), jež poskytuje ochranu typickým individuálním zájmům právnických osob – nezanedbatelné součástí právního styku. Ideální model je totiž reflexí základních hodnotových přístupů k dané problematice.

Podstatná je reflexe povahy a funkce osobnostních práv a jejich ochrany. Východiskem je postavení právnických osob ve společnosti, jež vyžaduje přisuzovat jim obdobnou ochranu, jakou mají „z povahy věci“ osoby fyzické. Přitom není v zásadě relevantní, zda právnickým osobám přisoudíme osobnostní práva, nebo jejich obdobu, podstatné není ani to, zda předmětem ochrany právnických osob jsou jejich projevy, či následky jejich jednání. Nepochybně je přitom třeba zohlednit i otázku osobního substrátu právnických osob.

Právnická osoba by měla požívat kromě ochrany statusových práv (práva na jméno) i ochrany dvou základních prvků (složek) její osobnosti (osobnostních práv), a to pověsti a soukromí. Tato práva občanský zákoník zakotvuje a jejich negatorní ochranu modifikuje (viz § 135 o. z.). Žádoucí se však jeví výslovná ochrana prostřednictvím deliktní odpovědnosti za nemajetkovou újmu způsobenou na těchto osobnostních právech právnických osob.

IV. Řešení klíčových otázek v českém právu. Závěr

Z porovnání shora uvedeného ideálního modelu s platnou právní úpravou můžeme dospět k následujícím závěrům.

1. Právnická osoba, její ochrana podle § 135 o. z. a neomezená působnost deliktního práva

Vycházejí z konceptu občanského zákoníku, jehož kořeny jsou v tradičním chápání obecných osobnostních práv, lze jed-

noznaně dovozovat osobnost právnické osoby jako určité obdoby osobnosti a osobnostních práv člověka jako osoby fyzické. Je tak možné zcela přesvědčivě uznat nutnost ochrany jejich práv před zásahy, jež jsou obdobné těm, jež směřují proti osobnostním právům člověka.

Podle specifické úpravy obsažené v § 135 o. z., která nemá obdobu ve srovnávaných právních řádech a jež v podstatě kopíruje osobnostní ochranu přirozených práv člověka v § 82 o. z., **má právnická osoba nárok na zápůrčí a odstraňovací žalobu.** Přitom je třeba mít na paměti, že, obdobně jako v případě ochrany přirozených práv člověka, **je úprava ochrany proti protiprávním zásahům založena na objektivní odpovědnosti útočníka.** Absencí předpokladu zavinění a nutnosti jeho dokazování tak významně zvýhodňuje pozici chráněné právnické osoby.

2. Způsobilost právnické osoby k náhradě za nemajetkovou újmu deliktním právem

Obecně lze přijmout závěry plynoucí ze srovnání zahraničních právních úprav a dospět k závěru, že **u právnické osoby může vzniknout nemajetková újma, a právnická osoba je tak oprávněna k její nápravě.** Je však třeba zdůraznit, že právnická osoba orientovaná na zisk může utrpět především majetkovou újmu a tu pak uplatňovat v režimu obecného deliktního práva, resp. podle práva proti nekalé soutěži. **U právnických osob orientovaných na zisk je třeba posuzovat nemajetkovou újmu velmi restriktivně** a připustit náhradu jen takové nemajetkové újmy, jež se projeví v základním otřesu samotné substance právnické osoby, resp. v zásadním omezení její činnosti. Stejně tak velmi obezřetně a restriktivně je třeba posuzovat význam zásahu do práv právnické osoby ohledně jejího názvu, resp. pověsti, jež má důsledky v chování jejího osobního substrátu. Jen v nejvážnějších případech při přísném dokazování souvislosti mezi tímto zásahem do psychiky osob, resp. osobní substance právnické osoby, a činností samotné právnické osoby lze o náhradě nemajetkové újmy uvažovat a přiznávat zadostiučinění.

Pro náhradu nemajetkové újmy právnických osob je jediným možným pozitivněprávním řešením § 2951 odst. 2 o. z. Analogii se speciálními ustanoveními vztahujícími se na člověka a jeho přirozená práva (§ 2956 a násl.) nelze totiž použít. Závažný zásah do jejich pověsti a soukromí může způsobit existenční újmu spočívající v omezení fungování právnické osoby nebo i jejím zániku. Jak u podnikatelských právnických osob, tak u neziskových organizací to může vyvolat újmu na jejich osobním substrátu, tedy na přirozených právech jejich orgánů a pracovníků – fyzických osob. U neziskových organizací je zásah do existence představován zejména ztrátou jejich vlivu, omezením způsobilosti pro získávání finančních prostředků (zejm. grantů) a ztrátou členů.

Omezení fungování je představováno ztížením dalšího rozvoje ve spojení s dlouhotrvajícími negativními následky.

Koncept přiměřeného zadostiučinění ve smyslu § 2951 odst. 2 navazuje na tradici tohoto institutu upraveného v § 13 obč. zák. č. 40/1964 Sb. Zákodárce tak předpokládá především morální satisfakci a v případě, že tato forma nepředstavuje účinné odčinění způsobené újmy, je třeba poskytnout materiální satisfakci, tedy zadostiučinění v penězích.⁸⁰ Zásadní změnu ve srovnání s úpravou odpovědnosti v obč. zák. č. 40/1964 Sb. představuje předpoklad zavinění.

3. Specifika neziskových organizací (spolků)

Z jejich samotné podstaty je zřejmé, že mohou utrpět jen nemajetkovou újmu. Nepřiznat jim náhradu za tuto újmu by znamenalo oslabení preventivní funkce deliktního práva. Neziskové organizace jsou svojí podstatou hodnotově rovné, a tedy nejen rovnocenné fyzickým osobám. Vztah neziskových organizací k jejich osobnímu substrátu je podstatně přímější než u podnikatelských subjektů.

Při prokazování újmy neziskových právnických osob, která z jejich povahy může mít formu pouze újmy nemajetkové, je třeba aplikovat určité úlevy při dokazování skutečnosti, jež představují předpoklady odpovědnosti za vznik této újmy a předpoklady k její náhradě. Míra náhrady (její výše) by měla mít slušnou úroveň a je plně na úvaze soudu. Přitom by bylo třeba přihlížet jednak k obecným hlediskům typickým pro danou oblast, v níž nezisková organizace působí, jednak ke konkrétním okolnostem případu. Především však je třeba brát v úvahu **význam veřejného zájmu,** který je součástí činnosti právnické osoby, a míru úspěšnosti jeho dosahování, jako výraz významu takové osoby, a tudíž i naléhavosti zájmu na odškodnění její nemajetkové újmy.

4. Výsledek

a) Odpovědi na položené otázky

Ad 1: Pověst a soukromí právnické osoby, které tvoří složky její osobnosti, mají obdobnou povahu jako tyto statky tvořící součást osobnostních práv osoby fyzické. Požívají obdobné ochrany.

Ad 2: Poškození pověsti a soukromí právnické osoby může mít za následek následnou majetkovou škodu, ale v určitých případech je třeba uznat i nemajetkovou újmu na těchto právech chráněných statcích.

Ad 3: V určitých případech lze konstatovat spojitost mezi porušením přirozených práv fyzických osob tvořících substrát právnické osoby a poškozením jejich osobnostních práv. Tato souvislost platí i v opačném smyslu, tedy jako negativní dopad porušení osobnostních práv právnické osoby na přirozená práva jejího lidského substrátu.

Ad 4: Neziskové právnické osoby mohou z povahy věci (své podstaty) utrpět pouze nemajetkovou újmu. Při posuzování nemajetkové újmy podnikatelské právnické osoby je nutné přihlížet k možnosti odškodnění její materiální škody.

b) Odchytky platné právní úpravy od ideálního modelu a z toho plynoucí následky

Doporučení *de lege ferenda*

Doporučeníhodná je výslovná úprava předpokladů odpovědnosti za nemajetkovou újmu právnických osob reflektující odlišné postavení subjektů orientovaných na zisk a neziskových organizací.

Doporučení *de lege lata*

Náhradu nemajetkové újmy (zadostiučinění, satisfakce právnické osoby) lze dovést přímo z § 2951 odst. 2 o. z. Přímé či analogické použití úpravy nekalé soutěže je nadbytečné a pro ochranu práv neziskových organizací nepoužitelné. ❖

⁸⁰ Viz k tomu T. Doležal, F. Melzer, in F. Melzer, P. Tégl, op. cit. sub 6, komentář k § 2951, str. 956, marg. č. 320, 322.

K problematice zastavování bezvýsledných exekucí

Následující příspěvek se zabývá praktickou aplikací dvou novel exekučního řádu, z nichž první, účinná od 1. 1. 2023, upravuje zastavování bezvýsledných (marných) exekucí a druhá, účinná od 26. 8. 2023, upravuje paušální náhrady za úkony spojené se zastavením bezvýsledných exekucí pro exekutory.

JUDr. Miloslav Zwiefelhofer,
je soudním exekutorem Exekutorského úřadu Praha 3.

JUDr. Ing. Martin Štika, Ph.D.,
je soudním exekutorem Exekutorského úřadu Hradec Králové.

Zastavování bezvýsledných (marných) exekucí je upraveno **novelou č. 286/2021 Sb.**, která byla vložena do zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále „ex. řád“), **novými odstavci 7 až 13 v § 55**. Ohledně bezvýsledných exekucí nabyla tato novela účinnosti dne 1. 1. 2023 a s ohledem na bod 11 přechodných ustanovení v čl. IV se aplikuje i na dříve zahájená řízení.

Významnou je též změna exekučního řádu provedená **novelou č. 255/2023 Sb.**, obsahující zejména úpravu paušální náhrady za úkony spojené se zastavením bezvýsledných exekucí pro exekutory, která nabyla účinnosti dne 26. 8. 2023.

Jedná se o poměrně zásadní právní úpravu, na jejímž základě dojde v následujících měsících k zastavení statisíců exekucí.

Již z počátečních poznatků a prvních praktických zkušeností je zřejmé, že tyto změny přinášejí značné množství výkladových nejasností. Tato nová úprava se bezpochyby dotkne nejen exekutorů, účastníků řízení a soudců, ale též advokátů, kteří nepochybně budou v mnoha případech hájit zájmy jak oprávněných, tak povinných.

Níže uvedené výkladové stanovisko představuje snahu o aplikaci této nové úpravy v praxi a mělo by přispět nejen k orientaci v této problematice, ale zároveň nabízí možné řešení konkrétních výkladových problémů.

Výzva podle § 55 odst. 7 ex. řádu

V exekučním řízení postačí, pokud exekutor oprávněného vyve k úhradě zálohy neformálním postupem, tj. prostým připsím.

Vhodnějším se však jeví, zvolí-li exekutor pro výzvu formu usnesení bez možnosti odvolání, neboť s uplynutím šestileté lhůty je spojeno mnoho důsledků.

Ve výzvě pak exekutor v obecné rovině uvede, z jakého důvodu výzvu zasílá, tedy zejména konstatuje okolnost, že lhůta podle odst. 7 již uplynula. Ve výzvě exekutor oprávněného též poučí o důsledcích nevyslovení souhlasu se zastavením exekuce. Nesouhlasí-li oprávněný s tím, že mu exekutor zaslal výzvu (kupř. proto, že šestiletá lhůta ještě neuplynula), tak jedinou procesní obranou pro oprávněného je podání odvolání do usnesení o zastavení exekuce.

Výklad pojmu „postižení nemovité věci“

Je-li v exekučním spisu vydán exekuční příkaz k prodeji nemovité věci povinného nebo nemovité věci ve společném jmění manželů, výzva podle § 55 odst. 7 ex. řádu oprávněnému zaslána nebude. To platí nejen v situaci, svědčí-li exekutorovi pořadí na dražbu nemovité věci, ale i pro případ, jedná-li se o přerušenu exekuci ve smyslu § 14 odst. 1 zák. č. 119/2001 Sb. Jedná se tak o jakýkoli postih nemovité věci.

Nevydal-li exekutor exekuční příkaz k prodeji nemovitých věcí povinného nebo ve společném jmění manželů i přes okolnost, že povinný je vlastníkem nemovité věci, zašle exekutor oprávněnému výzvu podle § 55 odst. 7 ex. řádu (a exekuci pro bezvýslednost zastaví).

Dvanáctiletá doba

Dvanáctiletá doba uvedená v § 55 odst. 11 větě čtvrté ex. řádu je samostatnou dobou běžící nezávisle na šestileté době podle odst. 7 a jejím tříletým prodloužením podle odst. 11. Exekutor tak oprávněnému nezasílá výzvu podle § 55 odst. 7 ex. řádu ani výzvu podle § 55 odst. 8 ex. řádu a exekuci po překročení celkové doby 12 let bez dalšího zastaví.

Určení (počítání) šestileté/dvanáctileté doby, úhrady, vyloučené doby

Úprava dob a lhůt je nejvíce problematickou částí právní úpravy týkající se bezvýsledných exekucí. Podle bodu 11 čl. IV zák. č. 286/2021 Sb. ve spojení s § 10 zák. č. 214/2022 Sb. platí, že ust. § 55 odst. 7 až 13 ex. řádu se poprvé použije od 1. 1. 2023, a to na řízení zahájená před účinností novely, když dojde k započítání dosavadního běhu dob. Právě u těchto řízení mohou být aplikovány různé výklady ohledně samotného běhu šestileté i dvanáctileté doby bezvýslednosti.

Právní úprava zakotvená v § 55 odst. 7 a až 13 ex. řádu je postavena na tom, že **uplynutí šestileté doby bezvýslednosti se odvíjí od okamžiku, kdy exekutor přistoupí ke zkoumání pod-**

mínek podle odst. 7, na rozdíl od dvanáctileté lhůty, která je napevno daná. Je nutné odlišit formulaci v § 55 odst. 7 ex. řádu, když se jedná o dobu „posledních“ šesti let počítaných „po“ (a nikoliv od) vyznačení doložky provedení exekuce, a celkovou dvanáctiletou dobu uvedenou v § 55 odst. 11 větě čtvrté ex. řádu, která se počítá „od“ doložky provedení exekuce, resp. právní moci usnesení o nařízení exekuce.

Pravidla, která se aplikují ve vztahu k šestileté době

Je-li usnesení o zastavení exekuce podle § 55 odst. 7 ex. řádu exekutorem vydáno kupř. dne 27. 9. 2023, tak pro exekutora je rozhodujících posledních šest let, tzn. období od 27. 9. 2017 do dne vydání daného rozhodnutí, tedy do 27. 9. 2023, a to nezávisle na tom, zda exekuce běžela od roku 2011, 2012, 2015 či 2017. Tedy posledních šest let je nutné vyložit od okamžiku vydání rozhodnutí šest let „dozadu“, kdy tento závěr plyne z formulace použité v § 55 odst. 7 „Nedošlo-li po dobu posledních (!) 6 let počítaných po (!) ...“, když se jedná o dobu posledních šesti let počítaných po (a nikoliv od) vyznačení doložky provedení exekuce. Zkoumání podmínek naplnění odst. 7 se podle § 167 odst. 2 a § 154 odst. 1 o. s. ř. provádí vždy k okamžiku vydání rozhodnutí. **Předpokladem zastavení exekuce pro bezvýslednost je tedy souvislé šestileté období, bezprostředně předcházející zastavení exekuce.**

• Výpočet šestileté doby bude následovný:

Usnesení o zastavení je vydáno dne 27. 9. 2023, není žádná úhrada ani vyloučená doba:

- a) doložka provedení exekuce (dále jen „DPE“) nastala dne 1. 2. 2015 (k 1. 1. 2023 již uplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 27. 9. 2017 a uplynula dnem 27. 9. 2023,
- b) DPE nastala dne 1. 2. 2017 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 27. 9. 2017 a uplynula dnem 27. 9. 2023.

Pokud v posledních šesti letech byla vymožena jakákoliv částka, pak exekutor vyčká šest let od doby posledního plnění a teprve poté přistoupí k výzvě podle § 55 odst. 7 ex. řádu (viz § 55 odst. 11 věta pátá ex. řádu).

• Výpočet šestileté doby s úhradou bude následovný:

Exekutor přistoupil ke zkoumání podmínek naplnění odst. 7 dne 27. 9. 2023, datum poslední úhrady je 15. 6. 2023, ve spisu není žádná vyloučená doba:

- c) DPE nastala dne 1. 2. 2015 (k 1. 1. 2023 již uplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 16. 6. 2023 a uplyne dnem 16. 6. 2029,
- d) DPE nastala dne 1. 2. 2017 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 16. 6. 2023 a uplyne dnem 16. 6. 2029.

Pokud byla v posledních šesti letech zjištěna vyloučená doba ve smyslu § 55 odst. 12 písm. b) a c) ex. řádu, pak po uvedené dobu šestiletá doba neběží a prodlužuje se.

• Výpočet šestileté doby s vyloučenou dobou bude následovný:

Usnesení o zastavení je vydáno dne 27. 9. 2023, není žádná úhrada, zjištěna vyloučená doba [v období od 1. 9. 2022 do 15. 11. 2022 (přepočteno na počet dní: 75) probíhalo řízení o zastavení exekuce]:

- e) DPE nastala dne 1. 2. 2015 (k 1. 1. 2023 již uplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 14. 7. 2017 a uplynula dnem 27. 9. 2023,

f) DPE nastala dne 1. 2. 2017 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo šest let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 14. 7. 2017 a uplynula dnem 27. 9. 2023.

Ve vztahu k písm. e) a f) exekutor postupuje takto: šestiletá doba běží ode dne vydání usnesení o zastavení dozadu, vyjde den 27. 9. 2017, kdy vyloučenou dobu připočte k datu 27. 9. 2017 do minulosti, vyjde 14. 7. 2017 (tento den je před DPE). Pokud by ke dni 14. 7. 2017 doložka provedení exekuce ještě nenastala, tak by nebyla splněna doba posledních šesti let a exekutor by nebyl vůbec oprávněn zaslat výzvu podle § 55 odst. 7 ex. řádu oprávněnému (a tedy ani exekuci zastavit pro bezvýslednost).

Odlišně je však nutné posuzovat celkovou dvanáctiletou dobu uvedenou v § 55 odst. 11 větě čtvrté ex. řádu, když tato doba se počítá od (nikoliv po!) doložky provedení exekuce, resp. právní moci usnesení o nařízení exekuce. Pokud však v této době došlo v exekuci k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti, tak **tato dvanáctiletá doba počíná běžet vždy znovu od každého vymoženého plnění**, a běží tedy od posledního vymoženého plnění (v nepřerušném trvání). Pokud v jejím běhu byly zjištěny vyloučené doby podle § 55 odst. 12 písm. b) a c) ex. řádu, pak se i tato lhůta prodlužuje. Pro exekuce, kde právní moc usnesení o nařízení exekuce nastala před 1. 1. 2011, pak exekutor k 1. 1. 2023 posoudí, zda bylo v exekuci něco vymoženo a zda se lhůta neprodlužuje podle § 55 odst. 12 písm. b) nebo c), a pokud nikoliv, pak exekuci zastaví (v těchto případech je dvanáctiletá doba delší než „faktických“ 12 let).

• Výpočet dvanáctileté doby bude následovný:

Usnesení o zastavení je vydáno dne 27. 9. 2023, není žádná úhrada ani vyloučená doba:

- g) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2010 (k 1. 1. 2023 již uplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 1. 2. 2010 a uplynula dnem 1. 1. 2023,
- h) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2011 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 1. 2. 2011 a uplynula dnem 1. 2. 2023.

Ve vztahu k písm. g) exekutor postupuje tak, že od právní moci usnesení o nařízení exekuce vypočte 12 let, vyjde den 1. 2. 2022 (tento den je před účinností zák. č. 286/2021 Sb.), proto se dvanáctiletá doba bezvýslednosti „posune“ na den 1. 1. 2023.

Ve vztahu k písm. h) exekutor postupuje tak, že od právní moci usnesení o nařízení exekuce vypočte 12 let, vyjde den 1. 2. 2023, což je datum po účinnosti zák. č. 286/2021 Sb., není tedy nutné datum uplynutí bezvýslednosti posouvat.

Pokud dojde k poslední úhradě před uplynutím celkové dvanáctileté doby, kupř. 20. 5. 2022, tak dvanáctiletá doba počíná běžet znovu od data následujícího po tomto posledním plnění.

• Výpočet dvanáctileté doby s úhradou provedenou před uplynutím dvanáctileté doby bude následovný:

Exekutor přistoupil ke zkoumání podmínek naplnění odst. 11 dne 27. 9. 2023, datum poslední úhrady je 20. 5. 2022, ve spisu není žádná vyloučená doba:

- ch) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2010 (k 1. 1. 2023 již uplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 21. 5. 2022 a uplyne dnem 21. 5. 2034,
- i) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2011 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo 12 let od právní moci usnesení o naří-

zení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 21. 5. 2022 a uplyne dnem 21. 5. 2034.

Složitější situace však nastane, dojde-li úhrada až po uplynutí celkové dvanáctileté doby, kupř. dne 15. 6. 2023 (výslovně je třeba zdůraznit, že se jedná o dvanáctiletou dobu jako dobu samostatnou). Takovéto plnění nelze považovat za bezdůvodné obohacení, resp. přeplatek v exekuci, a to z důvodu, že pohledávka oprávněného ani uplynutím dvanáctileté doby nezanikla. Sporným pak zůstává, zda exekutor za takové situace exekuci zastaví s odůvodněním, že došlo k překročení celkové doby bezvýslednosti, po které může exekuce pokračovat marně, anebo zda vyhodnotí, že zastavení exekuce by v konkrétním případě odporovalo dobrým mravům ve smyslu § 55 odst. 9 ex. řádu (za těchto okolností by exekuce pokračovala dalších šest let od dne 16. 6. 2023 do 16. 6. 2029).

Dojde-li k tomu, že v běhu dvanáctileté doby byly zjištěny vyloučené doby podle § 55 odst. 12 písm. b) a c) ex. řádu, pak se tato lhůta prodlužuje.

• **Výpočet dvanáctileté doby s vyloučenou dobou bude následovný:**

Usnesení o zastavení je vydáno dne 27. 9. 2023, není žádná úhrada, zjištěna vyloučená doba [v období od 1. 9. 2022 do 15. 11. 2022 (přepočteno na počet dní: 75) probíhalo řízení o zastavení exekuce]:

j) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2010 (k 1. 1. 2023 již uplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 1. 2. 2010 a uplynula dnem 1. 1. 2023, k) usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1. 2. 2011 (k 1. 1. 2023 ještě neuplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 1. 2. 2011 a uplynula dnem 17. 4. 2023.

Ve vztahu k písm. j) exekutor postupuje tak, že od právní moci usnesení o nařízení exekuce vypočte 12 let, vyjde den 1. 2. 2022, kdy vyloučenou dobu připočte k datu 1. 2. 2022 do budoucnosti, vyjde 17. 4. 2022 (tento den je před účinností zák. č. 286/2021 Sb.), proto dvanáctiletou dobu bezvýslednosti „posune“ na den 1. 1. 2023.

Ve vztahu k písm. k) exekutor postupuje tak, že od právní moci usnesení o nařízení exekuce vypočte 12 let, vyjde den 1. 2. 2023 (tento den je po účinnosti zák. č. 286/2021 Sb.), kdy vyloučenou dobu připočte k datu 1. 2. 2023 do budoucnosti, vyjde 17. 4. 2023.

Náklady mezi účastníky

Oprávněný, který zastavení exekuce pro bezvýslednost nezavinil, má nárok na náhradu nákladů řízení vůči povinnému.

O těchto nákladech rozhodne exekutor podle standardních principů zakotvených v § 89 ex. řádu; ust. § 55 odst. 13 ex. řádu nepředstavuje ve vztahu k nákladům oprávněného speciální úpravu oproti § 89 ex. řádu.

Právní úprava bezvýsledných exekucí nepředvídá [na rozdíl od zastavení exekuce v rámci milostivého léta (bod 25 čl. IV zák. č. 286/2021 Sb.) či zastavení bagatelní exekuce (bodů 18 až 24 čl. IV zák. č. 286/2021 Sb.)], že žádný z účastníků nemá nárok na náklady řízení; naopak u bezvýsledných exekucí v odst. 13 **zákon spojuje zánik nároku na náklady pouze ve vztahu k nákladům exekuce, nikoliv k nákladům oprávněného.** Těž zastavení exekuce pro její bezvýslednost samo o sobě tedy nebrání oprávněnému v dalším uplatnění pohledávky v exekuci, kdy právě náklady oprávněného (přiznané oprávněnému v usnesení o zastavení exekuce podle § 55 odst. 7, 8, 10 nebo 11 ex. řádu) tvoří příslušenství této pohledávky v případně nově nařízené exekuci.

Nelze však vyloučit, že exekutor při rozhodování o nákladech účastníků vyhodnotí, že zavinění za zastavení exekuce nelze shledat na straně žádného z účastníků, ale že k zastavení exekuce došlo z „vyšší moci“. Exekutor za takové situace vyloží, že je-li exekuce zastavena podle § 55 odst. 7, 8, 10 nebo 11 ex. řádu, tak se jedná o zastavení exekuce ze zákona, když účelem zastavení byla eliminace dlouhodobě neúspěšných exekučních řízení s odbřemeněním jak orgánů provádějících exekuce, tak i povinných, a to tam, kde se nedaří naplnit účel zákona (vymožení pohledávky). V takovém případě **exekutor může vyhodnotit, že není namístě vytvářet ve prospěch oprávněného při tomto zastavení exekuce nový exekuční titul.** Tím by se totiž vytvářely podmínky pro vedení nové exekuce proti témuž povinnému s budoucím rizikem vzniku stejné situace a zákonodárcem řešeného nežádoucího stavu.

Uložit náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému nelze.

Formulace výroků:

I. Exekuce nařízená na základě pověření (soudu, ze dne, č. j.) se podle ... (§ 55 odst. 7, 8, 10 nebo 11 ex. řádu) zastavuje.

II. Povinný je povinen zaplatit oprávněnému na náhradě nákladů řízení částku X Kč k rukám jeho právního zástupce, a to do tří dnů od právní moci tohoto usnesení.

III. Náklady exekuce se určují částkou 7 865 Kč/6 655 Kč s tím, že žádámu z účastníků není stanovena povinnost k jejich zaplacení.

IV. Česká republika je povinna prostřednictvím (uvést konkrétní soud) ve věci sp. zn. (uvést konkrétní spisovou značku soudu) zaplatit soudnímu exekutorovi paušální náhradu nákladů za úkony spojené se zastavením exekuce podle bodu 1 čl. II zák. č. 255/2023 Sb. v částce 907,50 Kč, a to do 4 měsíců od právní moci tohoto usnesení.

Výrok I. bude takto znít i v případě, bude-li exekuce částečně vymožena. Exekuce se vždy zastaví jako celek, na rozdíl od milostivého léta, kde byl výrok o zastavení vázán na výrok o osvobození od placení zbytku dluhu, což u bezvýsledných exekucí není.

Ve výroku III. exekutor nemusí výslovně uvést (ale bylo by to vhodné) dovětek, že žádnému z účastníků není stanovena povinnost k zaplacení určených nákladů exekuce. Touto formulací je pak postaveno najisto, že takto určené náklady exekuce zanikají (viz odst. 13).

Výrok IV. musí být dostatečně určitý, a to nejen co do výše přiznané náhrady, ale též co do určení oprávněné i povinné osoby a lhůty k plnění. Zde je odlišnost od výroku u bagatelních exekucí, kde se jednalo o deklaratorní výrok.

Střet insolvence a bezvýsledné exekuce

Na rozdíl od zastavení bagatelní exekuce (bod 19 čl. IV zák. č. 286/2021 Sb.) **není žádným způsobem upraveno, pokud je ohledně povinného vedeno insolvenční řízení.**

Za rozhodný okamžik pro posouzení podmínky spočívající v neprobíhající insolvenčním řízení je proto nutné považovat okamžik uplynutí šestileté doby bezvýslednosti, k tomuto okamžiku nesmí probíhat insolvenční řízení proti povinnému, jinak by soudní exekutor nebyl oprávněn vyzývat oprávněného k vyslovení souhlasu se zastavením exekuce [právě z důvodu, že by odesláním výzvy podle § 55 odst. 7 ex. řádu bránila skutečnost předvídaná v § 55 odst. 12 písm. c) ex. řádu], popř. ze stejného důvodu exekuci zastavit; jinými slovy, přistoupí-li exekutor ke zkoumání podmínek podle odst. 7 dne 27. 9. 2023 a zjistí, že dne 20. 8. 2023 bylo proti povinnému zahájeno

insolvenční řízení, tak výzva podle § 55 odst. 7 ex. řádu se oprávněnému nezasiílá. Skončí-li insolvenční řízení jinak než osvobozením dlužníka od placení neuspokojených pohledávek, exekutor skončené insolvenční řízení posoudí jako vyloučenou dobu ve smyslu § 55 odst. 12 písm. c) ex. řádu. Je-li však dlužník v insolvenční řízení osvobozen, exekutor exekuci zastaví podle § 55 odst. 4 ex. řádu.

Ve vztahu k celkové dvanáctileté době pak platí, že **k okamžiku uplynutí dvanáctileté doby nesmí probíhat insolvenční řízení.** Je-li však insolvenční řízení zahájeno až po uplynutí dvanáctileté doby, exekutor exekuci podle odst. 11 zastaví; jinak řečeno, přistoupí-li exekutor ke zkoumání podmínek podle odst. 11 dne 27. 9. 2023 a zjistí, že dvanáctiletá doba bezvýslednosti uplynula dne 17. 4. 2023 a současně že dne 20. 8. 2023 bylo proti povinnému zahájeno insolvenční řízení, tak exekuci zastavuje podle § 55 odst. 11 ex. řádu, neboť vydání usnesení o zastavení exekuce není úkonem, jímž se exekuce „provádí“ [ve smyslu § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák.].

Kontrolní mechanismus soudu při vyplacení paušální náhrady exekutorovi

Body 5, 6 a 7 čl. II zák. č. 255/2023 Sb. zakládají soudu velmi široké možnosti ve vztahu ke kontrole spisů, které byly exekutorem zastaveny. Přesto by však nemělo docházet k nadužívání těchto nástrojů. Přestože zákon výslovně neupravuje žádnou posloupnost jejich využití soudem, je nutné, aby soud vždy zvolil nejhospodárnější řešení. Proto se jako nejvíce vhodné primárně jeví položení otázky nebo žádost o doplnění údajů. Následně pak žádost o zaslání vybraných listin do datové schránky soudu. Teprve nepostačí-li vysvětlení otázky ani zaslání vybraných listin, požádá soud exekutora o zpřístupnění kopie exekučního spisu. Soud na základě těchto okolností pak vyhodnotí, zda proti usnesení o zastavení exekuce podá odvolání.

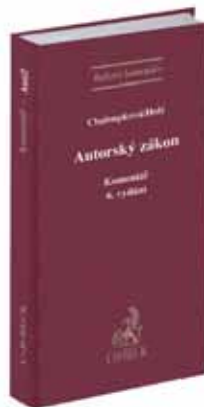
Z doslovného znění bodu 5 čl. II zák. č. 255/2023 Sb. vyplývá, že **exekuční soud vystupující za stát má právo podat odvolání do všech výroků usnesení o zastavení exekuce. Exekuční soud je však subjektivně legitimován podat odvolání pouze do výroku o paušální náhradě nákladů exekuce,** a to z důvodu, že ostatními výroky není státu způsobována újma napravitelná jejich změnou nebo zrušením. Podá-li exekuční soud odvolání do všech výroků usnesení o zastavení exekuce, a odvolací soud v případě, že shledá, že nebyly dány podmínky pro zastavení exekuce jako bezvýsledné, změní pouze výrok o paušální náhradě tak, že se exekutorovi vůči České republice – konkrétnímu soudu, právo na paušální náhradu nákladů exekuce nepřiznává, a odvolání do ostatních výroků odmítne jako podané osobou k tomu subjektivně neoprávněnou. Není-li totiž stát účastníkem řízení, pokud jde o rozhodování o zastavení exekuce, pak není ani výrokem o zastavení exekuce vázán, a ve vztahu k němu tudíž může být při přezkoumávání výroku o paušální náhradě nákladů exekuce tato otázka posouzena odlišně.

Závěr

Je zřejmé, že aplikace novinek týkajících se bezvýsledných exekucí bude i v dalších měsících velice složitá a přinese nemalé problémy. **Toto stanovisko je prvotní snahou o zhodnocení nové úpravy. Autoři věří, že může pomoci čtenářům nalézt některé odpovědi na sporné otázky. Bude jistě zajímavé sledovat, jak se v této oblasti bude vyvíjet judikatura.** ♣

Chaloupková/Holý

Autorský zákon Komentář. 6. vydání

- šesté vydání komentáře reflektuje legislativní změny od předchozího vydání v roce 2017, včetně aktuálních změn účinných od 5. 1. 2023; zahrnuje rovněž nejnovější judikaturu v oblasti autorských práv soudů ČR a rovněž Soudního dvora Evropské unie
- komentář nově obsahuje také úpravu práv vydavatele tiskové publikace, a pokud jde o způsoby užití autorského díla, doplňkové online služby vysílatele, v případě provozování rozhlasového a televizního vysílání zpřesňující úpravu, koho se tento způsob užití netýká

2023 | vázané s plátně | 464
1 390 Kč | obj. číslo BK97

Alexander J. Bělohávek

Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů Zákon o mezinárodním právu soukromém (vybraná ustanovení) Komentář. 3. vydání

- po více než deseti letech vychází nové vydání komentáře k zákonu o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- vzhledem ke změnám právní úpravy a přijetí nového zákonu o mezinárodním právu soukromém autor nově zařadil i komentáře některých ustanovení tohoto zákona regulující rozhodčí smlouvy a rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem; čtenáři se tím dostávají komplexního výkladu české právní úpravy rozhodčího řízení

2023 | vázané s plátně | 1 560
2 890 Kč | obj. číslo EKZ206

Vlachová/Dědina/Flanderková Šlejharová/Šveřepová

Zákon o ochraně oznamovatelů. Komentář

- protože ochrana oznamovatelů korupce a dalších trestných a neetických jednání nebyla na evropské úrovni jednotná, vznikla potřeba legislativní úpravy na úrovni EU; výsledkem jednání je Směrnice EP a Rady (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie
- nezbytná transpozice uvedené směrnice do právního řádu ČR byla provedena zákonem č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, účinným od 1. 8. 2023, jehož komentář je obsahem této publikace

2023 | brožované | 244
690 Kč | obj. číslo BK109

Digitální pracovní platformy jako zaměstnavatelé

Následující článek pojednává o výkonu závislé práce v rámci digitálních pracovních platform. Přibližuje rozhodnutí orgánů inspekce práce o problematice nelegálního zaměstnávání v případě kurýrů – doručovatelů nákupů. Analyzován je skutkový stav spolu s právním hodnocením, a to v jednotlivých aspektech závislé práce, kdy důraz je kladen též na doposud nevyjasněné otázky hospodářské a osobní závislosti, na které přináší odpověď až judikatura správních soudů.

JUDr. Vojtěch Jirásko
působí v AK Narcis Tomášek a partneři
a jako doktorand na PF UP v Olomouci.

fenoménu digitálních pracovních platform¹ bylo v teoretické rovině v tuzemských poměrech již mnohé řečeno.² V pracovněprávních aspektech je klíčová otázka statusu pracovníků na digitálních pracovních platformách.³ V obecné rovině by bylo možné konstatovat, že základní argumenty již byly doktrinálně vysloveny,⁴ avšak přesto **doposud nebylo postaveno najisto, zda příslušné orgány budou pracovníky v rámci digitálních pracovních platform kvalifikovat jako zaměstnance, či naopak jako osoby samostatně výdělečně činné.**

Prozatím u nás nejsou dohledatelná rozhodnutí správních soudů v této oblasti, nicméně výkon práce kurýrů byl již předmětem rozhodovací činnosti orgánů inspekce práce, které konstatovaly, že u těchto pracovníků došlo k nelegální práci.⁵ Uvedené rozhodnutí týkající se mj. kurýrů (doručovatelů) bude dále přiblíženo a analyzováno ze skutkového a právního hlediska.

Definiční znaky závislé práce a obojetné činnosti

Jasně rozlišení a měřítko pro určení závislé práce na straně jedné a výkonu samostatně výdělečné činnosti na straně druhé je stále přetrvávajícím úskalím pracovněprávní legislativy. Ač některé činnosti mohou být vykonávány jako tzv. obojetné (tj. lze je konat v režimu závislé práce, avšak taktéž i v režimu samostatně výdělečné činnosti), přesto je i u těchto obojetných činností možné hodnotit míru závislosti, kdy lze plně odkázat na závěry Tkadlece, který shrnuje rozhodující aspekty:

1. hospodářská závislost,
2. provedení testu kontroly,
3. osobní výkon činnosti,
4. soustavnost,
5. pravidelnost v odměňování a v udělení pokynů,
6. hrazení nákladů a odpovědnost,
7. čas a místo výkonu činnosti poskytovatele práce,

8. podřízení smluvního vztahu zákoníku práce (používání institutů zákoníku práce),

9. subjektivní vnímání smluvního vztahu.⁶

Tyto závěry v jistém smyslu korespondují též se zahraničními přístupy, kdy pro případ hodnocení pracovníků na digitálních pracovních platformách lze odkázat např. na tzv. ABC test.⁷

Je z povahy věci zřejmé, že se v případě digitálních pracovních platform o „čisté“ naplnění znaků závislé práce bude jednat zřídka. Naopak ve většině případů se bude jednat o limitní a hra-

1 Za platformu je možné obvykle považovat určitou aplikaci, avšak formálně ji zásadně provozuje obchodní společnost ji vlastníci (např. Bolt Services CZ s. r. o., Wolt Česko s. r. o., VELKÁ PECKA s. r. o., Košík.cz s. r. o., etc.). Pracuje-li se s pojmem platforma, jedná se o subjekt, který vlastní a obvykle též provozuje danou platformu.

2 Srov. V. Krajčík, J. Veber, A. Ključnikov a kol.: Analýza dopravních služeb v sektoru sdílené ekonomiky a na jejím pomezí, VŠPP, Praha 2017, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Sdilená-ekonomika.pdf>; Úřad vlády České republiky:

Analýza sdílené ekonomiky a digitálních platform, Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR, 2017, dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_4_Material_Analyza.pdf. Dále J. Pichrt, R. Boháč, J. Morávek (eds.): Sdílená ekonomika – sdílený právní problém? Wolters Kluwer, Praha 2017. Např. též J. Pichrt, R. Boháč, J. Morávek (eds.): Sdílená ekonomika a delikty, Wolters Kluwer, Praha 2018. K uvedenému též M. Krupa: Dopravní aplikace sdílené ekonomiky a jejich veřejnoprávní regulace, Leges, Praha 2019. Taktéž srov. P. Podrazil, V. Jirásko: Pracovní podmínky ve světle digitálních platform, Práce a mzda č. 3/2022, str. 22-29.

3 Pojem pracovník používáme nikoli ve smyslu unijní úpravy či zahraničních přístupů (kdy se jedná o mezikategorii mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou), ale pro osoby realizující práci s pomocí, resp. prostřednictvím digitálních pracovních platform.

4 První z nich se přiklání k závěru, že v případě pracovníků v rámci platform se nejedná o zaměstnance (srov. M. Krupa, op. cit. sub 2, str. 86). Druhý naopak preferuje výklad, dle kterého se i v případě takovýchto pracovníků musí jednat o zaměstnance a jejich vztah je vztahem pracovněprávním [srov. P. Stonjek: Sdílená ekonomika – kdy se již jedná o podnikání? in J. Pichrt, R. Boháč, J. Morávek (eds.): Sdílená ekonomika – sdílený právní problém?, op. cit. sub 2, str. 284].

5 Pojem nelegální práce je dále s pojmy nelegální závislá práce, umožnění nelegálního zaměstnání či nelegální zaměstnávání užíván *promiscue*.

6 Viz M. Tkadlec: Posuzování závislé práce a její limity, Právní rozhledy č. 13-14/2022, str. 484-490.

7 V rámci testu ABC (původem primárně ze Spojených států amerických) se zkoumá zejména: a) osvobození od kontroly a řízení, b) odlišnost vykonávané práce od obvyklé obchodní činnosti najímajícího subjektu (vč. otázky soustavnosti), c) samostatná provozuschopnost realizované činnosti bez najímajícího subjektu. Test přitom stojí na vyvrattelné domněnce existence pracovního poměru. Blíže srov. R. Sprague: Using the ABC Test to Classify Workers: End of the Platform-Based Business Model or Status Quo Ante? 11 William & Mary Business Law Review, 2020, p. 733-767, dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3526353>.

niční podmínky, kdy samozřejmě bude nezbytně nutné vycházet z okolností konkrétního případu. I z těchto důvodů byl v závěru roku 2021 představen návrh směrnice 2021/0414 (COD) o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím digitálních pracovních platform.⁸ Směrnice by v budoucnu měla usnadnit legislativní sladění úpravy výkonu závislé práce na digitálních pracovních platformách napříč členskými státy Evropské unie. V tomto směru je ovšem potřebné se zamyslet již nad problematikou v konturách současné právní úpravy *de lege lata*.

Východiskem zůstávají **definiční znaky závislé práce** dle § 2 odst. 1 zák. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (též jen „zák. práce“), podle nichž se o závislou práci jedná tehdy, pokud je:

- vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
- jménem zaměstnavatele,
- podle pokynů zaměstnavatele, a
- zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.

Nadto platí **podmínky výkonu závislé práce** dle § 2 odst. 2 zák. práce, jakožto pomocná kritéria:

- závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci,
- na náklady a odpovědnost zaměstnavatele,
- v pracovní době,
- na pracovišti zaměstnavatele, popř. na jiném dohodnutém místě.

Kurýr jako zaměstnanec digitální pracovní platformy pod hledáčkem inspekce práce

Skutkové vymezení

Pokud jde o skutkové přiblížení kontroly provedené SÚIP,⁹ dle té bylo zjištěno, že činnost kurýrů, jejichž náplň práce představoval rozvoz zakázek (nákupů) pro koncové zákaznice platformy, byla vykonávána jak fyzickými osobami jako osobami samostatně výdělečně činnými (též jen „OSVČ“), tak i zaměstnanci dle dohody o provedení práce (též jen „DPP“) s pracovním úkolem „rozvoz zakázek“. Z provedení dokazování SÚIP uzavřel, že **práce kurýrů OSVČ a kurýrů DPP se v ničem (krom zvláštních bonusů u OSVČ) nelišila**, neboť práce byla „*totožného charakteru, stejně organizována, stejně prováděna a stejně kontrolována*“, kdy touto činností byla zajišťována podnikatelská činnost platformy, která byla připravena, organizována i kontrolována platformou při využití stejných pracovních prostředků, při zcela totožném postupu kurýrů.¹⁰

Kurýři pracovali v nerovnoměrném rozvržení pracovní doby, v krátkém (středa, čtvrtek) a dlouhém (pondělí, úterý, pátek, sobota, neděle) týdnu. Práce byla obvykle konána od 8 hodin (některými kurýry již od 6 hodin) do zpravidla 20 hodin (opět některými až do 22 hodin) s dvou- až tříhodinovou pauzou. Kurýři OSVČ měli v nájmu terminál na přijímání plateb, automobil a mobilní telefon s aplikací. Výkon práce byl zásadně shodný, neboť při příchodu do práce se kurýr přihlásil do aplikace (pro DPP byla v rámci aplikace evidována též pracovní doba, oproti tomu OSVČ si evidoval jen realizované zakázky), byla zaevidována jeho dostupnost a od této chvíle mu mohly být přidělovány zakázky. Následně přes aplikaci obdržel informaci o zakázce (místo vyzvednutí, místo doručení, nevhodnější trasu), koncový zákazník zaplatil (v hotovosti či bezhotovostně prostřednictvím terminálu), přičemž takovýchto zakázek bylo vyřízeno při jedné cestě přibližně osm, a následně se celý

proces opakoval. V době pauzy se kurýr nahlásil na dispečink, který jej z aplikace odhlásil. Po pauze se kurýr opět přihlásil sám do aplikace a práci konal, dokud byly zakázky, nejpozději do 22 hodin. Kontrolu prováděla platforma (GPS v automobilu i mobilním telefonu), reklamaci koncového zákazníka vyřizovala platforma. Odměňování bylo nastaveno jednotně 45 Kč za zakázku (v případě OSVČ navíc s možným bonusem), fakturace kurýrů OSVČ byla jedenkrát za měsíc. Pokud kurýři nemohli práci konat, svou absenci hlásili svému „vedoucímu“, který za ně zajistil náhradu.

Právní hodnocení

SÚIP s odkazem na znaky závislé práce dle § 2 odst. 1 zák. práce konkretizované judikaturou Nejvyššího správního soudu (též jen „NSS“)¹¹ konstatoval, že **v případě uvedené kontroly bylo zjištěno u kurýrů OSVČ naplnění znaků závislé práce**. Těmito znaky ve světle uvedené judikatury jsou:

- soustavnost,
- osobní výkon práce,
- vztah nadřízenosti a podřízenosti,
- osobní a hospodářská závislost.

Soustavnost (vykonávání závislé práce) byla dovozena z **dlouhodobosti** (resp. pravidelnosti) výkonu práce kurýry (nejednalo se o příležitostnou či jednorázovou spolupráci). SÚIP nepřisvědčil tvrzením, že si kurýři mohli vybírat jednak dny, kdy budou zakázky realizovat (rozvrženo bylo do dlouhých a krátkých týdnů), a jednak pracovní dobu (ta byla určena dispečinkem v závislosti na četnosti zakázek). Měsíčně kurýři odpracovali přibližně 15-18 dnů, což je v zásadě obvyklé i v pracovním poměru. Výkon práce některých kurýrů pro další subjekty navíc nic neměnil na naplnění znaku soustavnosti.

Osobní výkon práce byl v předmětném případě dovozen u kurýrů jednak z jejich přítomnosti v době kontroly na místě samém, ale taktéž ze **zjištění nezastupitelnosti kurýrů**. Pokud kurýři nemohli práci konat, nezajišťovali plnění svého závazku jinými osobami, avšak, jak shodně potvrdili, naopak kontaktovali nadřízeného, který náhradu zajistil. Přestože smlouva mezi kurýry a platformou nevyklučovala možnost zapojení třetích osob, fakticky nebylo reálné kurýra zastoupit, neboť výkon práce probíhal prostřednictvím nástrojů platformy (mobilní telefon a aplikace, automobil, platební terminál), kdy uvedené zastoupení nebylo dobře možné s „*ohledem na odpovědnost z hlediska nájmu věcí a bezpečnosti práce*“.¹² Nadto bylo přihlédnuto k tomu, že se fakticky nejednalo o nájem věcí, ale sdílené užívání pracovních prostředků platformy, neboť kurýři si obvykle střídali automobily (a to jednak mezi sebou, jednak spolu se zaměstnanci platformy). Jednalo se „*de facto o ujednání (...) o tom, že za úplatu budou používat jakékoli prostředky (...), které budou k dispozici*“.¹³

8 Final report: Study to support the impact assessment of an EU initiative to improve the working conditions in platform work ze dne 22. 10. 2021, dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=cs&pubId=8428&furtherPubs=yes>.

9 Zkratka SÚIP v rámci článku zahrnuje orgány inspekce práce, ať již se jedná o oblastní inspektorát inspekce práce, či Státní úřad inspekce práce v Opavě.

10 Rozhodnutí Oblastního inspektorátu pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj ze dne 15. 2. 2019, č. j. 24710/9.30/18-30 (též jen „rozhodnutí OIP“). Získáno prostřednictvím žádosti dle zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

11 Rozsudek NSS ze dne 13. 2. 2014, č. j. 6 Ads 46/2013-35.

12 Rozhodnutí OIP, str. 29.

13 Tamtéž.

Vztah nadřízenosti a podřízenosti byl dovozen s odkazem na závěry NSS,¹⁴ a to zejména **způsobem provádění zakázek a jejich kontroly**. V rámci předmětného řízení byla platformou mnohdy akcentována flexibilita a volnost kurýrů, která se měla konkrétně projevit tím, že „byli pány svého času“, avšak tomuto SÚIP nepřisvědčil. Sjednávání dostupnosti dle libovůle kurýrů nebylo dobře možné za situace, kdy platforma potřebovala naplnit určitý počet rozvozu každý den. Navíc platforma nabízela služby koncovým zákazníkům v podobě doručení objednávky do dvou hodin, tedy bylo nezbytné dostupnost doručovatele zajistit. Uvedené navíc podtrhuje pro kurýry stanovený dlouhý a krátký týden výkonu práce. Časová volnost taktéž nemohla být natolik volná, jak je obvyklé pro OSVČ, když se kurýři museli podřídit dispečinku platformy a rozvoz realizovat dle četnosti objednávek (kromě pauzy, kterou ale taktéž museli hlásit dispečinku a následně se po pauze opět platformě hlásili prostřednictvím aplikace). Pokud se již kurýr do aplikace jednou přihlásil, nebylo možné zakázku odmítnout. Koordinátor provozu logistiky navíc nedokázal odlišit rozdíl výkonu práce u kurýrů DPP a kurýrů OSVČ, kdy základním rozdílem bylo údajně to, že kurýrům DPP je v pozici nadřízeného, oproti tomu kurýrům OSVČ je v pozici partnera. Uvedené ovšem následně bylo vyvráceno, když se pro případ nemožnosti realizovat rozvoz u kurýrů DPP neprojevovaly podstatné důsledky porušení pracovních povinností (neboť s uvedeným koordinátorem nic nezmuže za situace, je-li zaměstnanec pouhý brigádník). SÚIP tedy tento prvek uzavřel s tím, že kurýři DPP i OSVČ „byli stejně organizováni a měli stejné pracovní podmínky“.¹⁵

Osobní a hospodářská závislost jakožto podmnožina prvku vztahu nadřízenosti a podřízenosti byla zkoumána v několika rovinách. První z nich představovala skutečnost **odměňování**, neboť důvodem podřízení se podmínkám organizace práce bylo získání odměny, která tvořila „převážnou část získanou z výkonu této činnosti“¹⁶ a v některých případech snad i výhradní příjem. Výše od-

14 Rozsudek NSS ze dne 8. 9. 2011, č. j. 1 Afs 53/2011-208.

15 Rozhodnutí OIP, str. 31.

16 Tamtéž.

17 Zde by navíc mohlo být indikátorem, zda zaměstnavatel vyžadoval dodržování zákazu konkurence, což analyzované rozhodnutí přímo nerozebírá.

18 Rozhodnutí OIP, str. 31.

19 Rozsudek NSS ze dne 13. 2. 2014, č. j. 6 Ads 46/2013-35.

20 Skutkově se v předmětném případě jednalo o pracovníka (zedníka), který jako OSVČ spolupracoval se smluvním partnerem při zhotovení díla, kdy pracovní činnost spočívala v natahování fasády, drobných zednických pracích a úklidu pracoviště. SÚIP rozhodl, že došlo k umožnění výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah, avšak uvedené rozhodnutí zrušil v prvním stupni správní soud, což následně bylo potvrzeno zamítnutím kasační stížnosti ze strany NSS. Ač zednická činnost spadá do kategorie tzv. obojetných činností (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 8. 2014, č. j. 6 Afs 85/2014-39), přesto byly znaky závislé práce ve velké míře u uvedeného zaměstnance naplněny: a) výkon práce podle pokynů (konkrétních, a nikoli rámcových), b) práce konána osobně (bez využití třetích osob), c) výkon práce jménem smluvního partnera (neboť realizovanou část nebylo možné odlišit od ostatních, a proto pracovník ani nemohl odpovídat za jím realizovanou část), d) soustavnost (nebylo jednorázovou ani příležitostnou činností, která by byla specializovaná, ale naopak byl pracovník pomocníkem smluvního partnera). NSS následně hodnotil, zda byl naplněn i znak podřízenosti, kdy k tomu uvádí, že odměna pracovníka tvořila „minimálně po určitou dobu jediný zdroj příjmů“, avšak uvedené nepostačuje k závěru, že zde byla dána ekonomická závislost, neboť i dlouhodobost u výlučných dodavatelů je obecně možná a zásadně nezpůsobuje naplnění znaků závislé práce. Na uvedené NSS navázal již konkrétním hodnocením ekonomické závislosti, kterou SÚIP u pracovníka nijak nedoložil.

21 Rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2023, č. j. 10 Ads 235/2021-31.

měny činila 45 Kč za zakázku, která mohla být navýšena o bonusy a spropitné, kdy o konečné výši odměny rozhodovala platforma. Kurýři ani neznali odpověď na otázku, jaký jim plyne čistý zisk z realizované zakázky, neboť ani neznali přesné náklady na realizaci těchto zakázek (neznali výši nájemného automobilů, nehradili pohonné hmoty, nezajišťovali servis automobilů). Kurýři do uvedené činnosti (kromě výkonu práce) nevkládali dle SÚIP žádné náklady. Na naplnění podmínky osobní a hospodářské závislosti dle SÚIP nic neměnila ani skutečnost, že někteří kurýři realizovali další podnikatelskou činnost, neboť dle odůvodnění rozhodnutí jiný příjem OSVČ nemůže vylučovat výkon jiné závislé práce.¹⁷ Tímto výkladem by totiž byl popřen „výkon závislé práce v případech, kdy fyzická osoba vykonává práci u více zaměstnavatelů nebo kdy fyzická osoba má vedle podnikání také zaměstnání nebo kdy fyzická osoba (...) pracovním poměrem má vedlejší podnikatelskou činnost, nebo také u studentů, kteří mají příjem zejména od rodičů a chodí si přivydělávat“.¹⁸ Kurýři OSVČ činnost realizovali pro platformu, a nikoli pro jiné subjekty.

Zde je namístě uvažovat, **zda by se SÚIP v této souvislosti neměl zabývat rozsahem další činnosti podrobněji**, neboť uvedené v odůvodnění rozhodnutí absentuje, a přitom by takový rozbor mohl napomoci vyšší přesvědčivosti rozhodnutí. Na druhé straně je otázkou, zda skutečně jakýkoli jiný příjem není potřebné co do rozsahu (výše) zkoumat, neboť předestřenou logikou předmětného rozhodnutí by zkoumání rozsahu vedlejšího příjmu stejně nemohlo mít na hodnocení věci vliv (čímž SÚIP argumentačně *en bloc* vylučuje zkoumání rozsahu jednotlivých příjmů). S tímto závěrem nelze zcela souhlasit, neboť počet subjektů, pro které je činnost pracovníkem realizována, a výše příjmů z jednotlivých činností získaná dle autora tvoří jeden z podstatných prvků posuzování naplnění znaků závislé práce. Přestože nelze hodnocení omezit na pouhé tzv. „kupecké počty“, stále by se k výši a poměru jednotlivých příjmů mělo přihlížet, a to nikoli izolovaně, ale s přihlédnutím ke všem ostatním dílčím aspektům. Jakkoli uvedené může znesnadnit zjištění zastřeného zaměstnání (zejm. v případě zaměstnání na tzv. částečný úvazek), přesto by se SÚIP konkrétními poměry příjmů měl zabývat, aby mohl dojít k závěru, zda je zde dána hospodářská (ekonomická) závislost. Obvykle totiž, má-li pracovník možnost obstarat si příjem jiným způsobem („nezávisle“ na platformě), indikuje to spíše osobu samostatně výdělečně činnou. Konstatování, že pracovník „má možnost“, ovšem značí nejen možnost ve smyslu potenciality, ale pro účely hodnocení míry závislosti se musí jednat též o materiální realizaci této možnosti. Jinými slovy řečeno, **pracovník nebude závislý na platformě, pokud si dokáže zajistit (a zajišťuje si bez dalšího) i jiný příjem**. Judikatura uvedené koncentruje do otázky, zda odměna tvoří „(ne nutně jediný, ale ekonomicky významný) zdroj zaměstnancových příjmů“.¹⁹ Právě tento stěžejní aspekt blíže rozvádí rozhodnutí NSS,²⁰ dle kterého „onou hranici (v judikatuře dosud jen částečně vymezenou), kdy nelze jednu osobu označit za ekonomicky závislou na jiné, je schopnost této osoby (intelektuálně, odborně, jazykově či jinak podmíněná) si podnikáním samostatně zajistit příjem i v případě, kdy jí nebude zajišťován jejím dlouhodobým spolupracovníkem. Pokud takovou schopnost určitá osoba nemá, je uzavření pracovněprávního vztahu jistě v jejím zájmu, a tedy je splněn daný definiční prvek závislosti.“²¹

Současně vedle výše uvedeného samozřejmě hrozí další zastírání skutečných vazeb (např. pokud pracovník bude konat činnost sice pro více právnických osob, avšak ve svém důsledku bude dáno jednotné řízení, kontrola, shodný proces realizace výkonu

práce a mnohdy bude na konci řetězce právnických osob jedna a ta samá osoba jako koncový příjemce výhod z činnosti pracovníka), přičemž takovéto jednání je nezbytné rozklíčovat pro budoucí konstatování obcházení zákona.²²

Pokud jde o další rovinu míry osobní a hospodářské závislosti, bylo přihlédnuto k tomu, že ke kurýřům je *en bloc* přístupováno jako k osobám podřízeným, když ty mohly být hodnoceny koncovými zákazníky (za realizovaný rozvoz zakázky), s čímž dále koresponduje dotaz na hodnocení kurýřů na pronajmaném automobilu „Jak řídím?“.

Nadto bylo dalším aspektem zjištění, že **si kurýři zakládali shodné živnostenské oprávnění v souvislosti se zahájením spolupráce s platformou**. Krátká časová souvislost ve vztahu k navázání spolupráce s platformou spolu s věcným aspektem shodného živnostenského oprávnění v předmětu podnikání (*Silniční motorová doprava – nákladní provozovaná vozidly nebo jízdními soupravami o největší povolené hmotnosti přesahující 3,5 tuny, jsou-li určeny k přepravě zvířat nebo věcí*) indikoval osobní a hospodářskou závislost kurýřů.

Výkon práce dle pokynů platformy byl dalším znakem, který byl zkoumán, kdy jako východiska byly uváděny pracovněprávní pokyny na straně jedné (konkrétní pokyny, zadávané v průběhu výkonu práce, jejichž plnění podléhá kontrole a příp. je upřesňováno a doplňováno, kdy součástí uvedeného jsou taktéž pracovní prostředky určené zaměstnavatelem a zaměstnanec nemá svobodnou volbu postupu) a příkazy v občanskoprávních či obchodně-právních vztazích na straně druhé [pokyn k provedení konkrétního díla či poskytnutí služby (se specifikací jakosti a doby provedení), kdy proces (postup) k dosažení výsledku, včetně využitých prostředků, je zásadně v dispozici zhotovitele či příkazníka]. V případě kurýřů ovšem **nebyla dána volnost při výběru postupů ani nástrojů** (automobil, telefon s aplikací, platební terminál), kterými realizovali práci, ostatně ani co do termínů a časů realizace nebyly u kurýřů podmínky typické pro OSVČ. „Plnění bylo průběžně organizováno, aktualizováno a kontrolováno, tedy nacházeli se v organizační struktuře obviněného.“²³ **Činnost kurýřů navíc byla průběžně kontrolována prostřednictvím GPS a mobilní aplikace**. V této souvislosti SÚIP uzavírá, že **se v předmětném případě nemohlo jednat o vztah občanskoprávní ve smyslu příkazní smlouvy**.^{24, 25}

Výkon práce jménem zaměstnavatele byl v posuzovaném případě taktéž naplněn, neboť kurýři vystupovali při doručování zakázky jménem platformy (automobil s logem platformy), přijímali platby pro platformu, přičemž dle SÚIP je vnímání pracovníků ze strany třetích osob (koncových zákazníků platformy) velmi podstatným prvkem, kdy vzhledem k celkové prezentaci služby ohledně platformy je tento prvek u kurýřů taktéž naplněn. Uvedený prvek přitom představuje objektivní kategorii (jak se činnost jeví pro vnějšího nestranného a nezávislého pozorovatele).

Nadto byla v předmětném rozhodnutí zkoumána **autonomie vůle**, kdy vztah platformy a kurýřů jako OSVČ vzešel z údajného požadavku na straně kurýřů. V tomto směru SÚIP zevrubně vypořádával argumentaci platformy ve vztahu k otázce, zda s ohledem na autonomii vůle smluvních stran ty mohou upřednostnit občanskoprávní vztah před vztahem pracovněprávním, přičemž s poukazem na vztah občanského zákoníku a zákoníku práce, s ohledem na kogentní úpravu § 3 zák. práce, a dále s ohledem na rozlišení závislé činnosti a závislé práce uzavírá, že autonomie vůle smluvních stran je omezená do té míry, v jaké se smluvní strany rozhodnou realizovat činnost naplňující znaky závislé práce mimo základní pracovněprávní vztah. Pokud se strany rozhodnou založit vzá-

jemnou spolupráci, jejímž předmětem bude výkon závislé práce, at již bude formálně označena smlouva jakkoli, je zde dán pracovněprávní smluvní přímus (k uzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti), kdy v opačném případě se jedná o umožnění zastřehného zaměstnání. K poslednímu uvedenému rozlišení závislé činnosti a závislé práce je možné odkázat na nedávné rozhodnutí NSS.²⁶

Kurýři měli s platformou uzavřenou smlouvu o spolupráci a smlouvu o přepravě věcí, která ovšem dle SÚIP nemohla být smlouvou o přepravě věcí, kdy bylo odkázáno na § 2555 odst. 1 o. z., dle kterého „smlouvou o přepravě věcí se dopravce zavazuje odesílateli, že přepraví věc jako zásilku z místa odeslání do místa určení, a odesílatel se zavazuje zaplatit dopravci přepravné“, přičemž platforma požadovala rozvoz zásilek do budoucna (minimálně po dobu sjednanou ve smlouvě, tj. v daný kalendářní den), a dále ujednání rámcové smlouvy neodpovídalo výkladu provedenému v rozsudku Nejvyššího soudu (též jen „NS“) ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2704/2009, podle kterého „byť je smlouva o přepravě věcí smlouva konsensuální, smluvní strany musí vždy přesně vymezit zásilku i místo odeslání a určení. Rámcové vymezení není pro přepravní smlouvu dostačující.“ V této souvislosti SÚIP ovšem nijak nevyořadává aplikaci též na poměry o. z.,

22 V podrobnostech ke kumulaci a řetězení subjektů (a vztahů) v dalším připravovaném článku.

23 Rozhodnutí OIP, str. 32.

24 Příkazcovy pokyny jsou pro příkazníka určující, přesto v případě zřejmého nesprávného pokynu příkazník nemusí úkol splnit, učiní tak jen tehdy, pokud na splnění příkazu trvá (§ 2433 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, též jen „o. z.“). Odchylení se od příkazu je možné, pokud je to nezbytné a pokud nelze včas získat souhlas pro odchylení se od příkazu. Oproti pracovněprávnímu pokynu lze v případě plnění příkazu použít každého prostředku, kterého vyžaduje povaha obstarávané záležitosti, jakož i takového, který se shoduje s vůlí příkazce (§ 2432 o. z.). Oproti tomu srov. § 101 odst. 6, § 104 zák. práce atp.

25 „Vzhledem k tomu, že příkaz je vykonáván (obdobně jako závislá práce) podle pokynů příkazce (§ 2432 odst. 1) a příkazník stejně jako zaměstnanec odpovídá za řádný průběh plnění závazku, nikoliv za výsledek činnosti, je zřejmé, že rysy obou právních vztahů se stýkají. Pracovněprávní úprava má přednost vždy, dojde-li k naplnění definice závislé práce podle § 2 odst. 1 zák. práce. Klíčovým znakem pracovněprávních vztahů, který je odlišuje od jiných soukromoprávních smluvních typů, je vztah nadřízenosti a podřízenosti“ (NS 23 Cdo 144/2014). J. Balarin: § 2430 [Základní ustanovení], in J. Petrov, M. Výtisk, V. Beran a kol.: Občanský zákoník, 2. vydání (2. aktualizace), C. H. Beck, Praha 2023, marg. č. 9.

26 Rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2023, č. j. 10 Ads 235/2021-31.

30. 11.

9.00–15.00

4990 Kč
6 038 Kč s DPH

**BECK AKADEMIE
SEMINÁŘE**

SEMINÁŘ: Nový stavební zákon

Přednáší spoluautorka
stavebního zákona
a jeho prováděcích vyhlášek
Mgr. Jana Machačková

přesto např. Zagol dovozuje přenositelnost i ve vztahu k o. z.,²⁷ a činí tak i některé nalézací soudy.²⁸ K tomu platforma konstatovala, že se „dílčí smlouvy o přepravě zásilky uzavírají na základě akceptace objednávek“,²⁹ avšak dané SÚIP vyvrátil tím, že ujednání o dílčích smlouvách smluvní podmínky neobsahovaly, když upravovaly jen objednávky ze strany platformy, avšak ty nebylo možné akceptovat již jen pouhým přihlášením se do aplikace za situace, kdy kurýři neměli možnost odmítnout jednotlivé zakázky (rozvozy), které jim byly automaticky po dobu dostupnosti bez dalšího přidělovány. „Kurýři nevěděli po přihlášení do aplikace, kolik souborů zakázek se zásilkami obdrží, neboť po rozvezení jim byla bez dalšího přidělena další várka zásilek k rozvezení. Kurýři tak výhradně zajišťovali podnikání obviněného, do něhož vkládali pouze svoji pracovní činnost. Nelze také přehlédnout, že kurýři s obviněným uzavírali rovněž Rámcové smlouvy o pronájmu a užívání vozidla a mobilního telefonu. Uzavření rámcové smlouvy nájemní je již ze své podstaty absurdní, neboť nájemní smlouva je v ust. § 2201 o. z. definována: Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se zavazuje platit za to pronajímateli nájemné. V dané věci se nejednalo o přenechání určité věci (automobilu či mobilního telefonu), jak potvrzovali kurýři jako zaměstnanci obviněného nebo kurýři jako OSVČ, ale de facto o využívání jakéhokoliv volného vozidla či mobilního telefonu, kte-

rý byl k dispozici u obviněného, neboť, jak opakovaně kurýři potvrzovali, se v autech střídali, po rozvozu zakázek auto vraceli (pokud nerozváželi i druhý den), o auta se nijak nestarali (nehradili pohonné hmoty ani servis; v době servisu využívali jiná auta) atp. Z toho je nabíledni, že těmito rámcovými nájemními smlouvami bylo pouze upraveno právo kurýřů k využívání jakéhokoliv vozidla z vozového parku obviněného. Jedná se tak de facto o přidělování pracovních prostředků, za které však obviněný požadoval úhradu.“³⁰

Ve vztahu k otázce společenské škodlivosti SÚIP vypočítává **velmi zásadní dotčení veřejného zájmu**, když u řešených patnácti zastřených pracovněprávních vztahů stát přicházel každý měsíc na odvodech o částku přesahující 350 000 Kč.

Dílčí shrnutí

Uvedené rozhodnutí [kterým byla platforma uznána vinnou ze spáchání přestupku, jenž byl spáchán tím, že tato platforma umožnila výkon nelegální práce dle § 140 odst. 1 písm. c) zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti] bylo následně potvrzeno Státním úřadem inspekce práce,³¹ což znamená relativně striktní přístup SÚIP k přístupu výkonu závislé práce v rámci digitálních pracovních platform. Ač lze v odborné diskusi zaznamenat vzájemně rozličné přístupy,^{32, 33} a přestože by se i k samotnému analyzovanému rozhodnutí bylo možné v jednotlivostech stavět s výhradou, jedná se zcela jistě o krok správným směrem, kdy obdobné snahy o omezení práv zaměstnanců a nákladové optimalizace nemohou ani pod rouškou „doby nových technologií“ obstát v případě, kdy dochází k výkonu nelegální závislé práce. Jak konstatoval odvolací správní orgán, není navíc namístě ani argumentace obdobným jednáním konkurence, neboť jednak platforma postupovala protiprávně, a za druhé je v případě nelegálního zaměstnávání neoprávněně zvýhodněna vůči všem zaměstnavatelům, kteří pracovněprávní předpisy dodržují [nikoli jen vůči zaměstnavatelům na (pro platformu) relevantním trhu].³⁴

Závěr

Jak bylo rozebráno, **ač digitální pracovní platformy přistupují k výkonu závislé práce mnohdy jako k výkonu práce osobami samostatně výdělečně činnými, takovýto náhled nesdílí orgány inspekce práce**, které již v minulosti rozhodly pravomocně o přestupku za jednání, kterým byl umožněn výkon nelegálního zaměstnání. Pokud jde o naplnění znaků závislé práce, může se jevit problematické, jak přistupovat k otázce prvku nadřízenosti a podřízenosti v podmnožině otázky osobní a hospodářské závislosti. V této souvislosti lze odkázat na rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2023, č. j. 10 Ads 235/2021-31, který uzavírá, že tato podmínka nebude naplněna za situace, kdy je pracovník schopen (na základě určitých specifík *intelektuálně, odborně, jazykově či jinak podmíněně*) si podnikáním zajistit příjem.

Je otázkou, jakým způsobem budou k uvedené problematice v budoucnu přistupovat správní soudy, avšak již v tuto chvíli je zřejmé, že orgány inspekce práce opakovaně (v některých případech doposud nepravomocně) rozhodly o nelegálním zaměstnávání v rámci digitálních pracovních platform.

V obecné rovině tedy lze doporučit vyšší obezřetnost při sjednávání obchodních vztahů, které při samotné realizaci mohou naplnit znaky závislé práce.³⁵ ❖

- 27 M. Zagol: Náležitosti smlouvy o přepravě věci ve vztahu k právu na pojistné plnění [online], Právní prostor, 18. 9. 2019 [cit. 7. 8. 2023], dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/nalezitosti-smlouvy-o-preprave-veci-ve-vztahu-k-pravu-na-pojistne-plneni>.
- 28 Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 38 C 233/2021.
- 29 Rozhodnutí OIP, str. 37.
- 30 Tamtéž.
- 31 Rozhodnutí Státního úřadu inspekce práce ze dne 22. 8. 2019, č. j. 3961/1.30/19-4 (též jen „rozhodnutí o odvolání“). Odvolací orgán zamítl odvolání pro neúvodnost a potvrdil prvostupňové analyzované rozhodnutí. Se správní úvahou oblastního inspektorátu odvolací orgán v zásadě souhlasil a nad rámec uvedeného ji doplnil úvahou vlastní (avšak obsahově blíže shodnou té, ke které došel oblastní inspektorát, srov. str. 14 a násl. rozhodnutí o odvolání).
- 32 P. Stonjek: Sdílená ekonomika – kdy se již jedná o podnikání? In op. cit. sub 4, str. 284.
- 33 M. Krupa, op. cit. sub 2, str. 86.
- 34 Rozhodnutí o odvolání, str. 21.
- 35 Článek vznikl jako vědecký výstup v rámci projektu GA ČR s názvem *Gig ekonomika a její normativní rozměr v oblasti pracovněprávních vztahů*, č. projektu 21-308335.

ZÁKONÍK PRÁCE

- velká novela zákoníku práce od 1. 10. 2023
- home office
- dohody o provedení práce
- povinnosti zaměstnavatele

více na www.zp.sagit.cz

inzerce

Nejvyšší soud:

K doručování usnesení s výzvou k odstranění nedostatků podání vyhlášeného při jednání konaném v přítomnosti účastníka nebo jeho zástupce

Usnesení, kterým předseda senátu podle § 43 odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, vyzval účastníka řízení k tomu, aby opravil nebo doplnil podání, které neobsahuje všechny zákonné náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčitě, se tomuto účastníkovi nedoručuje, bylo-li vyhlášeno při jednání konaném v přítomnosti tohoto účastníka nebo jeho zástupce.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2023, sp. zn. 30 Cdo 2950/2022

K věci:

Soud prvního stupně usnesením odmítl podání žalobkyně v části, v níž se domáhala vůči žalované zaplacení částky 2 810 000 Kč z titulu náhrady nemajetkové újmy, která jí měla být způsobena nezákonným rozhodnutím. Svě rozhodnutí soud prvního stupně založil na aplikaci § 43 odst. 2 o. s. ř., neboť dospěl k závěru, že zmíněné podání, kterým bylo zahájeno řízení o požadavku žalobkyně na zaplacení částky 3 500 000 Kč s příslušenstvím, není v části, jež se týká nároku na zaplacení částky 2 810 000 Kč, způsobilé k tomu, aby na jeho podkladě bylo v řízení dále pokračováno. **Při jednání, které se ve věci konalo dne 31. 3. 2021, soud prvního stupně vyhlásil usnesení, jímž žalobkyni vyzval, aby odstranila vadu žaloby** spočívající v absenci údaje o tom, jaká část z požadovaného finančního zadostiučinění připadá na to které nezákonné rozhodnutí, o jakou nemajetkovou újmu se jednalo a z čeho žalobkyně dovozuje vztah příčinné souvislosti mezi touto újmou a příslušným rozhodnutím. Za účelem doplnění žaloby jí současně stanovil lhůtu v délce 10 dnů, přičemž žalobkyni poučil o tom, že v případě nedoplnění žaloby o uvedené údaje bude rozhodnuto o jejím částečném odmítnutí. Protokol o jednání, v němž bylo vyhlášené usnesení zachyceno, byl poté žalobkyni rovněž doručen, a to dne 3. 5. 2021. Odvolací soud usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil. Odvolací soud se v souvislosti s obsahem odvolacích námitek též vyjádřil k výzvě, jejímž prostřednictvím soud prvního stupně žalobkyni k doplnění její žaloby vedl, přičemž s poukazem na § 168 o. s. ř. rovněž dodal, že vzhledem k přítomnosti žalobkyně i jejího zástupce na uvedeném jednání nebylo třeba vyhlášené usnesení žalobkyni doručovat.

Žalobkyně v dovolání klade otázku, zda usnesení vydané podle § 43 odst. 1 o. s. ř., které bylo vyhlášeno při jednání konaném v přítomnosti účastníka, jehož se v usnesení obsažená výzva k odstranění vad jeho podání týkala, jakož i v přítomnosti jeho právního zástupce, je soud povinen též tomuto právnímu zástupci následně doručit způsobem, jakým se doručuje usnesení o odmítnutí podání ve věci samé. Při řešení této otázky přitom odvolací soud podle názoru žalobkyně pochybil, pokud uzavřel, že zmíněné usnesení nebylo třeba žalobkyni, resp. jejím právnímu zástupci, za uvedených okolností doručovat.

Z odůvodnění:

Ve vztahu k otázce, zda je usnesení vydané podle § 43 odst. 1 o. s. ř., které bylo vyhlášeno při jednání, jehož se zúčastnil žalobce, kterého se v něm obsažená výzva týkala, jakož i jeho právní zástupce, nezbytné žalobcovu právnímu zástupci následně též doručit, **je dovolání přípustné, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, není však důvodné.**

Z § 168 o. s. ř. plyne, že usnesení vyhlášené při jednání se účastníkům řízení zásadně nedoručuje. Výjimku z této zásady představují čtyři situace, a to a) proti usnesení je přípustné odvolání, b) proti usnesení je přípustné dovolání, c) doručení usnesení je třeba pro vedení řízení a d) účastníkům je usnesením ukládána nějaká povinnost. Aby bylo možné přijmout závěr, že je soud povinen usnesení vydané podle § 43 odst. 1 o. s. ř. účastníkovi řízení doručit, musí být některá z těchto výjimek naplněna. Tak tomu však v případě, bylo-li takové usnesení vyhlášeno při jednání v přítomnosti účastníka, jemuž byla výzva k doplnění podání adresována, popř. v přítomnosti jeho zástupce, není.

Především se v případě výzvy k odstranění vad podání jedná o usnesení, proti němuž není odvolání přípustné, neboť tak stanoví § 202 odst. 1 písm. b) o. s. ř., **přičemž v úvahu nepřichází ani možnost napadnout takové usnesení dovoláním.** Na rozdíl od situace, kdy bude usnesení vycházející z aplikace § 43 odst. 1 o. s. ř. vydáno v souladu se svým účelem v době před nařízením jednání (neboť se jedná o procesní institut, jehož využití by v souladu s § 114 odst. 1 o. s. ř. mělo nařízení jednání předcházet) a kdy bude jeho doručení účastníkovi, jemuž je určeno, nezbytné pro další vedení řízení (neboť v opačném případě by se o něm tento účastník velmi pravděpodobně vůbec nedozvěděl), v případě, kdy toto usnesení bude (výjimečně) vyhlášeno až při samotném jednání, a to v přítomnosti dotčeného účastníka, nebo alespoň v přítomnosti jeho zástupce, potřeba jeho doručení tomuto účastníkovi pro další vedení řízení odpadá. Účastník při vyhlášení tohoto usnesení nejenže získává informaci o jeho přesném obsahu, ale v případě potřeby může též požádat soud o poskytnutí kopie zvukového záznamu z tohoto jednání, popř. kopie protokolu, byl-li z jednání pořizován, jehož součástí bude i zaznamenaný obsah vyhlášeného usnesení.

Naplněna pak není ani poslední z výjimek upravených v § 168 odst. 2 o. s. ř., podle níž se doručuje usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost. Povinnost uvést

v podání, kterým se zahajuje řízení, mj. též srozumitelné vylíčení rozhodujících skutečností, ze kterých má žalobní požadavek vyplynout, jakož i to, čeho se navrhovatel domáhá, soud účastníkovi předmětným typem usnesení neukládá, neboť ta vyplývá ze znění § 42 odst. 4 o. s. ř., ve spojení s § 79 odst. 1 o. s. ř. V souladu s těmito ustanoveními návrh na zahájení řízení musí obsahovat kromě obecných náležitostí, jimiž jsou údaj o tom, kterému soudu je určen, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a kromě podpisu a data také jméno, příjmení, bydliště účastníků, popř. rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, identifikační číslo, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popř. též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Tato povinnost přitom účastníka stíhá již od okamžiku, kdy se se svým návrhem na soud obrátil; jedná-li se o návrh na zahájení řízení, tedy od okamžiku, kdy bylo tímto návrhem řízení zahájeno (srov. § 82 odst. 1 o. s. ř.). Pakliže však navrhovatel (žalobce) tuto svou procesní povinnost nesplní, soud, aniž by mu ji sám ukládal, jej usnesením podle § 43 odst. 1 o. s. ř. k jejímu řádnému splnění ve stanovené lhůtě vyzve, přičemž jej současně poučí o tom, v čem konkrétně nesplnění zmíněné povinnosti spočívá a jak má dotčený účastník postupovat, aby svou povinnost dodatečně splnil. O usnesení, kterým by byla účastníku řízení ukládána povinnost, jak je tomu kupř. u usnesení o uložení pořádkové pokuty (§ 53 odst. 1 o. s. ř.), o nařízení předběžného opatření (§ 76 odst. 1 o. s. ř.) nebo o povinnosti účastníka složit zálohu na náklady důkazu (§ 141 odst. 1 o. s. ř.), se zde tudíž nejedná.

Usnesením vydaným podle § 43 odst. 1 o. s. ř. soud plní svou konkrétní (dílčí) poučovací povinnost, která je obecně upravena v § 5 o. s. ř. (v souladu s nímž soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech) a jejímž prostřednictvím soud naplňuje jeden ze základních předpokladů práva na spravedlivý proces zaručeného především v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 1331/07). Skutečnost, že se tak podle výslovného požadavku § 43 odst. 1 o. s. ř. děje formou usnesení, na této podstatě procesního úkonu soudu nic nemění.

Pro srovnání lze v této souvislosti zmínit i jiný příklad konkrétní poučovací povinnosti soudu, který upravuje § 118a o. s. ř. Ten dopadá na situace, kdy účastník v řízení nesplnil svou procesní povinnost tvrzení (nevylíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo je uvedl neúplně – viz § 118a odst. 1 o. s. ř.) nebo kdy nesplnil svou povinnost důkazní (dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení – viz § 118a odst. 3 o. s. ř.). Přestože důsledky spojené s nesplněním některé z těchto procesních povinností mohou být pro účastníka podstatně závažnější, než jak je tomu v případě odmítnutí žaloby pro její neúplnost nebo nesrozumitelnost, neboť na rozdíl od posledně zmíněné procesní situace zamítnutí žaloby pro neunesení břemene tvrzení či důkazního břemene zakládá ve vztahu k později zahájenému řízení o téže věci překážku věci rozsouzené (§ 159a odst. 4 o. s. ř.), takové poučení se poskytuje výhradně v průběhu jednání (popř. při přípravném roku nařízeném podle ust. § 114c o. s. ř.), jehož se dotčený účastník zúčastnil, přičemž se tomuto účastníkovi nedoručuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 29 Odo 832/2006,

ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2528/2010, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3945/2013). Ani z tohoto pohledu tedy nezbytnost doručení písemného vyhotovení usnesení vydaného podle § 43 odst. 1 o. s. ř., které bylo vyhlášeno při jednání konaném v přítomnosti účastníka, vůči němuž v něm obsažená výzva a poučení směřovaly, dovést nelze.

Nejvyšší soud proto uzavírá, že usnesení, kterým předseda senátu podle § 43 odst. 1 o. s. ř. účastníka řízení vyzval k tomu, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité, se tomuto účastníkovi nedoručuje, bylo-li vyhlášeno při jednání konaném v přítomnosti tohoto účastníka nebo jeho zástupce. V posuzované věci tak žalobkyně byla povinna k výzvě obsažené v usnesení vydaném podle § 43 odst. 1 o. s. ř., které bylo vyhlášeno při jednání konaném dne 31. 3. 2021 v přítomnosti jejího jednatele i právního zástupce, odstranit v ní specifikované vady žaloby, aniž by bylo nutné jí (jejímu právnímu zástupci) toto usnesení též podle § 168 odst. 2 o. s. ř. doručit.

Komentář:

Významné rozhodnutí Nejvyššího soudu vysvětluje postup soudu, kdy podání neobsahuje zákonné náležitosti a soud účastníka vyzývá k jeho doplnění. Přestože v soudní praxi zcela převažuje postup, kdy tuto výzvu soud doručuje účastníku v písemné formě, rozhodnutí zdůrazňuje, že taková výzva může být realizována i v rámci soudního jednání; v takovém případě se účastníkovi nedoručuje, jestliže byl u tohoto jednání sám nebo prostřednictvím svého zástupce přítomen.

Písemná forma odstraňování vad podání vychází z obecného předpokladu, že teprve pokud je žaloba bez vad, lze ji doručit žalovanému k vyjádření, resp. následně nařídit k projednání věci jednání. Může se však stát, že potřeba odstranění – z nějakého důvodu – vady podání vyjde najevo až v průběhu jednání. Půjde sice s ohledem na to, že jednat by měl soud již o bezvadné žalobě, o výjimečné případy, nicméně je nelze zcela vyloučit. V takovém případě je v souladu s principem hospodárnosti řízení, že **soud nedoručuje jednání za účelem doručení písemné výzvy k odstranění, ale vyhlásí usnesení ukládající účastníku takovou povinnost přímo u jednání soudu.** Měla-li by být taková výzva pak ještě opětovně účastníku doručována, pak by takový postup řízení nijak neurychlil. Podle publikovaného rozhodnutí pak dostačuje, aby u jednání byl přítomen i jenom účastník nebo jeho zástupce, tzn. není podmínkou takového postupu účast zástupce účastníka u jednání, ale je dostačující, jestliže je u jednání přítomen sám účastník.

Přestože v soudní praxi bude vždy převažovat postup podle § 43 o. s. ř. v písemné formě, je dobré vědět, že to není jediný způsob, kterým může docházet ze strany soudu ke snaze odstranit nedostatky podání.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokátnidenik.cz v rubrice Judikatura.

Celý judikát najdete na stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz:

Ústavní soud:

K předpokladům přípustnosti dovolání: formalistický výklad a odchýlení se od judikatury Ústavního soudu, ESLP či SD EU

Plynou-li předpoklady přípustnosti dovolání dostatečně z právní argumentace obsažené v dovolání, nelze takové dovolání odmítnout jako vadné jen pro absenci výslovného odkazu na jeden z předpokladů přípustnosti. Dovolání je nutné posuzovat podle jeho obsahu. Předestře-li tedy dovolatel právní otázku a uvede konkrétní judikaturu, s níž je řešení odvolacího soudu v rozporu, splní tím požadavek na vymezení toho, v čem spatřuje předpoklady přípustnosti dovolání. Nemusí jít přitom pouze o judikaturu odvolacího soudu, ale také o judikaturu Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva či Soudního dvora Evropské unie. Opačný postup je v rozporu s právem na přístup k soudu, které tvoří součást práva domáhat se stanoveným postupem soudní ochrany podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Založí-li dovolatel předpoklad přípustnosti dovolání na tom, že se odvolací soud při řešení otázky hmotného či procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva, nelze takové dovolání odmítnout jen proto, že dovolání explicitně nevymezuje odchýlení se od rozhodovací praxe také odvolacího soudu. Akceptování opačného výkladu by vedlo k tomu, že by v rozporu s principem subsidiarity a hospodárnosti řízení musel takové odchýlení se od judikatury napravit až Ústavní soud.

**Nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2023,
sp. zn. I. ÚS 1585/23**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátili stěžovatelé, kteří se podanou ústavní stížností domáhali zrušení napadeného usnesení Nejvyššího soudu, neboť byli toho názoru, že jím bylo porušeno právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). **V předmětné věci byla předmětem posouzení Ústavním soudem (procesní) otázka, zda Nejvyšší soud neodepřel stěžovatelům právo na přístup k soudu, když odmítl jejich dovolání pro vady, neboť neobsahovalo vymezení jednoho z předpokladů přípustnosti dovolání.**

Ústavní soud předně poukázal na to, že ústavně konformnímu výkladu § 237, § 241a odst. 1, 2 a 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), se podrobně věnoval ve stanovisku pléna ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (ST 45/87 SbNU 905; č. 460/2017 Sb.; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>). Ústavní soud proto shrnul a dovysvětlil principy z tohoto stanoviska ve vztahu k projednávané věci.

Ústavní soud uvedl, že z výše citovaných ustanovení o. s. ř. plyne, že Nejvyšší soud při podaném dovolání nejprve posuzuje, zda dovolání obsahuje zákonem vyžadované náležitosti (vč. vymezení, v čem je spatřováno splnění předpokladů přípustnosti dovolání), a až pak hodnotí, zda je jeden z předpokladů přípustnosti dovolání v konkrétním případě splněn. V prvním případě Nejvyšší soud posuzuje podání z čistě formálního hlediska a podle § 243f odst. 2 o. s. ř. pak může dovolání odmítnout pro vady předsedou senátu

nebo pověřeným členem senátu (podobně jako když o nepřípustnosti ústavní stížnosti rozhoduje soudce zpravodaj) – první fáze. Teprve následně, obsahuje-li dovolání veškeré náležitosti, přistupuje Nejvyšší soud k posouzení samotné přípustnosti – druhá fáze. Je-li přípustnost dovolání dovolatelem shledávána v některém z předpokladů uvedených v § 237 o. s. ř., avšak Nejvyšší soud splnění těchto předpokladů neshledá (a neshledá ani jiný předpoklad přípustnosti), dovolání odmítne jako nepřípustné (podle § 243c odst. 2 o. s. ř., učiní tak v senátu, a to za souhlasu všech jeho členů). Zatímco posouzení splnění náležitostí dovolání (1. fáze) je čistě procesního charakteru, otázka, zda je splněn jeden z předpokladů přípustnosti (2. fáze), je již (kvazi)meritorním posouzením návrhu (podobně jako při odmítání ústavních stížností pro zjevnou neopodstatněnost). Až ve třetí fázi pak Nejvyšší soud příp. může posoudit, zda tu důvody pro jeho zásah skutečně jsou (srov. body 40-41 citovaného stanoviska), a dovolání tedy posuzuje meritorně.

Ústavní soud dovodil, že **první fáze přezkumu náležitostí dovolání, pomíneme-li obecné náležitosti, se skládá z pěti kroků** (viz výše citovaná ustanovení o. s. ř.). Nejvyšší soud zkoumá: 1. zda dovolatel označil rozhodnutí, proti kterým dovolání směřuje, 2. zda vymezil rozsah, ve kterém tato rozhodnutí napadá (tj. které výroky či jejich části), 3. zda vymezil dovolací důvod, jímž může být pouze nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem. Dovolací důvod proto musí být vymezen tak, že dovolatel 3a) uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a 3b) vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení. V tomto třetím kroku tedy půjde především o polemiku dovolatele s právními závěry odvolacího soudu. Dále zkoumá, 4. zda dovolatel uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Tyto předpoklady přípustnosti jsou uvedeny v § 237 a 238a o. s. ř. U předpokladů přípust-

nosti podle § 237 o. s. ř. musí Nejvyšší soud vždy předně posoudit, zda z dovolání plyne 4a) otázka hmotného nebo procesního práva, kterou má Nejvyšší soud řešit. Je-li v dovolání přítomna, pak zbývá zhodnotit, zda dovolatel 4b) vysvětlil, který ze čtyř možných předpokladů přípustnosti podle § 237 o. s. ř. je naplněn a jak konkrétně. Pokud např. dovolatel tvrdí, že se odvolací soud při řešení oné otázky hmotného či procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe, vymezí, která konkrétní rozhodnutí odvolací soud nerespektoval (ve vztahu k oné otázce hmotného či procesního práva). Následně zkoumá, 5. zda dovolání obsahuje dovolací návrh (petit).

Ústavní soud poznamenal, že **pro splnění těchto náležitostí nepostačí pouhé povšechné konstatování či odkaz na zákonné ustanovení**. Vždy je třeba, aby dovolatel aplikoval obecnou právní normu na projednávanou věc. Na druhé straně **však Nejvyšší soud nesmí postupovat příliš formalisticky a vyžadovat např. doslovné citace zákona či spisové značky jednotlivých rozhodnutí, je-li jejich identifikace zřejmá z obsahu dovolání** (srov. bod 42 stanoviska). Klade-li Nejvyšší soud na dovolatele co do vymezení předpokladů přípustnosti vyšší nároky, než stanoví zákon, nebo když, ať už záměrně či z nedbalosti, nevezme v potaz, že dovolání vadami netrpí, může dojít k porušení základního práva dovolatele na přístup k soudu. Neobsahuje-li však dovolání výše vymezené náležitosti plynoucí z § 237 a 241a o. s. ř., není odmítnutí takového dovolání pro vady porušením základních práv dovolatele.

Ústavní soud dodal, že odmítnutí dovolání pro vady není postupem přehnaně formalistickým třeba jen proto, že si možný vztah napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a ustálené rozhodovací praxe mohl Nejvyšší soud posoudit či dovodit sám. Tím by totiž byl účel právní úpravy v občanském soudním řádu zcela popřen a požadavek na vymezení, v čem spatřuje dovolatel splnění předpokladů přípustnosti dovolání, by ztratil svůj význam. Pokud by stačilo, že si Nejvyšší soud dovodí předpoklady přípustnosti sám, odpadá tím předpoklad, že se advokát seznámí s judikaturou, zváží, zda v jejím světle má význam mimořádný opravný prostředek podat, a následně získané poznatky zakomponuje do svého podání, díky čemuž poskytne svému klientovi kvalitnější právní pomoc a zároveň přispěje k efektivitě a přesnosti rozhodování Nejvyššího soudu (srov. bod 61 stanoviska).

Vymezí-li tedy dovolatel předpoklad přípustnosti dovolání tak, že se odvolací soud při řešení otázky hmotného nebo procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe nikoliv odvolacího soudu, jak plyne z jazykového výkladu § 237 o. s. ř., ale od ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu, nelze podle Ústavního soudu takové dovolání jen z tohoto důvodu odmítnout. Opačný výklad by byl v rozporu s čl. 4 Ústavy, podle níž jsou základní práva a svobody pod ochranou (celé) soudní moci, nikoliv pouze Ústavního soudu, který v těchto otázkách judikaturu především sjednocuje.

Ústavní soud konstatoval, že vzhledem k mezinárodním závazkům České republiky, postavení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v českém právním řádu a roli Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) při sjednocování lidskoprávní judikatury ve státech Rady Evropy platí, že **uvedená východiska je třeba aplikovat i na rozpor s ustálenou rozhodovací praxí ESLP namítaný v dovolání**. Založí-li dovolatel předpoklad přípustnosti dovolání na tom, že se odvolací soud při řešení otázky hmotného či procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe ESLP,

nelze takové dovolání odmítnout jen proto, že dovolání explicitně nevymezuje odchýlení se od rozhodovací praxe také dovolacího soudu. Akceptování opačného výkladu by vedlo k tomu, že by v rozporu s principem subsidiarity a hospodárnosti řízení musel takové odchýlení se od judikatury napravovat až Ústavní soud. Podobně Ústavní soud již v minulosti uvedl, že ústavně konformní výklad § 237 o. s. ř. vyžaduje, aby za dovolání splňující zákonné náležitosti bylo považováno i dovolání směřující proti rozhodnutí, které závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe **Soudního dvora Evropské unie** (viz náleze ze dne 22. 11. 2022, sp. zn. I. ÚS 2839/21, body 48-49).

Ve shodě s nálezem ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251), Ústavní soud dovodil, že v případě pochybností o splnění náležitostí dovolání má Nejvyšší soud volit vstřícnější přístup vzhledem k právu jednotlivce na přístup k soudu, a umožnit tak alespoň kvazimeritorní posouzení věci v rámci 2. fáze přezkumu (bod 21 cit. nálezu). Zamezí-li Nejvyšší soud nedodržením výše uvedených principů jednotlivci přístup k soudu a poruší-li tím jeho právo na soudní ochranu, nápravou tohoto porušení je pak vrácení věci tomuto soudu s tím, aby se jí řádně zabýval. Zrušením rozhodnutí Nejvyššího soudu se stěžovateli vytváří procesní prostor pro ochranu jeho práv a zhodnocení uplatněných námitek uvnitř soustavy soudů. Neexistuje tedy obvykle žádný důvod, aby Ústavní soud v rozporu se zásadou subsidiarity činnost Nejvyššího soudu v takovém případě nahrazoval a bez řádného dovolacího řízení provedl ústavněprávní přezkum rozhodnutí soudů nižšího stupně (srov. bod 63 stanoviska).

V posuzované věci dospěl Ústavní soud k závěru, že stěžovatelé v dovolání uvedli nesprávné posouzení právní otázky, na které rozsudek odvolacího soudu spočívá, a také z dovolání jasně plyne vymezení jednoho z předpokladů (resp. jedné z variant) přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., a to odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe. Stěžovatelé přitom v dovolání uvedli, že právní úvaha rozsudku odvolacího soudu je v rozporu s judikaturou Ústavního soudu i ESLP, přičemž odkázali na dvě konkrétní rozhodnutí.

Ústavní soud připustil, že stěžovatelé v dovolání nezmínili konkrétní ustanovení o. s. ř., o které opírají přípustnost dovolání, avšak § 237 ani § 241a o. s. ř. tuto náležitost nevyžaduje. Vyžaduje pouze, aby dovolání vymezilo důvod dovolání a to, v čem je spatřováno splnění předpokladů přípustnosti dovolání, které jsou stanoveny v § 237 či 238a o. s. ř. Stěžovatelé tyto podmínky naplnili, neboť z obsahu dovolání je zřejmé, že předpokladem přípustnosti je otázka hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe Ústavního soudu, resp. ESLP.

Ústavní soud uzavřel, že Nejvyšší soud se při výkladu dovolání dopustil pochybení ústavněprávního rozměru. Jelikož Nejvyšší soud odmítl dovolání pro vady již v první fázi posouzení, aniž by se zabýval tím, zda byly naplněny předpoklady přípustnosti, odepřel tím stěžovatelům právo na přístup k soudu, které tvoří součást práva domáhat se stanoveným postupem soudní ochrany podle čl. 36 odst. 1 Listiny. S ohledem na uvedené Ústavní soud napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušil.

✦ Z odůvodnění rozhodnutí zpracovala
JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D., asistentka
soudce Ústavního soudu.

Celý judikát najdete v systému NALUS na stránkách Ústavního soudu www.usoud.cz:

Nejvyšší správní soud:

K povinnosti správního soudu přerušit řízení a vyčkat rozhodnutí Soudního dvora EU o stejné právní otázce

Správní (krajský) soud nemá povinnost přerušit řízení a vyčkat rozhodnutí Soudního dvora EU v jiném řízení, jehož předmětem je zodpovězení stejné právní otázky týkající se výkladu unijního práva. Řízení však přerušit může podle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s., považuje-li tento postup za vhodný.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2023, č. j. 3 Azs 275/2022-28

K věci:

Žalobce, původem z Gruzie, požádal o udělení mezinárodní ochrany. Jeho žádost však žalovaný (Ministerstvo vnitra) rozhodnutím ze dne 19. 4. 2022 zamítl pro zjevnou nedůvodnost.

Ve svém rozhodnutí žalovaný uvedl, že v souladu s § 2 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců, považuje Česká republika Gruzii, s výjimkou separatistických regionů Abcházie a Jižní Osetie, za tzv. bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu.

Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení tohoto rozhodnutí. Mj. namítl, že označení Gruzie za bezpečnou zemi původu s teritoriálním omezením odporuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Na rozdíl od její předchůdkyně, tedy směrnice Rady 2005/85/ES o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka (dále jen „procedurální směrnice z roku 2005“), v současnosti platná procedurální směrnice podle žalobce umožňuje označit za bezpečnou pouze zemi, jejíž celé území splňuje příslušná kritéria podle čl. 37 ve spojení s přílohou I. Označení země za bezpečnou s teritoriálními či personálními výjimkami možné není.

Městský soud rozsudkem ze dne 11. 10. 2022, č. j. 2 Az 16/2022-44, rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Přitakal druhé žalobní námitce, tedy že Gruzii nebylo možné zařadit na seznam bezpečných zemí původu, neboť celé její území nesplňovalo podmínky vymezené v příloze I procedurální směrnice. V bodě 20 svého rozsudku městský soud mj. odkázal na rozsudek Krajského soudu v Brně (již výše citované č. j. 41 Az 2/2022-48) s tím, že je „vědom si toho, že k dané problematice požádal Krajský soud v Brně usnesením ze dne 20. 6. 2022, č. j. 41 Az 14/2022-30, Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžných otázkách ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie“.

Žalovaný (stěžovatel) podal proti rozhodnutí městského soudu kasační stížnost. Byl toho názoru, že v okamžiku, kdy si byl městský soud vědom existence nezodpovězených předběžných otázek, klíčo-

vých pro posouzení jím projednávané věci a podaných Krajským soudem v Brně, tak neměl ve věci samé rozhodovat. Namísto toho měl řízení v dané věci přerušit a vyčkat rozhodnutí Soudního dvora, jak tak ostatně činí sám Nejvyšší správní soud v obdobných případech.

Stěžovatel proto uzavřel, že právní názor městského soudu, že země může být označena za bezpečnou pouze jako celek, nebylo s ohledem na předložené předběžné otázky možné brát jako právně závazný. Městský soud proto pochybil, když napadené rozhodnutí žalovaného zrušil, aniž vyčkal rozhodnutí Soudního dvora o této právní otázce.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Z odůvodnění:

Projednávaná věc vznáší jedinou, nicméně podstatnou právní otázku: je krajský soud, jemuž je známo, že jiný krajský soud předložil Soudnímu dvoru žádost o zodpovězení předběžné otázky týkající se výkladu unijního práva dle druhého (pod)odstavce čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), která je rovněž relevantní pro řízení vedené před později rozhodujícím Krajským soudem, povinen přerušit řízení a vyčkat rozhodnutí Soudního dvora o již předložené předběžné otázce?

Ust. čl. 267 SFEU rozlišuje ve svém druhém a třetím (pod)odstavci mezi „soudem členského státu“, na straně jedné, a „soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva“, zkráceně též „soudem posledního stupně“, na straně druhé. Jakýkoliv soud členského státu má možnost, pokud rozhodnutí Soudního dvora o předběžné otázce považuje za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o této otázce. Naproti tomu pouze soudy posledního stupně mají povinnost se za stejných podmínek, tedy především opět za předpokladu, že považují rozhodnutí Soudního dvora za nezbytné pro jejich rozhodnutí, obracet na Soudní dvůr EU, pokud není dána žádná výjimka z této povinnosti (poprvé stanoveno v rozsudku Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, *CILFIT a další*, 283/81, body 16 až 20, nověji konsolidováno v rozsudku ze dne 6. 10. 2021, *Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi*, C-561/19, bod 39 a násl.).

Soudy, které v rámci řízení před nimi probíhajícího nejsou soudy posledního stupně, povinnost předběžné otázky netíží. Pokud však před nimi vyvstala otázka výkladu práva EU, o jejímž korekt-

ním výkladu mají pochybnosti, tyto soudy mají vždy *možnost* otázku předložit. Povinnost předběžné otázky bude příp. tížit až soud posledního stupně v rámci dané soudní soustavy, pokud se k němu daná věc dostane. Z takto formulovaného oprávnění soudů nižších stupňů existují **pouze dvě výjimky**, ve kterých by se i soud nižšího stupně měl na Soudní dvůr obrátit. Za první, povinnost předběžné otázky tíží **jakýkoliv soud členského státu, pokud má pochybnosti o platnosti aktu sekundárního práva Unie**. Platnost unijního aktu může posoudit pouze Soudní dvůr sám, nikoliv soudy členských států (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 10. 1987, *Foto-Frost*, 314/85, bod 20, příp. rozsudek ze dne 6. 12. 2005, *Gaston Schul Douene-expediteur*, C-461/03, bod 17). Za druhé, i soud nižšího stupně by měl Soudnímu dvoru předložit předběžnou otázku týkající se výkladu práva Unie, **pokud se chce vědomě odchýlit od ustálené judikatury Soudního dvora**.

Ve všech ostatních případech, tedy především **v situacích, kdy k určité právní otázce neexistuje judikatura Soudního dvora, anebo se nejedná o judikaturu ustálenou, zůstává soudům, které samy nejsou soudy posledního stupně, možnost se na Soudní dvůr s otázkou výkladu obrátit, která však neznamena povinnost tak učinit**.

Povinnost podat předběžnou otázku (*povinnost primární*) je pak určující i pro otázku z ní odvozenou, tj. který soud může mít příp. povinnost již probíhající řízení přerušit a vyčkat rozhodnutí Soudního dvora ohledně stejné právní otázky posuzované v řízení před ním již probíhající (*povinnost sekundární*). Soud členského státu, který by v daném řízení sám neměl povinnost předběžnou otázku položit, nebude mít ani povinnost stejné řízení přerušit s ohledem na jiné, před Soudním dvorem již probíhající řízení. Oproti tomu soud posledního stupně, který by s ohledem na výkladové pochybnosti vznesené v řízení před ním, anebo nepřímou skrze výkladové pochybnosti již vyjádřené v předkládacím usnesení v jiné, Soudnímu dvoru již předložené předběžné otázce, by sám měl povinnost předběžnou otázku za daných okolností podat. To však učinit nemusí, pokud řízení přeruší a vyčká rozhodnutí ve věci již předložené.

Pokud se krajský soud rozhodne nevyčkat rozhodnutí Soudního dvora v již probíhající řízení, byť se jedná o otázku pro řízení před ním probíhající podstatnou, pak se vystavuje riziku, že Nejvyšší správní soud v návaznosti na rozhodnutí Soudního dvora může přistoupit ke zrušení jeho rozhodnutí, pokud krajským soudem zaujatý právní názor bude v rozporu s výkladem poskytnutým Soudním dvorem. **Pokud totiž bude podána kasační stížnost, v níž bude namítáno nesprávné posouzení uvedené právní otázky řešené Soudním dvorem v jiném, již zahájeném řízení o předběžné otázce, Nejvyšší správní soud coby soud posledního stupně, vázán povinností předběžné otázky dle třetího odstavce čl. 267 SFEU, typicky sám řízení přeruší a rozhodnutí Soudního dvora vyčká**. V podobné situaci tak krajský soud jistě neudělá chybu, pokud řízení přeruší. Povinnost řízení přerušit nicméně nemá.

Výše uvedená autonomní úprava práva Unie co do rozsahu povinnosti předložit předběžnou otázku nalézá své procesní pro-

mítnutí v § 48 s. ř. s. *Obligatorní* přerušeni dle § 48 odst. 1 písm. b) s. ř. s. je aplikovatelné pouze v případech, kdy správní soud řízení přerušuje, neboť předběžnou otázku Soudnímu dvoru v rámci daného řízení sám také předkládá. Všechny ostatní případy *fakultativního* přerušeni správními soudy všech stupňů pak spadají pod § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s.

Pro projednávanou věc je však podstatné, že česká právní úprava pouze procesně promítá požadavky práva Unie, aniž by stanovovala jakékoliv další, dodatečné podmínky či požadavky pro povinné přerušeni řízení v případě soudů, které nejsou soudy posledního stupně. Úprava § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s., která stanoví pouhou *fakultativní* možnost přerušeni řízení, je navíc z pohledu vnitrostátního práva stejná jak pro správní soudy prvního stupně, tak pro správní soud posledního stupně. Dodatečné povinnosti s ohledem na přerušeni řízení soudy posledního stupně, osvětlené výše, tak vlastně plynou nad rámec české zákonné úpravy přímo z přednostně aplikovatelné úpravy unijní (čl. 267 SFEU) a ji vykládající judikatury Soudního dvora. Soudní řád správní však nestanoví s ohledem na přerušeni řízení v případě vyčkávání rozhodnutí Soudního dvora v jiném, již zahájeném řízení o předběžné otázce, žádné dodatečné povinnosti jdoucí nad rámec těch plynoucích z unijního práva.

Komentář:

Nejvyšší správní soud se zabýval zajímavou otázkou týkající se povinnosti krajského soudu přerušit řízení v případě, že jiný krajský soud podal návrh podle čl. 267 SFEU na zodpovězení stejné otázky aplikace evropského práva. Dospěl k názoru, že tato povinnost není dána, což souvisí s tím, jak je chápán § 48 odst. 1 písm. b) s. ř. s. **Povinnost přerušit řízení je totiž dána jen tehdy, pokud sám dotčený soud předkládá Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku v případě, kdy vyvstane otázka výkladu základacích smluv (primárního práva) nebo otázka platnosti a výkladu sekundárního práva Evropské unie, a současně národní soud považuje rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozhodnutí.¹ Přerušeni řízení je však v tomto případě možnost, kterou může krajský soud využít podle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s.**

Pro srovnání lze uvést, že v civilním soudním řízení platí podobná úprava a zřejmě by bylo možné dojít také ke stejným výsledkům. Podle § 109 odst. 1 písm. d) o. s. ř. totiž platí, že soud přeruší řízení, pokud rozhodl, že požádá Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžné otázce. Stejně tak platí podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. možnost fakultativního přerušeni řízení, pokud probíhá jiné řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo jestliže soud dal k takovému řízení podnět.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře civilního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Mnoho dalších soudních rozhodnutí najdete v Advokátním deníku – advokatnidenik.cz v rubrice Judikatura.

1 J. Jirásek in T. Blažek, J. Jirásek, P. Molek, P. Pospíšil, V. Sochorová, P. Šebek: Soudní řád správní, 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2016, komentář k § 48 s. ř. s.

Evropský soud pro lidská práva:

Provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a právo na spravedlivý proces

Sloviské soudy porušily právo stěžovatele podle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jestliže náležitě nezohlednily dopady, které mělo neprovedení výslechu svědků v Izraeli na základě Haagské úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních na právo stěžovatele předkládat důkazy, jež je základní součástí zásady spravedlivého procesu.

Rozsudek ESLP ze dne 20. 10. 2022 ve věci Dolenc proti Slovinsku, stížnost č. 20256/20

Z odůvodnění:

Stěžovatel je uznávaným neurochirurgem, který pacientovi, izraelskému občanovi, ve Slovinsku chirurgicky odstranil nádor. **Po operaci a následných komplikacích v rámci postoperativní péče došlo k pacientovu vážnému tělesnému postižení. Pacient proto zahájil občanskoprávní řízení o náhradu škody v důsledku nedbalosti proti stěžovateli v Izraeli.** Stěžovatel prostřednictvím právního zástupce podal několik návrhů na provedení důkazů, přičemž odmítl zúčastnit se řízení v Izraeli osobně i prostřednictvím videokonference.

Stěžovatel se domáhal toho, aby jeho výslech a výslech svědků byl proveden na základě dožadání izraelského soudu v souladu s Haagskou úmluvou o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních. Poté, kdy stěžovatel vypověděl plnou moc svému právnímu zástupci v Izraeli a nikdo se nedostavil v jeho zastoupení k soudnímu řízení, **Okresní soud v Tel Avivu zrušil své předchozí rozhodnutí o výslechu svědků ve Slovinsku** na základě Haagské úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních s tím, že s ohledem na nulový pokrok v řízení a jeho délku devíti let **budou důkazy prováděny v Izraeli. Soud zároveň vyloučil ze spisu písemná vyjádření stěžovatele a svědků v jeho prospěch.** Okresní soud následně rozhodl, že stěžovatel byl plně odpovědný za vznik škody, a v dalším rozsudku nařídil stěžovateli, aby poškozenému pacientovi uhradil náhradu škody ve výši více než dvou milionů eur. **Oba rozsudky byly doručeny bývalému právnímu zástupci stěžovatele, který mu byl ustanoven izraelským soudem. Odvolání do rozsudků nebylo podáno.**

Poškozený pacient podal žádost o uznání obou rozsudků ve Slovinsku. Sloviský Nejvyšší soud uznal oba rozsudky vydané izraelským soudem. Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatel měl možnost zúčastnit se řízení před izraelským soudem, ale odmítl to. Ústavní stížnost stěžovatele byla sloviským Ústavním soudem zamítnuta.

Stěžovatel před ESLP namítal, že rozsudky vydané Okresním soudem v Tel Avivu byly vyneseny v rámci nespravedlivého řízení, ve kterém byla všechna jeho vyjádření, důkazy a návrhy na provedení důkazů zamítnuty nebo nezohledněny, a dále že

tyto rozsudky byly doručeny jeho bývalému právnímu zástupci, a on tudíž neměl možnost podat odvolání. Stěžovatel dále namítal, že sloviské soudy porušily jeho právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když tyto rozsudky uznaly.

ESLP konstatoval, že izraelské rozsudky měly pro stěžovatele zásadní význam, a to s ohledem na to, že měly dopad na jeho pověst, a dále také na vysokou výši uložené náhrady škody. Před uznáním rozhodnutí izraelského soudu sloviské soudy měly tudíž povinnost provést přezkum řízení a ujistit se, že řízení před izraelskými soudy bylo v souladu se zárukami spravedlivého procesu podle Úmluvy.

ESLP se ztotožnil s konstatováním sloviských soudů, že stěžovatel byl o soudním řízení v Izraeli vyrozuměn, ale dostatečně nezdůvodnil, proč se jej odmítl osobně zúčastnit. Rozhodnutí izraelského soudu o tom, že stěžovatele nevyslechne na základě dožadání podle Haagské úmluvy, bylo proto odůvodněné.

Pokud jde o **výslech svědků**, dle ESLP bylo v daném případě žádoucí, aby důkazy byly provedeny ve Slovinsku za použití postupu stanoveného Haagskou úmluvou, přičemž **nic neodůvodňovalo zastavení této mezinárodní justiční spolupráce ze strany izraelského okresního soudu.** ESLP poznamenal, že stěžovatel se nikdy výslovně nevzdal svého práva na účast v soudním řízení v Izraeli a že **nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatel byl informován o vývoji řízení v Izraeli poté, kdy zrušil plnou moc svému izraelskému právnímu zástupci.** Skutečnost, že stěžovatel nezplnomocnil nového advokáta, neznamená, že řízení před izraelským soudem nemělo být vedeno v souladu se základními zásadami spravedlivého procesu.

Sloviské soudy náležitě nezohlednily dopady, které mělo neprovedení výslechu svědků na základě Haagské úmluvy na právo stěžovatele předkládat důkazy. Toto právo je základní součástí zásady spravedlivého procesu. Sloviské soudy se měly ujistit, že toto právo bylo dodrženo v řízení před izraelským soudem, předtím, než uznaly izraelské rozsudky. ESLP proto shledal porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Slovisku bylo uloženo zaplatit stěžovateli 9 600 eur jako náhradu nemajetkové újmy a 6 000 eur jako náhradu nákladů.

❖ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHAL GRÜNWARDL, LL.M., Ph.D., odborná asistentka na Katedře mezinárodního práva Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Celý judikát najdete v systému HUDOC na stránkách ESLP www.echr.coe.int:

Michal Nulíček, Anna Cervanová, František Nonnemann, Magdaléna Králová:
Zákon o ochraně oznamovatelů.
Praktický komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2023,
 248 stran, 545 Kč.

V srpnu 2023 vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR na českém trhu **první komentář k právě schválenému zákonu o ochraně oznamovatelů (zák. č. 171/2023 Sb.), jehož účinnost nastala dnem 1. 8. 2023.** Rychlostí vydání a také způsobem zpracování tématu a kvalitním obsahovým i odborným provedením tato publikace aspiruje na významnou a využívanou pomůcku jak pro zaměstnance státní správy, veřejné správy a veřejnoprávních institucí, tak pro zaměstnance podnikatelských subjektů. Zejména pak těch, kteří v zákonem definované pozici „příslušné osoby“ mají na starosti zavedení anebo provozování vnitřního oznamovacího systému u svých zaměstnavatelů v souladu s četnými požadavky, které tento zákon stanoví. A také pro advokáty a odborné pracovníky poradenských firem, kteří poskytují své služby v compliance oblasti.

Na vytvoření praktického komentáře se podílel autorský tým pod vedením zkušeného Mgr. Michala Nulíčka, LL.M., advokáta a partnera advokátní kanceláře ROWAN LEGAL. Spoluautory jsou Mgr. Anna Cervanová, LL.M., advokátka z téže advokátní kanceláře, Mgr. František Nonnemann, CIPP/E., konzultant v oblasti ochrany osobních údajů, řízení rizik a compliance, a Mgr. Magdaléna Králová, advokátní koncipientka rovněž z AK ROWAN LEGAL.

Michal Nulíček je vedoucím autorem také prvního českého komentáře ke GDPR a komentáře k českému zákonu o zpracování osobních údajů i spoluautorem řady dalších publikací. Mj. je členem Mezinárodní asociace pro ochranu osobních údajů (IAAP), Spolku pro ochranu osobních údajů, certifikovaným profesionálem v ochraně soukromí a členem rozkladové komise Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Anna Cervanová se vedle dalších oblastí specializuje na compliance a regulovaná odvětví a podílí se na zavádění ochrany oznamovatelů a tvorbě komplexních compliance programů v podnikatelských

subjektech. V těchto oblastech působí i její kolegyně Magdaléna Králová. František Nonnemann působil dlouhou dobu na Úřadu pro ochranu osobních údajů. Od roku 2016 se v soukromém sektoru věnuje oblastem zpracování osobních údajů, compliance a řízení rizik. Zkušenosti s fungováním whistleblowing procesu získal jeho několikaletým vedením ve finanční skupině. Je také spoluautorem prvního českého komentáře ke GDPR a monografie *Kybernetický bezpečnostní incident 3D: ICT, právo a compliance*.

Zákon o ochraně oznamovatelů přináší do českého právního řádu první komplexní úpravu „whistleblowingu“. Tedy právem vymezeného systému motivace občanů k pomoci při odhalování a řešení závažného protiprávního jednání ve veřejnoprávních institucích i podnikatelských subjektech a současně zajištění jejich právní ochrany před případnými odvetnými opatřeními.

Praktický komentář k tomuto zákonu využívá osvědčený koncept prvního českého komentáře ke GDPR. Obsah, jak je u komentářů obvyklé, sleduje strukturu zákona a stejně tak jeho rozdělení do částí, resp. hlav. Autoři procházejí text zákona postupně po jednotlivých paragrafech, které čtenářům přibližují stručným, přehledným a srozumitelným shrnutím smyslu, cíle a širšího kontextu každého jednotlivého ustanovení. V dalších, přímo navazujících bodech svého komentáře ke každému paragrafu a jeho ustanovením, pak ve větších detailech a souvislostech vysvětlují jednotlivé pojmy a jejich

interpretaci v kontextu českého právního řádu i práva Evropské unie. Na způsobu zpracování jednotlivých komentářů je cenné, že neodkazují jen na názvy souvisejících právních předpisů nebo čísla jejich ustanovení, ale přidávají ke znění těchto ustanovení i vysvětlení jejich využití v konkrétních, v běžném životě se vyskytujících situacích.

V komentáři nenajdete odkazy na judikáty. A nemůže tomu být ani jinak, když oblast „whistleblowingu“ je v českém právním řádu zcela nová, svým rozsahem i konkretizací povinností a odpovědností zaváděných právě tímto zákonem. Naopak je, k jeho prospěchu a praktické využitelnosti, **komentář naplněn odkazy na mezinárodní ISO standardy**, které čtenářům přibližuje uváděním osvědčených zkušeností vycházejících z jejich používání v podnikatelské sféře. Mají podobu podrobnějších popisů způsobů, jak konkrétní situace posuzovat, jaké jsou alternativní možnosti postupu nebo řešení, pokud pro ně zákon vytváří prostor. A rozhodně zde nechybí přesvědčivé a srozumitelné právní argumentace názorů a úvah, které autoři v případech diskutabilních řešení prezentují.

Komentář osvěžují a jeho využitelnost zvyšují **praktické tipy a vzorové příklady možných přístupů v detailních situacích**, které ocení zejména čtenáři, nemající s „whistleblowingem“ jakékoliv zkušenosti. Pochopení komplexnosti právní úpravy ochrany oznamovatelů a vnitřní provázanosti jednotlivých ustanovení pak napomáhají také vnitřní odkazy do konkrétních částí a bodů komentáře. Přestože je komentář zaměřen dominantně na zákon o ochraně oznamovatelů, neopomněli autoři zmínit také odchylný režim zavádění a provozování vnitřního oznamovacího systému podle AML zákona.

Do závěru knihy autoři přidali dvě přílohy. Jako první *Komentář ke změnám zákona*, rozebírající změny občanského soudního řádu a AML zákona. A druhou, *Whistleblowing a zpracování osobních údajů*, podrobně popisující praktické efekty koexistence právních úprav GDPR a ochrany oznamovatelů.

Při mém dlouholetém působení v oblasti compliance ve více podnikatelských subjektech, spojeném i s provozováním jejich vnitřních oznamovacích systémů, jsem nashromáždil řadu teoretických poznatků i vlastních zkušeností. Proto oceňuji, že autoři této publikace praktickými tipy a příklady

nešetřili a svým čtenářům představují zcela realistické situace a jejich možná řešení, se kterými se budou setkávat.

Kniha je vydána ve „žluté řadě“ komentářů Wolters Kluwer, známé svou praktičností, a čtenáři upřednostňující tištěné publikace ji tak mohou snadno přenášet, kam potřebují. Orientaci čtenáře zajišťuje jak přehledný obsah v úvodu publikace, tak seznam zkratk. Kniha je dostupná rovněž v elektronické verzi.

❖ JUDr. VLADIMÍR VALENTA,
vedoucí sekce compliance v Unii
podnikových právníků ČR

Tomáš Lechner: Nařízení eIDAS a české adaptační zákony. Komentář

Wolters Kluwer, Praha 2023, 488 stran,
1 395 Kč.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady/EU/910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu, které bývá uváděno pod zkratkou eIDAS, patří nepochybně k nejdůležitějším předpisům v oblasti elektronických právních jednání, v němž se snoubí prvky právní a věcné, technologické. Jeho zásadní přínos spočívá ve vytvoření možnosti bezpečné komunikace elektronickými prostředky jak v rovině vertikální, tak horizontální.

Komentář z pera Mgr. Tomáše Lechnera, Ph.D., který patří k předním odborníkům v oblasti právní úpravy elektronické

komunikace a elektronických dokumentů, **systematicky provádí jednotlivými ustanovením eIDAS a následně oběma hlavními českými adaptačními zákony.** Zdůrazňuje, že mezi klíčová ustanovení nařízení patří ta, která určují podmínky, za nichž mají být prostředky elektronické identifikace uznávány v rámci celé EU.

Zevrubně jsou vysvětleny úrovně záruk za prostředky pro elektronickou identifikaci, což je další z nezbytných předpokladů pro fungování celého systému elektronických transakcí na vnitřním trhu EU. S tím pak souvisí i další zdůrazňovaný princip, jímž je interoperabilita, která je předpokladem k tomu, aby mohly být vnitrostátní systémy elektronické identifikace použitelné v rámci celé Unie.

Komentář dále provádí ustanoveními nařízení o odpovědnosti za škodu, o vymezení postavení národních orgánů pro dohled nad plněním povinností z eIDAS plynoucích a o obecných i kvalifikovaných podmínkách pro poskytování služeb vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu.

Zvláštní pozornost je logicky, s ohledem na jejich význam, věnována elektronickému podpisu i dalším formám elektronické identifikace, tedy elektronické pečeti a razítka a pečeti. Zdůrazněno je, že podle nařízení mají být zásadně přiznány stejné účinky úkonů prováděných elektronicky jako těm, které jsou v analogové podobě.

Součástí komentované publikace jsou přehledně podané všechny zásadní prováděcí předpisy EU k nařízení eIDAS.

Z hlediska domácí aplikační praxe je třeba zmínit druhou část komentáře, v níž jsou, myslím, v odborné literatuře poprvé **komplexně vyloženy české předpisy, které nařízení adaptují**, tedy zák. č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, a zák. č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci, kde je v komentovaných předpisech věnována pozornost zejména specifikům naší právní úpravy. Ocenit je zde třeba mj. i to, že každé z komentovaných ustanovení je provázeno vyčerpávajícím přehledem související právní úpravy, na některých místech podané i v přehledných tabulkách, a relevantní literatury.

❖ doc. JUDr. PAVEL MATES, CSc.,
pedagog na Vysoké škole finanční
a správní Praha a na FSE UJEP
v Ústí nad Labem

Milan Kindl, Aleš Rozehnal a kolektiv: Občanské právo. Souhrnný výklad

Aleš Čeněk, Plzeň 2023, 640 stran,
711 Kč.

Tak se studenti znovu dočkali. Na trh se dostává nová, nutno říci originálně pojatá, učebnice občanského práva. Vedle komentářové literatury jsou podobné učebnice nezbytným a pravidelným zdrojem potřebných informací o občanském právu nejen pro studenty, ale také pro právní praxi. I když učebnice občanského práva na trhu již samozřejmě jsou, toto dílo v pozitivním smyslu vybočuje z řady.

Jazyk učebnice je velmi srozumitelný, živý a svěží a výklad je doprovázen názornými příklady z každodenního života i právní praxe. Samozřejmě je prezentace souvislostí a historického vývoje jednotlivých právních institutů. Nemožou chybět ani odkazy na úpravu práva římského, bez něhož nemůže být žádná učebnice úplná. Na srozumitelnosti a čtivosti nic neubírá ani porovnávání s právní úpravou předchozího občanského zákoníku, ani citace právních vět více než tří tisícovek soudních rozhodnutí. Vedle toho se však autoři nebrání upozorňovat na aktuální aplikační problémy, a co je zajímavé, v některých případech navrhuji dokonce i jejich řešení. To u podobných děl zvykem nebývá a nepochybně to bude studenty navadět nejen ke zvýšenému zájmu o studium občanského práva, ale také k jejich případné budoucí vědecké činnosti.

Učebnice začíná obecným výkladem, bez něhož nelze správně pochopit občanské právo a který se dle očekávání týká základů práva, jeho systematiky a základních právních institutů. Struktura učebnice pak odpovídá i členění jednotlivých kapitol – od obecného ke konkrétnímu, k souvislostem s jinými právními instituty, příp. ke srovnání s úpravou téhož v jiných právních oborech, a konče vybranou judikaturou. Ocenit lze i časté odkazy na zahraniční prameny. Výjimečné nejsou ani kritické rozborů nejasných ustanovení občanského zákoníku, jichž je celá řada.

Překvapující je, že autoři nabízejí i náměty a návrhy, jak by měl vypadat evropský občanský zákoník. V situaci, kdy český občanský zákoník má více než tři tisíce paragrafů, se jako praktik podobného předpisu spíše děším, nicméně právní vývoj v Evropě k takovému kodexu postupně, namáhavě, leč zřejmě nezadržitelně spěje a není vyloučeno, že i tato učebnice může přispět se svojí „troškou do mlýna“ do práce na takovém kodexu.

Učebnice je výtečným dílem pro základní pochopení občanského práva a určitě osloví nejen studenty, ale všechny, kteří se o občanské právo zajímají nebo kteří s občanským právem přicházejí do kontaktu, ať již z osobního zájmu, nebo profesně. Učit se z takové učebnice bude jistě radost.

♣ JUDr. MARTIN VYCHOPEŇ,
advokát v Benešově, expředseda ČAK

Stanislav Termann, Juraj Eisel: Time management

Leges, Praha 2023, 223 stran, 480 Kč.

Zdá se, že efektivní využívání času a stanovení priorit je něco samozřejmého, ovšem i to je třeba se naučit, jak tvrdí autoři příručky *Time management*, kterou vydalo nakladatelství Leges. Autoři, Ing. Juraj Eisel, Ph.D., a Ing. Mgr. Stanislav Termann, Ph.D., MBA, jsou zkušení pedagogové, kte-

ří v knize využili své praktické zkušenosti z oblasti psychologie a managementu. Autoři nahlíží problematiku racionálního využití času jako součást tzv. life managementu. Hlavním cílem time managementu je podle nich lidský život harmonizovat, ne udělat z člověka otroka plánovacích systémů.

Kniha je rozdělena do devíti kapitol. V úvodních kapitolách autoři pojednávají pojem času v historických souvislostech – od venkovské společnosti, „*kteřá spěch neuznává*“, až po moderní dobu, kde se mladí učí žít v high-speed kultuře a starší generace trpí technostresem.

Dále se autoři soustředili na biologickou podstatu osoby čtenáře (biorytmy, psychickou výkonnost a stanovení produktivního času). Zde je také uvedena definice prokrastinace a tzv. rozhodovací paralýzy, kdy člověka vyčerpá již samotné rozhodování natolik, že na samotný úkol mu již nezbude energie (str. 67). Velmi inspirativní je pak kapitola *Zloději času*, v níž si každý může najít ty svoje.

Jádro příručky spočívá v kapitolách ustanovení priorit a organizaci práce.

Autoři tvrdí, že lidé se nemusí stresovat tím, že něco nestíhají, pokud to, čemu se věnují na úkor ostatních aktivit, je v souladu s jejich prioritami (str. 82). Popisují metody, které se osvědčily při stano-

vování priorit (např. Paretovo pravidlo či Eisenhowerovo okno, které člení činnosti na naléhavé, důležité, nenaléhavé a nedůležité a jejich vzájemné kombinace).

V obou kapitolách je patrné rozšíření dosahu knihy na všechny, kdo plánují a organizují činnost nejen sobě, ale i týmu spolupracovníků, což se rozhodně uplatní v každé advokátní kanceláři.

Firemnímu plánování je vůbec věnován značný prostor, a to nejen z hlediska lidského kapitálu, ale i z hlediska strategického řízení a rozhodování. Velmi podrobně je popsána analýza SWOT, která je obecně použitelná pro zhodnocení faktorů ovlivňujících úspěšnost organizace nebo konkrétního projektu. Podle autorů je lze aplikovat i na osobní hodnocení kandidátů při pracovním pohovoru (str. 121). Zvláště mě zaujaly „*dobré zásady pro plánování*“. Například v zásadě č. 4 „*Plánujte a dělejte správné věci*“ se dočteme: „*Je marné dělat dobrou věc pomalu a špatně, je zbytečné dělat špatnou věc dobře a rychle*“ (str. 112).

Další kapitola přináší několik dobrých tipů na úsporu času v osobní komunikaci. Radí, jak reagovat na kritiku a invektivy a jak asertivně odmítnout. Za důležitou součást time managementu autoři považují delegování, neboť významně rozhoduje o výkonnosti celého týmu (str. 167). Knihu uzavírá pojednání o stresu a syndromu vyhoření, které autoři otevírají tvrzením, že honba za work-life balance, klidnějším a vyrovnanějším životem, může být jen další stresující položkou na nekonečném seznamu věcí, které bychom „*měli*“ (str. 189).

Celkově je příručka dobře strukturována, takže i ten, kdo nemá čas si ji přečíst celou (z důvodu nedostatku time managementu), se může to nejdůležitější dozvědět např. z krátkých shrnutí, definic či závěrečného glosáře.

A na závěr malé povzbuzení: *Čas není nepřítel, není třeba s ním bojovat.*

♣ JUDr. JIŘÍ MULÁK, Ph.D.,
advokát a vysokoškolský pedagog

Wolters Kluwer | ASPI

Argumentaci pro vaše kauzy najdete díky perfektně zpracovaným judikátům v ASPI propojenými na ostatní dokumenty

www.aspi.cz

Z kárné praxe

Etické chování advokáta, vědomě nepravdivý projev, jednání v rozporu se zájmy klienta

§ 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, 3 a čl. 9 odst. 1 Etického kodexu

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že

- poté, co se v květnu 2017 na základě smlouvy o poskytování právních služeb uzavřené v přesně nezjištěný den na počátku roku 2017 s Mgr. T. S. a se společností O., s. r. o., za paušální měsíční odměnu zavázal, že ve sporu obou jeho klientů s M. D., týkajícím se vymáhání peněžité pohledávky, podá v jejich zastoupení k OS v S. proti M. D. žalobu o zaplacení 3 200 000 Kč s přísl. a žalobu o zaplacení 1 000 000 Kč s přísl. a dále, že v jejich zastoupení podá trestní oznámení na M. D., a poté, co dne 22. 5. 2017 od uvedených klientů převzal finanční prostředky ve výši 80 000 Kč a ve výši 25 000 Kč na úhradu soudních poplatků z uvedených žalob,
- žaloby k příslušnému soudu nepodal,

Střet zájmů. Důstojnost a vážnost advokátního stavu

§ 19 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii

§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Etického kodexu

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že

- ačkoliv na základě plné moci udělené paní Ž. S. k zastupování v trestním řízení vedeném u OS pro P. až do výpovědi plné moci doručené do jeho datové schránky dne 14. 8. 2020, tj. v letech 2019-2020, vykonával obhajobu paní Ž. S. v trestním řízení vedeném proti ní pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky dle ust. § 274 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měla dopustit tím, že dne 29. 3. 2019 v době kolem 13 hod. v P. řídila motorové vozidlo, a to po předchozí aplikaci pervitinu, v rámci níž se dozvěděl citlivé informace, že po dosažení zletilosti řídila motorové vozidlo pod vlivem THC a že u ní byla v době spáchání činu prokázána přítomnost metamfetaminu a amfetaminu v koncentraci 184 ng/ml a 10 ng/ml,
- nejpozději dne 22. 1. 2022 převzal právní zastoupení jejího bývalého partnera, pana R. F., jakožto navrhovatele v ří-

- až do 7. 1. 2019 klientům na jejich opakované dotazy tvrdil, že žaloby byly podány,
- přes opakované výzvy finanční prostředky v celkové výši 105 000 Kč určené na úhradu soudních poplatků klientům vrátil až dne 26. 2. 2019,
- ohledně trestního oznámení zaslal klientům dne 9. 8. 2018 dodejku datové zprávy s datem podání datové zprávy 8. 12. 2018 vzbuzujícím důvodné pochybnosti o jejím doručení, a poté, co právní zastoupení Mgr. T. S. a společnosti O., s. r. o., převzal advokát Mgr. P. R.,
- k jeho dotazu mu dne 5. 12. 2018 sdělil, že předmětné žaloby k OS v S. podal, nikoliv však oficiálně, nýbrž „přes známého soudce“, kterému také svěřil finanční prostředky na úhradu soudních poplatků,
- dne 7. 1. 2019 Mgr. T. S. ohledně vrácení finančních prostředků sdělil prostřednictvím aplikace whatsapp, že „určitě se s Vámi nechci pouštět ani do žádných bojů, tak jsem Vám chtěl navrhnout, s ohledem na skutečnost, že jsem byl jmenován do představenstva společnosti s majetkovou účastí města P., schůzku, vy máte stavební firmu, tak bychom si mohli popovídat o řešení formou nějaké kompenzace (zakázku)“.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK, jímž byla schválena dohoda o vině a kárném opatření ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. K 99/2019.

Kárné opatření: pokuta ve výši 125 000 Kč.

zení vedeném u OS pro P. ve věci úpravy péče a výživného pro nezletilého K. S., jehož matkou a účastnicí řízení je Ž. S.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 29. 6. 2023, sp. zn. K 40/2023

Kárné opatření: pokuta ve výši 20 000 Kč.

Z odůvodnění:

Vztah advokáta a klienta se netýká pouze toho, že advokát poskytuje odbornou právní službu. Jedná se ve skutečnosti o vysoce důvěrný vztah, v jehož rámci se advokát dozvídá řadu citlivých, a dokonce proti klientovi zneužitelných informací, způsobilých jiného zvýhodnit. Právem proto klient očekává, že je kryt povinností mlčenlivosti advokáta, a stejně tak očekává, že se nedostane ani v budoucnu do situace, kdy by se musel obávat, že advokát by proti němu mohl nějakou informaci zneužít. To je ve vztahu klient-advokát samozřejmou charakteristikou, a třeba jen teoretická možnost zneužití informace poskytnutím výhody jinému proti bývalému klientovi je proto vyloučena ust. § 19 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii. Porušení tohoto ustanovení je nutné hodnotit jako vážné a natolik závažné, že jsou rozhodně splněny podmínky kvalifikace jednání kárné obviněného jako kárného provinění.

Vystavit bývalého klienta obavě, že by proti němu mohla být zneužita konkrétní informace, resp. že by taková informace mohla jiného účastníka neoprávněně zvýhodnit tím, že jeho bývalý obhájce neodmítne takové osobě poskytnutí právní služby, zároveň snižuje důstojnost advokátního stavu, a je tedy namístě i použití ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s č. 4 odst. 1 Etického kodexu.

K obhajobě kárně obviněného ohledně toho, že on sám žádnou informaci vůči bývalé klientce nezneužil, kárný senát zastává názor, že **porušení § 19 odst. 1 písm. c) je tzv. ohrožovacím deliktem**. Stačí jen možnost, že by určitá informace mohla toho, kdo o zastoupení žádá, zvýhodnit, a advokát je povinen bez dalšího zastoupení odmítnout. K naplnění skutkové podstaty takového provinění stačí naplnění dvou znaků. Jednak je nutné prokázat, že bývalý advokát disponuje zcela konkrétními informacemi, a dále je nutné prokázat, že takové konkrétní informace by byly způsobily další osobu neoprávněně zvýhodnit. To v této věci splněno bylo.

Kolegiální povinnosti. Povinnost nejednat s osobou zastoupenou advokátem bez jeho souhlasu

**§ 16 odst. 2, § 17, § 19 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii
čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 4, čl. 11 odst. 1 Etického kodexu**

Advokátka se dopustila kárného provinění tím, že ve vícečinném souběhu:

1. při poskytování právních služeb manželům A. a M. K. jako většinových spoluvlastníků ve věci správy společné věci parcely KN č. 23, jehož součástí je stavba domu č. p. 22, obojí v katastrálním území M., ačkoliv nejméně od 16. 2. 2021 věděla, že menšinová spoluvlastnice, paní M. B., je v této věci zastoupena Mgr. P. Š., advokátem, přesto dne 15. 3. 2021 odeslala M. B. dopis nazvaný „oznámení většinového spoluvlastníka o způsobu užívání společné věci – výzva k vyklizení“, ve které mj. M. B. vyzvala, aby nejpozději v průběhu měsíce dubna 2021 vyklidila nebytové prostory nacházející se v přízemí domu č. p. 22, který je součástí parcely KN č. 23 v katastrálním území M.;

2. dne 24. 1. 2020 uzavřela v postavení schovatele smlouvu o advokátní úschově s paní V. K. coby příjemcem a panem R. D. P. coby složitelem, jejímž předmětem byla úschova peněz jako části nájemného ve výši 12 500 Kč měsíčně placeného do úschovy složitelem za užívání domu č. p. 509, stojícího v části obce S., který je součástí parcely KN č. 5025/97 a parcely KN 5025/19, obojí v katastrálním území S. (dále jen „dům“), podle smlouvy o nájmu ze dne 24. 1. 2020 uzavřené V. K. jako pronajímatelkou a R. D. P. jako nájemcem, a přesto v přesně nezjištěný den měsíce ledna roku 2021 uzavřela smlouvu o poskytování právních služeb s manželi M. a R. D. P., jejímž předmětem bylo zastoupení žalobců, manželů P., ve sporu o určení neplatnosti výpovědi z nájmu domu proti žalované V. K.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 8. 4. 2022, sp. zn. K 62/2021, ve spojení s rozhodnutím odvolacího kárného senátu Odvolací kárné komise ČAK ze dne 3. 3. 2023.

Kárné opatření: pokuta 20 000 Kč.

Informace, že matka nezletilého byla stíhána a žalována pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky a že po dosažení zletilosti řídila motorové vozidlo pod vlivem THC, jsou zcela konkrétní a jsou způsobily neoprávněně jiného zvýhodnit.

V tomto směru nelze odhlédnout od praktických zkušeností advokátů se zastupováním v opatrovnických věcech, ve kterých se jeden z rodičů snaží získat nezletilé dítě do své péče. Je téměř pravidlem, že pokud rodiče nejsou dohodnuti, pak se mezi nimi často jedná o zásadní střet a ten, který o dítě usiluje, se snaží diskvalifikovat druhého rodiče jako vhodného vychovatele. Bylo tedy předvídatelné, že užívání omamných látek ze strany matky by mohlo být ve věci probíráno. Skutečně se tak stalo a ani sám kárně obviněný se probírání tohoto tématu ve věci nevyhnul. Z protokolu ze dne 10. 5. 2022 plyne, že k jeho otázkám jakožto zástupce otce jeho bývalá klientka odpovídá, že v bytě syn nemohl najít drogy a nemůže se vyjádřit k předložené fotografii, neboť na fotografii je pouze ruka s nějakou látkou.

Z odůvodnění:

Kárný senát odůvodnil své rozhodnutí ve vztahu ke skutku 1. zejména tím, že **je nesporné, že kárně obviněná komunikovala přímo s osobou, která byla zastoupena jiným advokátem** (Mgr. Š.), a to s plným vědomím této skutečnosti, a ve vztahu ke skutku 2., že **kárně obviněná jako schovatelka pro obě strany měla přímý přístup ke skutečnostem týkajícím se plnění předmětného nájemního vztahu, o němž je posléze mezi stranami spor, a tudíž měla a má i během sporu přístup k informacím, které mohou, popř. by** (v závislosti na vývoji sporu) **mohly jednu ze stran zvýhodnit ve sporu proti druhé** (např. ohledně placení či neplacení nájemného), pročež z tohoto důvodu neměla kárně obviněná zastoupení převzít.

Dále kárný senát podotkl, že kárně obviněná již revidovala nájemní smlouvu pro manžele P., tedy pro jednu ze stran smlouvy o úschově, jejímž základem byla předmětná nájemní smlouva. Takovou revizi připravené smlouvy dělala kárně obviněná v zastoupení svého klienta a v jeho prospěch, tedy pro manžele P. Pokud se poté uzavírala smlouva o úschově, jejímiž účastníky jsou manželé P. a stěžovatelka, kdy uschovatelem je kárně obviněná, měla si již v tomto okamžiku klást otázku, zda není v konfliktu zájmů, neboť předmětem úschovy byly peníze jako část nájemného z nájemní smlouvy, kterou kárně obviněná revidovala pro jednu ze stran smlouvy o úschově. Z tohoto pohledu byl pak kárným žalobcem popsán skutek naplněn v momentě, kdy kárně obviněná převzala zastoupení manželů P. ohledně sporu o části nájemného mezi stěžovatelkou a manželi P. (účastníky smlouvy o úschově a nájemní smlouvy), kde kárně obviněná vystupovala jako schovatel peněz pro uvedenou stranu, resp. nájemní smlouvu revidovala pro manžele P. Pokud následný spor o neplatnost výpovědi kárně obviněnou revidované nájemní smlouvy je bez dalšího zastupován kárně obviněnou ve prospěch manželů P. proti stěžovatelce, je nerozhodné, zda předmětem výpovědi je část nájmu v úschově složená, či nikoliv, neboť podstata sporu je v nájemní smlouvě, kterou revidovala pro jednu stranu sporu. Stěžovatelka se pak může cítit oprávněně poškozena, pokud kárně obviněná neuvědomila stěžovatelku již při uzavírání smlouvy o úschově o tom, že předmětnou nájemní smlouvu revidovala ve prospěch druhé smluvní strany.

Účelem ust. čl. 11 Etického kodexu advokáta je upravit podrobněji kolegiální povinnosti, resp. se jedná jen o podrobné rozpra-

cování obecných advokátních pravidel obsažených v § 16 a 17 zákona o advokacii. Pokud jde o výklad ust. čl. 11 odst. 1 věty druhé Etického kodexu, zakazuje advokátovi jednání s klientem zastoupeným advokátem. Podle komentářové literatury platí, že **je-li protistrana zastoupena advokátem, musí advokát jednat s tímto právním zástupcem, nikoliv s klientem.** Provinění vůči tomuto pravidlu je závažné, snižuje čestnost i důvěru advokacie a kárné řízení takto se provinivšího advokáta je pochopitelné. **Porušení zmíněného pravidla zakládá kárnou odpovědnost advokáta** [srov. čl. 11 – povinnosti kolegiální, Etický kodex advokáta (usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku), komentář, autoři Daniela Kovářová, Tomáš Sokol, vydavatel Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-7552-632-8]. Příkaz obsažený ve druhé větě čl. 11 odst. 1 Etického kodexu, podle něhož advokát nesmí jednat přímo bez předchozího souhlasu advokáta, který zastupuje protistranu, s touto protistranou, se zdá být zcela srozumitelný.

V projednávaném případě (skutek 1.) je nesporné, že kárně obviněná velice dobře věděla, že protistrana je v této věci zastoupena advokátem Mgr. Š., a přesto bez souhlasu tohoto advokáta s pro-

tistranou přímo korespondovala, resp. dne 15. 3. 2021 odeslala protistraně dopis. K tomu odvolací kárný senát doplňuje, že kárně obviněná porušila jednu ze základních zásad výkonu advokacie.

Porušení ust. § 19 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii je naplněno již v okamžiku, kdy advokát má informaci, která by mohla jiného zvýhodnit, a k naplnění tohoto deliktu není třeba, aby taková informace byla pro poskytnutí právní služby skutečně použita. Sice nemusí dojít ke konkrétnímu zneužití informací, jde však o delikt svým charakterem ohrožovací, tedy způsobilý snížit důstojnost a důvěryhodnost advokátního stavu.

Kárně obviněná se mýlí, pokud namítá, že žádné informace od stěžovatelky v její neprospěch v řízení o určení neplatnosti výpovědi z nájmu domu nemohla použít a ani nepoužila. Nicméně v posuzovaném případě nejde o to, zda kárně obviněná určité skutečnosti či informace zjištěné při poskytování právní služby stěžovatelce použila při následném zastupování manželů P., ale jestli takové informace mohly existovat, resp. zda je získala a zda je mohla použít.

✦ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

Exkluzivní podmínky pojištění vozidel mohou advokáti a advokátky čerpat i v roce 2024

Máme velkou radost, že se i pro rok 2024 podařilo prodloužit dohodu o exkluzivních podmínkách autopojištění vyjednaných s Generali Českou pojišťovnou (GČP) pro advokátky a advokáty.

I v nadcházejícím roce můžeme advokátům a advokátkám nabídnout **nadstandardní podmínky pojištění vozidel**. Máte i nadále možnost pojistit své vozidlo naším prostřednictvím u výše uvedeného pojistitele se slevou **ve výši 60 % z pojistného za pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijního pojištění**. Udělení této slevy je podmíněno individuálním posouzením produktového managementu oddělení pojištění motorových vozidel GČP, v závislosti na škodním průběhu pojistníka. I v případě, že jste v poslední době měli škodu většího rozsahu, a tedy váš škodní průběh nebude vyhodnocen jako optimální, jsme připraveni pro vás najít jiná výhodná řešení u ostatních pojistitelů na trhu.

Výhodné pojištění se vztahuje na motocykly, osobní a užitková vozidla (s celkovou hmotností do 3 500 kg a maximálním počtem devět míst včetně sedadla řidiče) ve vlastnictví nebo nájmu (vozidla na leasing) advokátky či advokáta nebo zaměstnance ČAK.

V případě zájmu vám kdykoli rádi zpracujeme indikativní kalkulaci, budeme nápomocni s ukončením dosavadní pojistné smlouvy, samozřejmě je pak i naše pomoc při likvidaci případných škod.

Věříme, že komplexnost našich služeb šetří váš čas a přináší pojistnou ochranu ve velmi vysoké kvalitě za výhodných cenových podmínek ve všech oblastech vašeho podnikání i soukromého života.

✦ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ, jednatelka WI-ASS ČR

Pobočka Praha, Florentinum, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha				Sídlo Olomouc, Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc		
Zdeněk Chovanec	Ing. Pavla Bednářová	Šárka Kverková	Mgr. Martina Ludwig	Ing. Stanislav Pažout	Libor Karný	Ing. Jiří Rusz
+420 605 298 336	+420 605 298 336	+420 737 240 283	+420 739 524 298	+420 734 166 829	+420 730 522 520	+420 736 628 107
chovanec@wiass.cz	bednarova@wiass.cz	kverkova@wiass.cz	ludwig@wiass.cz	pazout@wiass.cz	karny@wiass.cz	rusz@wiass.cz

Nezapomínejme na advokáty-hrdiny, abychom měli další, až je budeme potřebovat!

Rozhovor s Janem Kloudou a jeho otcem Vladimírem, potomky prezidenta Advokátní komory v Čechách

Přesně před čtyřmi lety odstartoval úspěšný projekt České advokátní komory Advokáti proti totalitě. Ten představil deset jmen statečných kolegů a kolegyň, kteří se nebáli v době nesvobody nasadit hodnoty nejvyšší, jako je osobní svoboda, nebo dokonce vlastní život.

Jméno bývalého prezidenta Advokátní komory v Čechách JUDr. Antonína Kloudy (1934-1938 a 1945-1948) i jména jeho synů, rovněž advokátů, zůstala tak trochu zapomenuta, přitom jejich – skoro až neuvěřitelný – příběh v sobě zahrnuje výjimečné osudy hned několika členů této významné prvorepublikové advokátní rodiny. S jejich potomky, Janem Kloudou a jeho otcem Vladimírem, jsme vedli rozhovor, který by měl být jen prvním z řady příspěvků, jež pro vás redakce Bulletinu advokacie a Advokátního deníku připravuje.

JUDr. Antonín Klouda působil jako poslední předválečný a první poválečný předseda Advokátní komory v Čechách. Své funkce v čele Komory se dvakrát vzdal, protože nechtěl kolaborovat s nacisty ani komunisty. Během druhé světové války se společně se svými pěti syny, z nichž čtyři byli rovněž advokáty, významně zapojil do odboje. Mimo jiné spolupracovali se skupinami Steel a Silver A, které zabezpečovaly rádiové spojení s Londýnem, a výsadkem Anthropoid, jehož členové Jan Kubiš a Jozef Gabčík úspěšně provedli atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha.

V roce 1943 byl Antonín Klouda zatčen a spolu se syny Vratislavem a Jiřím a synovcem Jiřím deportován do koncentračního tábora. Syna Vladimíra zatkl pro jeho odbojovou činnost gestapo a v říjnu 1944 byl popraven. Syn Ivan byl v koncentračním táboře již od září 1939. Po nástupu komunismu byl navíc jeho syn Jiří odsouzen na 12 let tvrdého žaláře ve zinscenovaném politickém procesu v roce 1951.

Jak nám řekl pravnuke Antonína Kloudy Jan, je na odkaz svých předků hrdý. I on vystudoval práva a nyní působí jako viceprezident pro právní záležitosti, korporátní bezpečnost a řízení rizik ve společnosti Vodafone Czech Republic, je také členem názorové platformy Rozumné právo a předsedou výboru Lidská práva a moderní technologie při Radě vlády pro lidská práva.

Jeho otec Vladimír měl cestu za vzděláním komplikovanou – v době komunismu nesměl studovat na gymnáziu, a proto šel do učení. Souhrou okolností mu bylo po smrti Josifa Stalina umožněno vystudovat Strojní fakultu ČVUT a po jejím dokončení se zabýval automatizací průmyslové výroby. Po pádu komunismu se podílel na obnovení anglického gymnázia – The English College in Prague. Před pár lety Vladimír dokonce sepsal a vlastním nákladem vydal knihu o historii široké rodiny a uspořádal výbor z vlastního životopisu JUDr. Antonína Kloudy, který v originále čítal více než 360 stran.

ADVOKÁTI TOTALITĚ

S Janem i jeho otcem Vladimírem, vnukem a synem výše zmíněného, nacisty popraveného Vladimíra (a tedy pravnukem a vnukem prezidenta Advokátní komory Antonína Kloudy), jsme si povídali nejen o rodinných kořenech, o dopadech nacistického i komunistického totalitního režimu, ale i o tom, jak to vše ovlivnilo jejich život. Na většinu otázek odpovídali Jan s Vladimírem společně, ale několik otázek jsme položili i každému zvlášť.

- **JUDr. Antonín Klouda byl významnou osobností české advokacie a také společenského i politického života. Můžete shrnout, čím vším byl?**

Možná vás překvapí, že jako student byl radikálním až bouřlivým vlastencem a účastníkem demonstrací. Při známém procesu s Omladinou v roce 1894 byl dokonce v soudní síni zapisovatelem za obžalované. Při studiu na Právnické fakultě byl tři roky redaktorem vlasteneckých časopisů ostře kritických vůči habsburskému absolutismu a objevoval se v předsednictvech radikálně českých politických stran. Byl pracovitý, a tak po studiu rychle vybudoval úspěšnou advokátní kancelář, ale politiku neopustil. Dva roky byl poslancem prvního Národního shromáždění nově vzniklého Československa a potom od roku 1920 až do okupace senátorem. Napevno zakotvil v Národně socialistické straně jako její dlouholetý místopředseda a úzce spolupracoval s dr. Edvardem Benešem.

- **Narodil se v chudých poměrech a vypracoval se na jednoho z nejvýznamnějších právníků své doby. Co myslíte, že ho pohánělo vpřed?**

Kladli jsme si stejnou otázku. Z jeho vlastního životopisu vyplývá, že to bylo jednak vrozeným nadáním, energií a vnitřní potřebou nezávislosti, jednak vlivem tehdy sílícího českého vymezení. S tím souvisela i jeho snaha podpořit vlastní národ, zejména jeho sociálně slabou většinu, jejíž těžký život sám poznal.

- **Před druhou světovou válkou a těsně po ní byl prezidentem Advokátní komory v Čechách. Jak k tomu došlo?**

Antonín si jako advokát brzy získal dobrou pověst, takže již po sedmi letech advokátní praxe byl v roce 1912 zvolen do disciplinární rady Pražské advokátní komory. Osvědčil se, a když si pak za první republiky vybudoval také význačné politické postavení,

Antonín Klouda (zcela vlevo) s rodinou kolem roku 1910

byla funkce prezidenta Advokátní komory v r. 1934 zřejmě přirozeným krokem. Po podpisu mnichovské dohody v září 1938 se této funkce vzdal. Po osvobození nerad podlehł naléhání a v r. 1945 byl do funkce opět zvolen. Setrval v ní ale jen krátce – do likvidace svobodné advokacie po komunistickém převratu v roce 1948.

- **Jak strávil Antonín druhou světovou válku?**

Zažil vlastně dvě světové války. Za té první naštěstí nebyl odvezen, ale nadále udržoval styky s vězňenými politiky. Za nacistické okupace mu bylo kolem 70 let. Shromažďoval důležité informace, které se soustřeďovaly v rodinné advokátní kanceláři na Malé Straně a odtud se předávaly k vysílání do Londýna exilové vládě. Svě finanční zajištění pro stáří věnoval na financování odboje a pomoc lidem postiženým okupací. V roce 1943 byl spolu se svými syny zatčen a odvezen nejprve do Osvětimi a potom do koncentračního tábora Buchenwald. Především díky péči jeho blízkých se mu podařilo přežít.

JUDr. Antonín Klouda (1871-1961)

- advokát, senátor a v letech 1934-1938 a 1945-1948 prezident Advokátní komory v Čechách
- za pomoc odboji vězněn v koncentračním táboře v letech 1943-1945, po únoru 1948 se vzdal advokacie

JUDr. Ivan Klouda (1900-1978)

- advokát, právní zástupce Edvarda Beneše a přítel rodiny T. G. Masaryka
- vězněn v koncentračním táboře v letech 1939-1945, po únoru 1948 se věnoval zemědělským a dělnickým profesím

• **Antonín měl více synů. Jak vlastně fungovala jeho rodina?**

Ze sedmi narozených synů jich přežilo pět a všichni vystudovali práva. Antonín byl plně vytížen vedením advokátní kanceláře a politikou, rodinu ale zajišťoval a organizoval její fungování. O výchovu dětí se starala spíše jeho manželka Marie. Byla nadanou hudebnicí, ale byla hodně nemocná. I po založení vlastních rodin držela rodina pohromadě. Společně koupili vyhořelý mlýn na Želivce a po jeho rekonstrukci tam rodiče, děti a jejich přátelé společně trávili dovolené a prázdniny. Za druhé světové války se rodiny bez zatčených otců navzájem podporovaly a tato pospolitost vydržela i za komunistického režimu.

• **Antonínovu nejstaršímu synu Ivanovi a rodině Veselých ze strany jeho manželky byla před pěti lety věnována výstava pod záštitou ČAK v Benešově. Můžete nám něco říct o něm?**

Ivan s manželkou převzali advokátní kancelář jejího otce JUDr. Veselého v Benešově. Rodina Veselých se přátelila s rodinou T. G. Masaryka a Ivan se stal právním zástupcem Edvarda Beneše. Proto byl hned 1. září 1939 gestapem zatčen a odvezen do koncentračního tábora Buchenwald. Tam přežil pět a půl roku do konce války. Za komunistického režimu pracoval dva roky v dole Hlubina v Ostravě a potom jako dělník na průzkumných vrtech.

• **Za co byl v roce 1944 popraven Antonínův syn Vladimír, rovněž advokát?**

Z rozsáhlé odbojové činnosti rodiny Kloudových zjistilo gestapo pouze předávání informací z kanceláře protektorátního prezidenta dr. Háchy přes Vladimíra k odbojovým vysílačkám a exilové vládě v Londýně. To stačilo, aby na přímý nátlak komisaře pražského gestapa soud v Drážďanech odsoudil Vladimíra k trestu smrti za velezradu. Ani přes kruté zacházení Vladimír nic nevyzradil. Když víme, jak výsledky gestapa probíhaly, ukazuje to Vladimírovou velkou vnitřní sílu a odhodlání. Možná je dobré také připomenout, že před válkou i během ní poskytoval mimořádně rozsáhlé právní služby zdarma potřebným, a to nejen v odboji.

• **Pane Kloudo, se svým otcem jste prožil pouze prvních sedm let svého života, jak na něj vzpomínáte?**

Vlastně to bylo jen šest let, protože už v první třídě mě odvezli na venkov k matčiným rodičům. Předpokládalo se totiž, že tátu může zatknout gestapo a mohlo by to být dramatické. Z těch pár let mám jenom izolované vzpomínky, protože jako začínající advokát býval táta do večera v kanceláři a moc jsme si ho neužili.

• **Jak Vás jeho ztráta ovlivnila?**

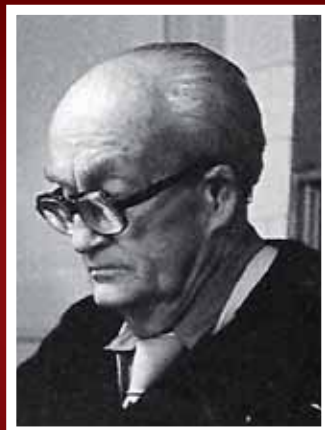
Asi jako každého, kdo vyrůstal bez jednoho z rodičů. Obětování vlastního života se v naší rodině ale nerozebíralo. V dospívání byl pro mě spíš téměř pomníkovým předkem. Teprve později v dospělosti, když jsem se dostal k dokladům a okolnostem jeho činnosti za protektorátu a k jeho osobním písemnostem, jsem ho pochopil jako „živého“ člověka.

• **Další z Antonínových synů Jiří si nejen odseděl roky v koncentračním táboře, ale byl i odsouzen komunisty v jednom z prvních zinscenovaných procesů. Co za tím stálo a jak to poznamenalo rodinu?**

Komunistický režim zinscenoval začátkem padesátých let dvacátého století velký proces kolem americké společnosti Standard Electric, který měl ukázat, jak chce americký imperialismus zničit českou ekonomiku. Jiří poskytoval této firmě právní služby. Byla zatčena řada lidí a bylo vykonáno několik rozsudků smrti. K smrti měl být údajně odsouzen také Jiří, ale nakonec vyvázl s mnohaletým vězením. Jiřího žena zemřela za druhé světové války, když byl v koncentračním táboře, jeho dvě dcery proto žily za války u tety Ludmily Kloudové, rozené Veselé, v Benešově, v padesátých letech pak s babičkou, která přežila Terezín, a po její smrti dokonce samy. Byly v té době velmi mladé a nesly to těžce, ale s pokorou.

• **Můžete také říci něco o pestrém životě nejmladších synů Antonína a Vratislava?**

Syn Antonín dodržel rodinný zvyk a vystudoval práva, ale pak studoval ve Španělsku malířství a oženil se s francouzskou malířkou. Před nacisty uprchl do Anglie, přihlásil se k Royal Air Force,

JUDr. Jiří Klouda (1903-1983)

- advokát
- významně se podílel na odbojové činnosti, za kterou byl vězněn v koncentračním táboře v letech 1943-1945 a v roce 1951 byl odsouzen ve zpolitizovaném soudním procesu na 12 let, ke ztrátě čestných práv a propadnutí poloviny jmění

JUDr. Vladimír Klouda (1904-1944)

- advokát
- významný spolupracovník odbojových skupin a britských výsadkářů, odsouzen německým lidovým soudem k trestu smrti a popraven 25. 10. 1944 v Drážďanech

kteřou však musel ze zdravotních důvodů opustit, a koncem války působil na českém ministerstvu zahraničí v Londýně a později také v Praze. Se svou druhou ženou – Angličankou – utekl před komunistickým režimem o pár let později právě do Anglie.

Nejmladší syn Vratislav také vystudoval práva a vstoupil do advokátní kanceláře. S ostatními členy rodiny byl v koncentračním táboře v Buchenwaldu. Po nástupu komunismu pracoval nějakou dobu v lese, po vyléčení tuberkulózy byl zaměstnán jako technický úředník ve výrobě přístrojů, a nakonec jako referent krajského národního výboru.

• **Honzo, Vy jste se narodil už za komunistického režimu. Mluvílo se v rodině otevřeně o minulosti, a jak Vás to ovlivnilo?**

Když se do něčeho narodíte, tak nejdříve nevnímáte, co je špatně. Doma jsme ale o věcech otevřeně mluvili, i když řadu detailů o rodinné historii jsem se dozvídal až jako dospělý. Poměrně brzy jsem ale znal příběh útěku tátovy sestry do USA v roce 1969, věděl jsem, že příbuzní s příjmením Klouda jsou díky emigraci doslova po celém světě, od Spojených států přes Anglii až po Austrálii, a vnímal jsem zvrhlost komunistického režimu. Hodnoty předků v rodině zůstaly, utvářely moje postoje a ovlivňují také můj současný přístup k životu. Možná i proto jsem si vybral studium práv a mám ve své profesi na starosti vedle právních záležitostí také compliance a vyšetřování podvodů. Nespravedlnost a podvod mi hodně vadí, což je někdy náročné na zdravý rozum. Ale ono to v jiných dobách nebývalo jiné.

• **Co je pro Vás na příběhu předků nejsilnější?**

Ptám se sám sebe, jak bych se zachoval v mezní situaci jako praděda a jeho synové. Neumím na to ale odpovědět, protože jsem to

naštěstí nemusel řešit. Ale pomůžu si při odpovědi jedním citátem z mého oblíbeného seriálu MASH: „Když na to přijde, tak jediné, co člověk má, jsou jeho hodnoty. Když je nemá, tak nemá nic.“ Důležité je stát sám za sebou a věřit vnitřnímu kompasu. Několikrát mi pomohla myšlenka na dědu Vladimíra neustoupit z postojů, které jsem považoval za správné. Většinou to dopadlo dobře a jsem za tyto geny vděčný. Snad si z toho dokáže vzít to dobré také moje dcera Natálie.

• **A jak to vše vnímáte v kontextu dnešní, opět poněkud neklidné doby?**

Nikdy v historii nebyla doba úplně klidná, jenom bylo neklidu někdy více, jindy méně. Pokud se v politice objevil někdo slušný, byla to spíše výjimka. Historie také zažila extrémní období, jako zmíněné světové války. Nesmíme ale zapomínat na historii dávnější, jako byly výboje Peršanů, Mongolů, Římanů nebo Makedonců, které přinesly mnoho neklidu a společenských změn, nebo historii bližší, jako napoleonské války nebo třicetiletou válku. Nakonec současný neklid na Blízkém a Středním východě je ukázkou neklidu trvajících stovek až tisíců let. Mrzí mě, že do politiky se – až na výjimky – nemají dnes šanci dostat slušní lidé a odborníci, které bychom mohli uznávat a kteří by dokázali posilovat Českou republiku. Tím, že politikům chybí morální hodnoty, se také celá společnost přizpůsobuje a vnitřně slabne. Na příkladu svých předků ale vidím, že když je zle, slušní lidé se objeví.

Děkuji za rozhovor!

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Foto: archiv rodiny Kloudovy

Česká advokátní komora splatí svůj „historický“ dluh JUDr. Antonínu Kloudovi nejen zařazením do projektu Advokáti proti totalitě. Jeho portrét totiž dosud chybí v galerii významných předsedů Komory v zasedací místnosti v 1. patře Kaňkova paláce, i když sem rozhodně patří. Na jeho zpodobnění však již pracuje akademický malíř Radomil Klouza. Věříme, že odhalení portrétu se zúčastní i rodinní příslušníci dr. Kloudy, a společně ho tak vrátíme zpět do advokacie, kam svou práci, přesvědčením i srdcem vždy náležel.

JUDr. Antonín Klouda (1908-1987)

- právník
- v době druhé světové války se přihlásil k RAF, kterou ze zdravotních důvodů opustil, po únoru 1948 emigroval do Anglie a v roce 1953 byl v nepřítomnosti odsouzen

JUDr. Vratislav Klouda (1910-1984)

- advokát
- vězněn v koncentračním táboře v letech 1943-1945, po únoru 1948 vykonával dělnické a později nižší úřednické profese

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

semináře plánujeme převážně v prezenční podobě, případně v online nebo v kombinované podobě – podrobnosti najdete u jednotlivých seminářů na webových stránkách ČAK www.cak.cz – viz levé menu nazvané Pro advokáty /Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Semináře pořádané ČAK v Praze

- ve čtvrtek 23. listopadu 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2 / ONLINE

Psychologický a lingvistický diskurz kritického myšlení v kontextu verbální komunikace – empatie, jazyk a řeč – aneb jak lze přistupovat k analýze sentimentu v soudní síni

M.A. Denisa Petriláková, Lic. Dip. TEFLA, lingvistka, tlumočnice a překladatelka
PhDr. Pavel Humpolíček, psycholog s praxí soudního znalce a školitele pro justici

- v úterý 28. listopadu 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2 / ONLINE

AI MASTERCLASS

Senta Čermáková, manažerka, edukátorka a mentorka
Miloš Čermák, novinář a spisovatel

- ve středu 29. listopadu 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Novela zákoníku práce

JUDr. Petra Sochorová, Ph.D., advokátka s dlouhodobou specializací na pracovní právo, důvěrnost, compliance a interní investigace

- ve čtvrtek 30. listopadu 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Vybrané otázky podílového spoluvlastnictví v rozhodovací praxi NS se zaměřením na likvidaci spoluvlastnického vztahu a správu společné věci

Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- v úterý 5. prosince 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Povinnosti advokátů podle AML předpisů

Mgr. Illia Antonov, advokát se specializací na všeobecné korporátní právo, fúze a akvizice, bankovníctví a finance, řešení sporů a migrační právo

- ve čtvrtek 7. prosince 2023 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Klíč k soudní síni

JUDr. Jaromír Jírša, soudce Ústavního soudu
Mgr. Kryštof Janek, advokát, místopředseda Sekce pro rodinné právo ČAK

- ve středu 13. prosince 2023 / ONLINE

Whistleblowing v teorii i praxi

Mgr. Martina Šumavská, advokátka se specializací na oblast pracovního a cizineckého práva

- ve čtvrtek 4. ledna 2024 / ONLINE

Aktuální problémy veřejného stavebního práva

JUDr. Vladimíra Sedláčková, právnička, bývalá ředitelka odboru stavebního řádu na MMR, členka České společnosti pro stavební právo a spoluautorka předpisů veřejného stavebního práva

Semináře pořádané pobočkou ČAK v Brně

• v úterý 28. listopadu 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Reklama a odpovědnost za vady dle novely o. z. 2023
 Mgr. Tomáš Fabík, advokát

• ve čtvrtek 30. listopadu 2023 / Přednášková místnost pobočky ČAK

Dohody o vině a trestu z pohledu praxe

JUDr. Pavel Zeman, státní zástupce NSZ a vědecký pracovník PF MU v Brně

Mgr. Pavel Pukovec, delegovaný evropský žalobce

Mgr. Tomáš Foldyna, státní zástupce NSZ

Mgr. Ondřej Ambrož, advokát v AK Wolf and Theiss Praha

• v úterý 5. prosince 2023 / Sál u veřejného ochránce práv
Vybrané spory z věcných práv (procesní aspekty)
 JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře
 civilního práva procesního PF MU v Brně
 doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D., vedoucí Katedry civilního práva
 procesního PF MU v Brně

• v úterý 12. prosince 2023 / Přednášková místnost pobočky ČAK
Přesvědčivé právní psaní: Jak si získat čtenáře na svou stranu?

JUDr. Martin Kopa, Ph.D., soudce KS v Brně

Štěpán Janků, autor blogu PrávníPsaní.cz

Randovy medaile za rok 2023 obdrželo šest osobností, včetně advokátních

V pátek 20. října 2023 byly v tradičním historickém prostředí Vlasteneckého sálu pražského Karolina během slavnostního zasedání Jednoty českých právníků opět předány medaile Antonína rytíře Randy. Ty uděluje Rada Jednoty českých právníků jako výraz uznání zásluh na rozvoji právní vědy, zákonodárství, právní praxe, organizování právního života v zemi či upevňování přátelských vztahů. Za letošní rok medaile obdrželo šest osobností.

Členy Jednoty českých právníků i významné hosty, reprezentanty všech právnických profesí, úvodem přivítal předseda Jednoty českých právníků a emeritní předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský.

Se slavnostní přednáškou na téma „Zneužití práva“ pak vystoupil profesor Michal Skřejpek. Poté následoval vlastní slavnostní akt, během kterého šest oceněných převzalo z rukou předsedy JČP Pavla Rychetského čtyři bronzové a dvě stříbrné medaile.

Bronzovou Randovu medaili obdrželi (abecedně):

- advokát, expert na trestní právo
JUDr. Petr Aulický
- děkan pražské právnické fakulty
prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.
- advokátka a vedoucí redakce Zpravodaje JČP
JUDr. Jana Jindrová, MBA
- soudce Nejvyššího správního soudu
JUDr. Tomáš Langášek, LL.M.

Stříbrnou Randovu medaili obdrželi (abecedně):

- advokát **JUDr. Lubomír Činka**
- předseda Nejvyššího správního soudu
JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D.

Za čest převzít medaili Antonína rytíře Randy jménem všech oceněných poděkoval JUDr. Tomáš Langášek, LL.M., který připomněl, že toto ocenění je významným závazkem do další profesní činnosti.

Redakce BA jménem ČAK všem oceněným upřímně gratuluje!

❖ Red.

❖ Foto: redakce BA

Právnická firma roku 2023 zná své vítěze

Společnost EPRAVO.CZ již po šestnácté vyhlásila výsledky prestižního firemního žebříčku Právnická firma roku. Tento žebříček každoročně oceňuje právnické firmy v České republice na základě hodnocení pořadatele a odborných hodnotitelů. Záštitu nad letošním 16. ročníkem převzalo, stejně jako v předchozích letech, Ministerstvo spravedlnosti ČR. Galavečer, na kterém byly oznámeny výsledky za rok 2023, se konal tradičně pod záštitou České advokátní komory v reprezentativních prostorách pražského Paláce Žofín.

Slavnostního vyhlášení výsledků firemního žebříčku Právnická firma roku 2023 se **6. listopadu 2023** zúčastnili zástupci vítězných firem i dalších nominovaných kanceláří, představitelé partnerských institucí a významní hosté z oblasti justice; večerem provázela moderátorka Daniela Brzobohatá.

Vítěze určila nezávislá skupina hodnotitelů z řad firem a institucí a rovněž pořádající společnost EPRAVO.CZ, která činnost právníků v České republice monitoruje dlouhodobě.

Obě hlavní ceny obhájili loňští vítězové, **hlavní cenu pro mezinárodní kancelář získala Dentons Europe CS LLP, organizační složka**, která si odnesla i cenu v kategorii Bankovníctví a finance, **hlavní cenu pro domácí kancelář pak HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář**, která uspěla dokonce ještě v dalších čtyřech kategoriích.

Vedle dvou hlavních cen bylo vyhlášeno dalších 25 cen ve dvou kategoriích, odborné a zvláštní, jejichž přehled přinášíme na další stránce.

Přehled vítězů Právnické firmy roku 2023:

ODBORNÉ KATEGORIE

Právo obchodních společností

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s. r. o., advokátní kancelář

Právo hospodářské soutěže

Nedelka Kubáč advokáti s. r. o.

Developerské a nemovitostní projekty

HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

Fúze a akvizice

PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář

Restrukturalizace a insolvence

ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s. r. o.

Řešení sporů a arbitráže

PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář

Bankovníctví a finance

Dentons Europe CS LLP, organizační složka

Kapitálové trhy

KLB Legal, s. r. o., advokátní kancelář

Telekomunikace a média

MELKUS KEJLA & PARTNERS advokátní kancelář s. r. o.

Duševní vlastnictví

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.

Právo informačních technologií

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.

Veřejné zakázky

Advokátní kancelář Brož, Sedlatý s. r. o.

Pracovní právo

Aegis Law, advokátní kancelář, s. r. o.

Trestní právo

Sokol Novák tdpA

Firemní compliance

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.

Daňové právo

Rödl & Partner, advokáti, s. r. o.

Energetika a energetické projekty

DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s. r. o.

Logistika a dopravní stavby

Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek,

Fráňa a partneři, s. r. o.

Zdravotnické právo

HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

Právo životního prostředí

act Řanda Havel Legal advokátní kancelář s. r. o.

Správa majetku

HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

ZVLÁŠTNÍ KATEGORIE

Regionální právnická firma roku

Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s. r. o.

Česká firma na mezinárodních trzích

DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s. r. o.

Pro Bono/CSR

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s. r. o., advokátní kancelář

Právnická firma roku 2023 za nejlepší klientské služby

HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

HLAVNÍ CENY

Právnická firma roku pro domácí kancelář

HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

Právnická firma roku pro mezinárodní kancelář

Dentons Europe CS LLP, organizační složka

Podrobné výsledky, včetně doporučených a velmi doporučených kancelářů, jsou zveřejněny na oficiálních stránkách projektu Právnická firma roku www.pravnickaфирmaroku.cz.

✦ Red.

✦ Foto: redakce + EPRAVO.CZ

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- dne 8. prosince 1913 byl ve Lvově odhalen pomník polského advokáta a politika Franciszka Jana Smolky? Franciszek Smolka (1810-1899) se do dějin českých zemí zapsal mj. jako jeden z předsedajících Kroměřížského sněmu. Podrobný Smolkův životopis přinesly den před odhalením pomníku Národní listy. „Právě tomu čtrnácte let, kdy (4. prosince 1899) František Smolka u vysokém věku kmetském 89 let dokončil svou pozemskou pouť, na niž byl zažil jak temnot žalářních a zkoušek osudu přetrpkých, tak i výsluní politických výšin a vážnosti všeobecné u přátel i odpůrcův,“ charakterizoval autor průběh Smolkova života. Pomník byl dílem polského sochaře a Lvovského rodáka Tadeusze Błotnického (1858-1928). Za sovětských časů byl pomník zničen, a jeho podoba se tak zachovala pouze na dobových fotografiích.

- Správní soudní dvůr „vynesl onehdy zásadní rozhodnutí o příslušnosti soudu při žalobách proti advokátům“? Podle zprávy v deníku Moravská orlice ze dne 6. listopadu 1911 byl vídeňský advokát žalován v obvodu soudu podle sídla kanceláře. V otázce místní příslušnosti po rozhodnutí soudu první instance, který námitce

vyhověl, a odvolacího soudu, který naopak „námitku o nepřislušnosti soudu zamítl“, Správní soudní dvůr zamítl advokátův rekurs s tím, že „advokát má v místě, kde trvá jeho advokátní kancelář, bydliště ve smyslu § 66. normy jurisdikční a má-li ještě kromě toho jinde soukromý byt, jsou pro něj na obou místech zřízené soudy příslušné. Žalobci přísluší tedy proti němu zákonem stanovené právo volby.“

- Jan Neruda kritizoval v Národních listech prezidenta jičínského c. k. krajského soudu Ellenbergra za jeho negativní postoj k advokátům? V satirickém příspěvku *Jičínský pan prezident a porota* dne 16. dubna 1879 napsal, že prezident soudu poučuje porotce, jak advokáti „prý líčení pře jenom protahují, zbytečně slavný soud předvoláváním svědků obtěžují a vysokému eráru jen škody způsobují. Také prý nejen plácáním svým porotce pletou, nýbrž lidi přímo demoralisují, nabádajíce obžalovaného, aby nemluvil pravdy.“ O tom, jak se Neruda jičínských advokátů zastal, se lze dočíst i ve IV. svazku edice *Sebrané spisy Jana Nerudy* (F. Topič, Praha 1911).

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

V PRÁVU HLEDÁM SPRAVEDLNOST, V BANCE FÉR PODMÍNKY

Využijte zvýhodněné finanční produkty a služby

V právním prostředí je naprostá profesionalita nezbytností. V bance tomu nemůže být jinak. Proto vám nabízíme profesionální a komplexní řešení vašich specifických potřeb – například úročení účtu úschov, výhodné podmínky financování nebo prémiového soukromého účtu. Neváhejte se na nás obrátit v pobočkách ČSOB.

BECK FRIDAY

až

-20%

SLEVA NA VŠECHNY KNIHY

OD 24. 11. DO 1. 12. 2023
POUZE NA

WWW.BECK.CZ